

Bolesław, Bukowno, Klucze, Krzeszowice, Olkusz, Trzyciąż, Wolbrom

Strategia rozwoju lokalnego

kierowanego przez społeczność
dla obszaru działania

Stowarzyszenia
Lokalna Grupa Działania
„Nad Białą Przemszą”

Spis treści:

Rozdział I Charakterystyka LGD	3
1. Forma prawna i nazwa stowarzyszenia	3
2. Obszar	3
3. Potencjał LGD.....	4
3.1 Opis sposobu powstania i doświadczenie LGD.....	4
3.2 Reprezentatywność LGD	7
3.3 Poziom decyzyjny - Rada	8
3.4 Zasady funkcjonowania LGD	9
3.5 Potencjał ludzki a regulaminy organu decyzyjnego/zarządu/biura.....	10
Rozdział II Partycypacyjny charakter LSR	10
Rozdział III Diagnoza - opis obszaru i ludności.	15
1. Opis obszaru.....	15
2. Kapitał społeczny	16
3. Gospodarka	20
4. Potencjał instytucjonalny, w tym działalność sektora społecznego (integracja oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego)	23
Rozdział IV Analiza SWOT	25
Rozdział V Cele i wskaźniki	30
1. Logika realizacji LSR	30
2. Proces formułowania celów ogólnych, celów szczegółowych i przedsięwzięć dla potrzeb LSR.....	32
Rozdział VI Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru	47
1. Formy wsparcia operacji w ramach LSR	47
2. Zakres i cel procedur.....	50
3. Formułowanie kryteriów wyboru.....	51
4. Zmiana kryteriów.....	51
Rozdział VII Plan Działania.	53
Rozdział VIII Budżet LSR.....	53
Rozdział IX Plan komunikacji.	56
Rozdział X Zintegrowanie	56
Rozdział XI Monitoring i ewaluacja.....	63
Rozdział XII Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.	64
Wykaz wykorzystanej literatury.....	64
Załączniki:	65
Załącznik nr 1: Procedura aktualizacji LSR	65
Załącznik nr 2: Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu wskazujące m.in.:	66
Załącznik nr 3: Plan działania wskazujący harmonogram osiągania poszczególnych wskaźników produktu.....	69
Załącznik nr 4: Budżet LSR w rozbiciu na lata i poszczególne fundusze EFSI oraz w podziale na poszczególne zakresy wsparcia tj. realizację operacji w ramach LSR, wdrażanie projektów współpracy, koszty bieżące i aktywizację	74
Załącznik nr 5: Plan komunikacji	75

Rozdział I Charakterystyka LGD

1. Forma prawna i nazwa stowarzyszenia

Lokalna Grupa Działania „Nad Białą Przemszą” funkcjonuje w formie stowarzyszenia i zgodnie z zapisami jego Statutu jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych, którego działanie ukierunkowane jest na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, aktywizowanie ludności wiejskiej, realizację strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR). Formą prawną partnerstwa, jakim jest lokalna grupa działania w okresie programowania 2014-2020 jest stowarzyszenie „specjalne” posiadające osobowość prawną. W Stowarzyszeniu obok osób fizycznych, członkami zwyczajnymi są także osoby prawne, w tym 8 jednostek samorządu terytorialnego: Gminy Bolesław, Bukowno, Klucze, Krzeszowice, Olkusz, Trzyciąż, Wolbrom oraz Powiat Olkuski.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Nad Białą Przemszą” jest partnerstwem trójsektorowym, składającym się z przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego, natomiast nadzór nad jego działalnością sprawuje Marszałek Województwa Małopolskiego.

Stowarzyszenie zostało powołane na czas nieokreślony. Stowarzyszenie jest organizacją niekomercyjną, nienastawioną na zysk, może prowadzić działalność gospodarczą służącą realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR). Dochód z działalności gospodarczej Stowarzyszenia nie może być przeznaczony do podziału między jego członków. Siedzibą LGD jest Urząd Gminy Klucze – ul. Partyzantów 1.

Stowarzyszenie opiera swoją działalność na pracy społecznej członków. W Stowarzyszeniu obok walnego zebrania członków, zarządu oraz komisji rewizyjnej, funkcjonuje dodatkowy organ, jakim jest rada, która podejmuje decyzje w sprawie wyboru operacji realizowanych w ramach LSR. Do prowadzenia swoich spraw Stowarzyszenie może zatrudniać pracowników.

2. Obszar

W skład Lokalnej Grupy Działania „Nad Białą Przemszą” wchodzi Gminy Bolesław, Bukowno, Klucze, Krzeszowice, Olkusz, Trzyciąż, Wolbrom, zajmujące 732 km² powierzchni. Tworzą one zwarty obszar, który zawiera się w jednym obrysie. Przedmiotowy obszar obejmuje cały powiat olkuski (gminy: Bolesław, Bukowno, Klucze, Olkusz, Trzyciąż, Wolbrom), z wyłączeniem miasta Olkusz oraz 1 gminę powiatu krakowskiego (gmina Krzeszowice). Sąsiaduje z powiatami chrzanowskim, miechowskim i krakowskim w województwie małopolskim oraz Będzinem, Jaworzniem, Sosnowcem, Dąbrową Górniczą i Zawierciem (województwo śląskie). Łączna liczba mieszkańców obszaru na dzień 31 grudnia 2013r. wynosi 109 841 osób.

Rysunek 1: Schematyczna mapa obszaru działania LGD (opracowanie własne)

Tabela 1: Zestawienie powierzchni i liczby mieszkańców poszczególnych gmin obszaru LGD (opracowanie własne na podstawie źródeł: GUS Bank Danych Lokalnych)

Gmina	Powierzchnia (w km2)	Liczba mieszkańców obszaru LGD z podziałem na gminy
Bolesław	41	7 817
Bukowno	65	10 411
Klucze	119	15 306
Krzeszowice	139	32 492
Olkusz	126	13 292
Trzyciąż	95	7 104
Wolbrom	147	23 419
RAZEM	732	109 841

3. Potencjał LGD

3.1 Opis sposobu powstania i doświadczenie LGD

3.1.1 Opis sposobu powstania LGD

Lokalna Grupa Działania „Nad Białą Przemszą” została utworzona po to, by prowadzić proces rozwoju obszaru jej oddziaływania oraz stymulować występowanie pożądanego zjawiska w sferach gospodarczej, społecznej, przestrzennej poprzez wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2007 – 2013.

Grupa, która zainicjowała proces budowania partnerstwa i zawiązywania stowarzyszenia zebrała się w Gminie Klucze. Pierwsze spotkanie inicjatywne odbyło się 20 kwietnia 2007 roku, na którym obecnych było aż 21 osób należących do różnych sektorów, ponieważ informacje o powstaniu inicjatywy i możliwości wzięcia w niej czynnego udziału rozsyłane były do wszystkich sołtysów, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców. Listy intencyjne zawierały informacje na temat idei działania Lokalnych Grup Działania. Dołączona do nich była również ankieta dotycząca pomysłów i chęci współpracy na rzecz budowania partnerstwa na terenie gminy, tak, by każdy z zainteresowanych miał możliwość zgłoszenia swoich pomysłów.

Kolejnym etapem tworzenia LGD było wysłanie listów intencyjnych do sąsiednich gmin informujących o powstałej inicjatywie z zaproszeniem do współpracy. Następne spotkanie inicjatywne LGD zwołane zostało 23 sierpnia 2007 roku. Uchwałę utworzenia i przystąpienia do LGD Gminy Klucze oraz Bolesław podjęły 4 września 2007r. Termin zwołania zebrania założycielskiego ustalony został na dzień 11 września 2007r. W zebraniu uczestniczyło 40 osób z obu gmin. Następnie, 7 listopada 2007 r., do Stowarzyszenia przystąpiła gmina Trzyciąż.

Ostatecznie Stowarzyszenie zostało zarejestrowane 17 grudnia 2007 roku. Gmina Wolbrom łącząca obszar Trzyciąża z obszarem Klucza przystąpiła do Stowarzyszenia dnia 5 czerwca 2008 roku.

Wyżej wymienione gminy uczestniczyły w realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2007-2013.

Podczas trwania pierwszej perspektywy finansowej 11 czerwca 2014 do LGD przystąpiło Miasto Bukowno, jednak nie zostało objęte Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich z uwagi na przekroczenie maksymalnej dopuszczalnej liczby mieszkańców.

W drugiej połowie 2014 roku, w ramach realizacji projektu „Decydujemy Razem”, rozpoczęte zostały rozmowy z mieszkańcami, organizacjami oraz Gminą Olkusz, dotyczące powiększenia obszaru LGD Nad Białą Przemszą o obszar Gminy Olkusz. Za powiększeniem LGD o Gminę Olkusz przemawiał fakt objęcia jedną Lokalną Strategią Rozwoju całego terenu powiatu olkuskiego, który stanowi obszar funkcjonalny.

W trakcie realizacji projektu współpracy pn. „Północno-zachodnia Małopolska Lubię to!”, okazało się, iż Misja, Wizja oraz cele, jakie realizuje LGD Nad Białą Przemszą są zbieżne z celami, jakie stawia sobie Gmina Krzeszowice. Dlatego też z początkiem 2015 roku rozpoczęły się rozmowy oraz konsultacje z członkami LGD o możliwości poszerzenia obszaru o Gminę Krzeszowice. W wyniku tych działań w 2015 roku do Stowarzyszenia przystąpiły Gmina Olkusz wraz z Gminą Krzeszowice. Zarząd przyjął w/w nowych członków w następujących terminach: Krzeszowice, 18 czerwca 2015r oraz Olkusz, 6 lipca 2015r.

Ostatecznie w ramach nowego okresu programowania strategia rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR) LGD Nad Białą Przemszą na lata 2014-2020 obejmuje obszar 7 gmin: Bolesław, Bukowno, Klucze, Krzeszowice, Olkusz (z wyłączeniem miasta Olkusz), Trzyciąż, Wolbrom.

3.1.2 Opis doświadczenia LGD

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Nad Białą Przemszą” w okresie swojej ośmioletniej działalności przede wszystkim zdobyło doświadczenie w dystrybuowaniu środków w ramach programu LEADER oraz w pozyskiwaniu środków z krajowych jak i unijnych programów na realizację projektów własnych. Wszystkie działania, projekty, przedsięwzięcia realizowane przez LGD Nad Białą Przemszą zmierzały do realizacji misji Stowarzyszenia: *„Aktywna działalność na rzecz lokalnej społeczności i stymulowania rozwoju obszaru, wykorzystanie jego atutów w prowadzeniu polityki prorozwojowej, aktywizacja i integracja mieszkańców, spójne i komplementarne działania w sferach społecznej, gospodarczej i przestrzennej”*.

W 2009 roku Stowarzyszenie zostało wybrane do wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2007-2013. W swoich założeniach LSR realizowała cele strategiczne przypisane pięciu obszarom priorytetowym – dziedzinom, w których działania zamierzała przedsięwziąć LGD w celu stymulowania rozwoju obszaru.

W czasie trwania całego poprzedniego okresu programowania **za pośrednictwem LGD zostało wdrożonych ponad 120 projektów na kwotę ponad 7,7 mln zł**, które realizowały założone cele, a tym samym stymulowały rozwój obszaru w dziedzinach turystyki, gospodarki, kapitału społecznego, kultury, oświaty, sportu i rekreacji oraz zagospodarowania przestrzennego i ochrony środowiska.

Na obszarze LGD powstały liczne inwestycje tj. altany, korty tenisowe, boiska sportowe, place zabaw, obiekty gastronomiczne, zewnętrzna siłownia, smażalnia ryb, izby regionalne, wyposażone i wyremontowane świetlice wiejskie oraz zagospodarowano place w centrach miejscowości. W ramach realizacji poszczególnych operacji w sposób pośredni lub bezpośredni utworzonych zostało **39 miejsc pracy**. W ramach wdrażania LSR zostały również zrealizowane projekty miękkie, skierowane na **stymulowanie kapitału społecznego**, polegające m.in. na organizacji imprez, szkoleń, warsztatów, konferencji czy też zostały wyposażone zespoły artystyczne w stroje regionalne bądź instrumenty muzyczne.

W ramach realizacji LSR-u stowarzyszenie prowadziło również **bezpośrednie działania aktywizujące lokalną społeczność** w ramach działania „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja”. Celem działań było budowanie postawy pro aktywnej wśród mieszkańców i inspirowanie ich do oddolnych projektów i działań poprzez uczestnictwo w doradztwie (**udzielono doradztwa 700 podmiotom**), szkoleniach, warsztatach, wydarzeniach czy też konkursach organizowanych przez LGD. Na stałe w kalendarz wydarzeń plenerowych wpisał się **Nadprzemszański Festiwal Smaku** podczas, którego był rozstrzygany konkurs na **Produkt Lokalny „Nad Białą Przemszą”**, który stał się swoistą marką obszaru. Celem konkursu było zidentyfikowanie i promocja zasobów obszaru działalności LGD „Nad Białą Przemszą”.

Działania aktywizujące mieszkańców realizowane były również przez LGD poprzez **projekty współpracy**. Stowarzyszenie zrealizowało ich **6 na łączną kwotę 160 346,86 zł**. Tematyką projektów współpracy była zarówno promocja oraz komercjalizacji produktów lokalnych jak również rozwój turystyki oraz ekologii na obszarze działania LGD. Projekty te dały możliwość wymiany wiedzy, doświadczeń, konwergencję pomysłów i idei również z partnerami spoza kraju, a także możliwość wspólnego wypracowywania rozwiązań i wspólnego poszukiwania odpowiedzi na problemy występujące na obszarze objętym LSR. W 2012r. **LGD Nad Białą Przemszą**, jako jedna z 6 LGD w Małopolsce **otrzymała dodatkowe środki** na rozszerzenie przedsięwzięć LSR o dwa nowe: Wykorzystanie rzek i zbiorników wodnych do budowania potencjału turystycznego gmin obszaru LGD oraz Promocja i rozwój Produktów Tradycyjnych z obszaru LGD.

Poza dystrybuowaniem środków przydzielonych w ramach PROW Stowarzyszenie **Lokalna Grupa Działania „Nad Białą Przemszą”**, aby realizować w pełni założenia i cele LSR **pozyskiwała dotację na realizację projektów własnych**. Środki te pochodziły z programów innych niż PROW. W sumie zrealizowano **10 projektów własnych** na łączną kwotę **1 375 058,85 zł**. Poniżej została przedstawiona krótka charakterystyka poszczególnych projektów:

I. Program Operacyjny Kapitał Ludzki:

- ▣ „*Decydujmy Razem*” - Celem projektu było **budowanie trwałego dialogu pomiędzy JST a mieszkańcami**. W projekcie uczestniczyło 324 przedstawicieli JST i organizacji obywatelskich, którzy przeszli cykl szkoleń z zakresu narzędzi i technik konsultacji społecznych.
- ▣ „*Komputer to przyszłość dla wszystkich*” – Celem głównym projektu było **podniesienie kompetencji i pobudzenie aktywności edukacyjnej** 60 mieszkańców/mieszkanek wiejskich gmin w zakresie posługiwania się komputerem i Internetem. W ramach projektu przeprowadzono bezpłatne szkolenia komputerowe na terenie działalności LGD.
- ▣ *Zaczarowana kraina oraz Mały odkrywca w Wolbromiu* - Celem projektów było **wsparcie łącznie 95 dzieci w wieku 4-6 lat w procesie samodzielnego zdobywania wiedzy i wykształcania umiejętności ułatwiających start w dalszą edukację i funkcjonowanie w społeczeństwie**.

II. Małopolski Regionalny Program Operacyjny:

- ▣ „*Budowanie sieci współpracy pomiędzy partnerami pow. olkuskiego i partnerami zagr.: gminami*

Batyżowce, Cserepfalu i Okland w obszarze rozwoju turystyki” dofinansowany ze środków MRPO. Był to międzynarodowy projekt współpracy ze Słowacją, Węgrami i Rumunią, w ramach którego **utworzony został międzynarodowy portal turystyczny** będący narzędziem promocji turystycznej oraz platformą kontaktową sieci współpracy: www.regio4trip.eu

III. Fundusz Inicjatyw obywatelskich:

- *„Ośrodek Wsparcia Aktywności Lokalnej”* - Był to projekt skierowany do 60 lokalnych przedstawicieli NGO. Każda z 30 organizacji i KGW otrzymywała wsparcie w postaci szkoleń i Forum. W ramach projektu zrealizowano też 7 akcji tematycznych.

IV. Mecenat Małopolski

- *Ze smakiem przez pokolenia*- W ramach projektu odbyły się 4 warsztaty kulinarne, na których **prezentowany był sposób przygotowania potraw posiadających certyfikat Produktu Lokalnego „Nad Białą Przemszą**. Wydane zostały również książki kucharskie zawierające przepisy na wszystkie najciekawsze i najpopularniejsze potrawy naszego regionu.
- *Smak Europy*- Celem projektu była **popularyzacja i promocja polskiej kultury ludowej**, ze szczególnym uwzględnieniem kultury naszego regionu oraz aktywizacja dorosłych i młodzieży szkolnej, a także wspieranie działań na rzecz międzypokoleniowej aktywizacji społeczności lokalnej.
- *Lokalna kultura bogactwem regionu*- Realizacja projektu służyła **popularyzacji i promocji kulturowego dziedzictwa regionu Białej Przemszy** poprzez udział w najpopularniejszych imprezach plenerowych Małopolski. Podczas każdego wydarzenia zaprezentowany został kulturalny dorobek regionu LGD

V. Małopolska. Nasz region – Nasza szansa

- *Czar Pustyni*- Celem projektu było **zaprezentowanie i upowszechnienie wśród mieszkańców Małopolski oraz turystów z całego kraju artystycznego bogactwa nadprzemszańskiego regionu**, zwiększenie zainteresowania tutejszymi specjałami, zdrową, tradycyjną żywnością, rękodzielnictwem, a także zwiększenie świadomości mieszkańców regionu Białej Przemszy w zakresie promocji własnych wyrobów.

VI. ERASMUS+ EDUKACJA DOROSŁYCH

- *Europejska Grupa Działania*- Celem projektu była **poprawa jakości i innowacyjności usług LGD „Nad Białą Przemszą”** poprzez zastosowanie praktyk europejskich oraz wzrost kompetencji naszego zespołu z zakresu edukacji nieformalnej osób dorosłych – mieszkańców obszarów miejsko-wiejskich.

Doświadczenie LGD to także doświadczenie jej członków. Duże doświadczenie w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych mają **poszczególne gminy wchodzące w skład LGD** i ich jednostki organizacyjne (np. ośrodki kultury), które korzystały zarówno z programów przedakcesyjnych (SAPARD, PHARE), ZPORR, SPO, jak również niejednokrotnie otrzymywały dofinansowanie za pośrednictwem lokalnych grup działania w ramach PROW 2007-2013. Projekty przede wszystkim dotyczyły poprawy stanu infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, odnowy zabytkowych obiektów, organizacji imprez kulturalno-rekreacyjnych, oznakowania ścieżek i szlaków turystycznych, a także poprawy stanu infrastruktury komunalnej (kanalizacja sanitarna, oczyszczalnie ścieków).

Poza gminami, doświadczenie w pozyskiwaniu środków unijnych i realizacji operacji współfinansowanych zewnętrznie posiadają także stowarzyszenia wchodzące w skład LGD lub których członkowie wchodzi w skład LGD (głównie projekty „miękkie”, społeczne) oraz przedsiębiorcy, którzy korzystali z dofinansowań za pośrednictwem LGD Nad Białą Przemszą oraz LGD Zdrój jak i LGD dla Obszarów Wiejskich Gminy Olkusz, które w latach 2007-2013 wdrażały LSR na terenie Gminy Krzeszowice oraz Olkusz. Efektem czego była **realizacja w Gminie Krzeszowice ponad 70 projektów**. Beneficjenci pozyskali dofinansowanie na kwotę prawie 3,7 mln złotych. W **Gminie Olkusz natomiast zostało zrealizowanych 38 projektów** dofinansowanych za pośrednictwem LGD Olkusz na kwotę ok. 1,4 mln złotych.

Dzięki zaangażowaniu różnorodnych stowarzyszeń, organizacji, parafii, przedsiębiorców, rolników i Gminy Krzeszowice oraz Olkusz wyremontowano wiele zabytków i budynków użyteczności publicznej, budowano i odnawiano miejsca rekreacyjno-sportowe, organizowano szkolenia, wydarzenia kulturalne oraz imprezy promocyjne. Wydane zostały ciekawe publikacje, a także powstały nowe miejsca pracy. Dodatkowo Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania dla Obszarów Wiejskich Gminy Olkusz” w latach 2004-2006 realizowało „Pilotażowy program Leader” oraz korzystało ze środków pochodzących z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Zgodnie z powyższym doświadczenie członków Lokalnej Grupy Działania „Nad Białą Przemszą” jest wszechstronne i gwarantuje podjęcie skutecznych działań mających na celu realizację poszczególnych projektów i wdrażanie strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR).

Wszystkie w/w działania, projekty, operacje, które były realizowane dzięki działalności LGD oraz wdrażania programu LEADER w latach 2007 – 2013 spowodowały **stymulację procesu rozwoju obszaru**, wywołało konkretne, pożądane **efekty w sferze gospodarczej, społecznej i przestrzennej**, czyli wsparło działania dotyczące następujących obszarów:

- ▣ aktywizacja społeczna mieszkańców,
- ▣ wsparcie kultury i tradycji lokalnych,
- ▣ wsparcie przedsiębiorczości lokalnej i lokalnego rynku pracy,
- ▣ efektywne i funkcjonalne wykorzystanie przestrzeni, wzrost estetyki i ład przestrzennego obszaru,
- ▣ ochrona środowiska i zrównoważony rozwój.

Lokalna Strategia Rozwoju zrealizowana na obszarze wiejskim, **przyczyniła się, więc do zniwelowania różnic pomiędzy częścią wiejską powiatów i województwa, a ośrodkami miejskimi**. Ponadto, zrealizowane działania doprowadziły do **wzrostu rozpoznawalności obszaru, rozwoju jego turystyki i wykreowania pozytywnego wizerunku**.

Rezultaty wdrożonych w ramach osi 4 PROW przedsięwzięć były zarówno wymierne, dające się przedstawić w postaci wskaźników, jak i niewymierne, takie jak poprawa wizerunku obszaru czy subiektywne odczucia **wzrostu jakości życia przez mieszkańców**. Realizacja projektów spoza PROW przyczyniła się natomiast znacząco do podniesienia **kwalifikacji zawodowych i kompetencji mieszkańców**, jak również do podejmowania **inicytyw edukacyjnych i aktywizacyjnych na obszarach wiejskich**. Stowarzyszenie planuje w nowym okresie programowania kontynuować przyjętą politykę, która w dużej mierze nastawiona będzie na podniesienie, jakości życia mieszkańców obszaru oraz zwiększania ich kompetencji na rzecz poprawy zatrudnienia i tworzenia miejsc pracy.

3.1.3 Opis doświadczenia kadr niezbędne do zarządzania LGD

Doświadczenie kadry zarządzającej LGD, jaka będzie zaangażowana we wdrażanie strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR) na lata 2014 – 2020 budowane było od 2009 roku poprzez realizację operacji, działań, przedsięwzięć i projektów własnych opisanych powyżej.

Zaplanowano, iż nowy LSR będzie wdrażany przez te same osoby, które uczestniczyły we wdrażaniu w poprzednim okresie programowania, gdyż wdrażając poprzednią Lokalną Strategię Rozwoju na lata 2007-2013 kadra zdobyła **cenne doświadczenie i wiedzę** dotyczącą m.in. **metod aktywizacji, zaangażowania mieszkańców oraz ich problemów**, poznała możliwe i efektywne **metody komunikacji** z mieszkańcami obszaru. Kadra została również przeszkolona z zakresu obsługi beneficjentów, informacji, metod doradztwa oraz **wdrażania i aktualizacji strategii**, monitoringu i kontroli, a przede wszystkim specyfiki pracy w III sektorze.

Zarząd, pracownicy, wolontariusze poprzez wieloletnią współpracę z mieszkańcami oraz organizacjami i instytucjami działającymi na obszarze LGD wzbudzili zaufanie, co w znacznym stopniu ułatwi współpracę przy realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR). Ponadto kadra pracowników realizując projekty własne Stowarzyszenia zdobywała doświadczenie w pozyskiwaniu funduszy unijnych z innych programów oraz nabyła wiedzę, która w przyszłości posłuży efektywniejszemu wdrażaniu LSR.

Realizacja m.in. projektów w ramach POKL oraz Erasmus + wpłynęła na **poznanie przez pracowników procesu konsultacji społecznych**, dialogu społecznego oraz **edukacji nieformalnej osób dorosłych**. Każdy z pracowników podczas pracy w Stowarzyszeniu nabył kompetencje niezbędne do pracy ze społecznością lokalną tj.: budowanie relacji, komunikatywność, myślenie analityczne, organizacja pracy, zaangażowanie.

Aby w pełni wykorzystać potencjał osób, które były zaangażowane we wdrażanie LSR LGD „Nad Białą Przemszą” 2007-2013 oraz fakt powiększenia obszaru działania Stowarzyszenia zostanie zwiększone zatrudnienie do 6 stanowiskami pracy:

- ▣ Dyrektor(ka) stowarzyszenia
- ▣ Specjalista(tka) ds. naborów i projektów
- ▣ Specjalista(tka) ds. wdrażania i monitoringu
- ▣ Specjalista(tka) ds. administracyjno-finansowych
- ▣ Specjalista(ka) ds. współpracy z BO
- ▣ Księgowy(a)

Powyższy podział stanowisk zapewnia profesjonalną i efektywną pracę biura. Nad pracą biura czuwa Zarząd Stowarzyszenia.

3.2 Reprezentatywność LGD

Stowarzyszenie LGD „Nad Białą Przemszą” jest partnerstwem trójsektorowym tworzącym swoje struktury od 2007 roku. Początkowo LGD liczyło 40 członków (założycieli) poprzez 92 członków na koniec okresu programowania 2007-2013 do 131 członków obecnie. Ilość członków stowarzyszenia rosła w miarę jego rozwoju, czyli umacniania się partnerstwa i jego odczuwalnych działań na obszarze oraz poprzez zwiększenie obszaru.

Partnerstwo trójsektorowe oznacza partnerstwo pomiędzy sektorem społecznym, publicznym i gospodarczym. W LGD Nad Białą Przemszą najliczniejszą grupę stanowi sektor społeczny, w skład, którego wchodzi 34 organizacje pozarządowe (NGO) oraz 58 mieszkańców. Następnym pod względem wielkości jest sektor gospodarczy w ramach, którego znajduje się 29 przedsiębiorców. Trzecim najmniej licznym, ale także znaczącym na obszarze jest sektor publiczny w skład, którego wchodzi siedem gmin, powiat oraz 2 instytucje kultury.

Sektor społeczny LGD to głównie organizacje zajmujące się działalnością kulturalną oraz sportowo- rekreacyjną, co zapewnia ich aktywny udział w realizacji LSR.

Sektor gospodarczy to głównie małe i mikro przedsiębiorstwa oraz 2 średnie, ponieważ na terenie LGD „Nad Białą Przemszą” właśnie one stanowią 99% zarejestrowanych wszystkich przedsiębiorstw, tworzą **nowe miejsca pracy i obniżają bezrobocie**. Dzięki temu w bezrobocie na terenie LGD sukcesywnie spada.

Ostatni sektor publiczny to gminy, powiat zapewniające tworzenie i funkcjonowanie **infrastruktury do działalności gospodarczej oraz użyteczności publicznej**. Sektor ten zarządza bezpieczeństwem publicznym, **edukacją, kulturą, pomocą socjalną i środowiskiem**. Ośrodki kultury dbają o rozwój kulturalny i kultywują tradycje lokalne oraz wzmacniają lokalną tożsamość wśród mieszkańców.

Wśród **osób zaangażowanych w działalność LGD**, aż 37 procent to **kobiety**, głównie mieszkanki obszaru LGD „Nad Białą Przemszą”, w **różnym wieku (64% to kobiety powyżej 50 roku życia) i statucie społecznym (8% to kobiety bezrobotne) i zawodowym (19% reprezentuje przedsiębiorstwa)**.

Struktura członków **LGD Nad Białą Przemszą** w skład, której wchodzi **przedstawiciele wszystkich środowisk lokalnych oraz grup społecznych i zawodowych** a przede wszystkim **grup defaworyzowanych** czyli kobiet, młodzieży do 30 roku życia, osób po 50 roku życia oraz seniorzy, zapewni efektywne wykorzystanie środków przeznaczonych na wdrażanie LSR. Dzięki takiej strukturze Stowarzyszenia zostaną dofinansowane działania mające na celu działania na rzecz poprawy zatrudnienia i tworzenia miejsc pracy, przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, rozwój ekonomii społecznej, rozwój usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym, rewitalizację fizyczną, gospodarczą i społeczną ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich a w szczególności pomoc zostanie skierowana do grup defaworyzowanych.

3.3 Poziom decyzyjny - Rada

Organem decyzyjnym LGD „Nad Białą Przemszą” jest Rada. Rada jest wybierana przez Walne Zebranie członków LGD spośród członków tego zebrania.

Do zadań Rady zgodnie z § 3 pkt.1 Regulaminu Rady należy w szczególności:

- 1) wybór operacji, które mają być realizowane w ramach LSR,
- 2) ustalanie kwoty wsparcia.

Rada Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Nad Białą Przemszą” (o której mowa w art. 32 ust.2 lit.b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r) liczy 14 członków i składa się z partnerów publicznych, gospodarczych i społecznych oraz innych odpowiednich podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe - wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie (Rozdział II, §4, pkt 1-3 Regulaminu Rady). Obszar każdej gminy reprezentują dwie osoby. **Proces decyzyjny nie jest zdominowany przez władze publiczne ani żadną z grup interesów. Poszczególne sektory stanowią odpowiednio: sektor społeczny 42,86% (w tym mieszkańcy 2 osoby co stanowi 14,29%), sektor gospodarczy 35,71%, sektor publiczny 21,43%.** Przedstawiony skład rady gwarantuje, że w procesie decyzyjnym udział będą miały różne grupy społeczne w tym: **kobiety, osoby poniżej 35 roku życia, bezrobotni**.

Podstawowymi aktami regulującymi działalność Rady są: statut stowarzyszenia oraz regulamin rady, który szczegółowo określa organizację wewnętrzną oraz tryb pracy Rady. Dodatkowo wybór operacji w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW 2014-2020 opiera się o Procedurę oceny i wyboru oraz rozliczania, monitoringu i kontroli grantobiorców, Procedurę oceny i wyboru operacji oraz Procedurę oceny i wyboru operacji własnych LGD.

W celu zapewnienia wysokiej frekwencji oraz wysokiej jakości ocen Regulamin Rady przewiduje szereg działań dyscyplinujących członków Rady, o których mowa w §8 Regulaminu Rady . Opracowany został również plan szkoleń dla członków Organu decyzyjnego oraz procedury postępowania w przypadku rozbieżnych ocen wniosków. Regulacje te w szczególowy sposób przedstawia plan szkoleń oraz Regulamin Rady.

Aby zapewnić brak dominacji sektora publicznego i pojedynczych grup interesów Stowarzyszenie będzie prowadziło rejestr interesów członków organu decyzyjnego, w sposób i na zasadach określonych szczegółowo w Regulaminie Rady (Rozdział VI, §37).

3.4 Zasady funkcjonowania LGD

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania “Nad Białą Przemszą” działa w oparciu o szereg dokumentów regulujących pracę poszczególnych organów oraz biura stowarzyszenia. Nadrzędnym dokumentem zawierającym rozwiązania formalno- prawne jest statut Stowarzyszenia. Dodatkowo uchwalone zostały regulaminy organów Stowarzyszenia tj.: Walnego Zebrania Członków, Zarządu Stowarzyszenia, Organu decyzyjnego oraz regulamin Biura. Podstawowe kwestie regulowane przez w/w dokumenty oraz sposób ich uchwalenia i zmieniania przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 2: Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD (opracowanie własne)

Rodzaj dokumentu	Regulowane kwestie	Sposób uchwalania i zmiany
Statut Stowarzyszenia	- podstawowe zasady działania Stowarzyszenia - cele i formy działania- warunki i zasady członkostwa w LGD- określenie władz stowarzyszenia (Walne zebranie Członków, Zarząd Stowarzyszenia, Komisja Rewizyjna, Rada) oraz zasad pracy, nabywania i utraty członkostwa w organach, podstawowych wytycznych odnośnie pracy i kompetencji organów stowarzyszenia- określenie organów odpowiedzialnych za uchwalenie i aktualizację LSR oraz kryteriów wyboru - określenie organu nadzoru- zasady zarządzania majątkiem stowarzyszenia	Statut jest uchwalany i zmieniany przez Walne zebranie Członków Stowarzyszenia. Czynności te wymagają większości $\frac{2}{3}$ głosów przy obecności przynajmniej połowy członków.
Regulamin Rady (organu decyzyjnego)	Regulamin Rady określa organizację wewnętrzną oraz tryb pracy Rady w szczególności:- zadania Rady- sposób wynagradzania Rady- skład rady (wymagania i kompetencje) oraz zasady reprezentacji oraz udziału w posiedzeniach- zadania i kompetencje przewodniczącego, wiceprzewodniczącego i sekretarza Rady- szczególne regulacje dotyczące wyłączenia od oceny i wyboru operacji oraz zasady zachowania poufności- zasady zwoływania i przebiegu posiedzeń Rady- zasady dokumentowania i protokołowania posiedzeń- szczegółową procedurę podejmowania decyzji- wytyczne odnośnie rejestru interesów członków Rady	Regulamin Rady jest uchwalany i zmieniany przez Walne zebranie Członków Stowarzyszenia.
Regulamin Biura	Regulamin Biura określa:- zasady funkcjonowania biura- zakres działania i kompetencji biura- zadania, kompetencje i uprawnienia dyrektora biura - zadania i kompetencje pozostałych pracowników- zasady zawierania umów o pracę, obowiązki i uprawnienia pracodawcy i pracownika, - organizację pracy pracowników- zasady udostępniania informacji- zasady świadczenia przez biuro doradztwa i metody jego pomiaru- zasady wyboru usługodawców i wykonawców- zasady zatrudniania i wynagradzania pracowników	Regulamin biura jest uchwalany i zmieniany przez Zarząd
Regulamin Zarządu	Regulamin Zarządu określa:- zasady zwoływania posiedzeń- wymagania dot. składu Zarządu- kompetencje zarządu- zadania Zarządu- zasady podejmowania decyzji	Regulamin zarządu jest uchwalany i zmieniany przez Zarząd
Regulamin Komisji Rewizyjnej	Regulamin Komisji Rewizyjnej:- wymogi dotyczące członków Komisji Rewizyjnej - kompetencje komisji Rewizyjnej- prawa i obowiązki członków komisji rewizyjnej - zasady podejmowania decyzji	Regulamin Komisji Rewizyjnej jest uchwalany i zmieniany przez Komisję Rewizyjną
Instrukcja kancelaryjna	Określa:- zasady i tryb wykonywania czynności kancelaryjnych- zasady wysyłania, przyjmowania i rozdziału korespondencji- sporządzanie czystopisów pism i ich powielanie- przyjmowanie i nadawanie korespondencji za pomocą poczty elektronicznej- przechowywania i przekazywania dokumentów do archiwum	Uchwalana i aktualizowana przez Zarząd Stowarzyszenia
Polityka bezpieczeństwa informacji i przetwarzania danych osobowych	Zawiera regulacje dotyczące:- przetwarzania danych osobowych zgodnie z obowiązującymi przepisami, - wymagań dotyczących pracowników biura związanych z ochroną i przetwarzaniem danych oraz bezpieczeństwem informacji - prowadzenia zbiorów danych - sposób przepływu danych- środków niezbędnych do zapewnienia poufności, integralności i rozliczalności przetwarzanych danych	Uchwalana i aktualizowana przez Zarząd Stowarzyszenia

Polityka rachunkowości	Polityka rachunkowości reguluje następujące kwestie:- okresy sprawozdawcze- podział kosztów- sposób prowadzenia ksiąg rachunkowych- zasady amortyzacji- metody prowadzenia ewidencji zapisów- zasady wyceny aktywów i pasywów- dokumentowanie operacji dowodami księgowymi - sposób inwentaryzacji - archiwizacja dokumentów oraz ich przechowywanie	Uchwalana i aktualizowana przez Zarząd Stowarzyszenia
Instrukcja zarządzania systemem informatycznym	Określa:- procedury nadawania i zmiany uprawnień- stosowane metody i środki uwierzytelniania, procedury rozpoczęcia i zawieszenia i zakończenia pracy- sposób, miejsce okres przechowywania elektronicznych nośników informacji zawierających dane osobowe oraz ich kopii- sposób zabezpieczenia systemu informatycznego- sposób odnotowywania informacji o udostępnianych danych- procedury wykonywania przeglądów i konserwacji systemu	Uchwalana i aktualizowana przez Zarząd Stowarzyszenia

3.5 Potencjał ludzki a regulaminy organu decyzyjnego/ zarządu/ biura

Zarówno osoby odpowiedzialne za wybór operacji jak i osoby pełniące poszczególne funkcje w biurze Stowarzyszenia posiadają kompetencje odpowiednie do wykonywania powierzonych zadań.

W skład Rady LGD „Nad Białą Przemszą” wchodzi osoby, które posiadają zarówno odpowiednie kwalifikacje jak i doświadczenie zawodowe w pozyskiwaniu dotacji. Członkowie Rady są mieszkańcami obszaru działania LGD lub reprezentują instytucje działające na jego terenie (organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, organy władz lokalnych), **są to osoby aktywnie pracujące na rzecz lokalnej społeczności, w związku z czym znają problemy obszaru i chcą się włączyć w proces rozwoju.** Członkowie Rady Programowej **znają tematykę PROW 2014-2020** oraz dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD. Wymagana jest również biegła znajomość obsługi komputera (m.in. pakiet Microsoft Office, poczta elektroniczna).

Pracownicy biura posiadają doświadczenie w pracy w Stowarzyszeniu oraz w pozyskiwaniu środków zarówno z PROW jak i innych źródeł zewnętrznych. Ich kwalifikacje gwarantują sprawne działanie biura. Charakteryzują się szeroką wiedzą z zakresu PROW 2014- 2020 oraz aktów prawnych regulujących funkcjonowanie LGD jak i aspektów związanych z bieżącą pracą stowarzyszenia (m.in. Przepisów ustawy z 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach). **Stanowiska utworzone na potrzeby realizacji LSR ściśle korespondują z jej merytorycznym zakresem.** LGD wyznaczyło również zadania z zakresu doradztwa oraz animacji lokalnej i aktywizacji oraz określiło metody i sposób ich pomiaru ich jakości i efektywności, które są szczegółowo opisane w Regulaminie Biura (§ 36 ust. 5 i 6) oraz procedurach monitoringu i ewaluacji.

Szczegółowy zakres wymagań na poszczególnych stanowiskach oraz rozwiązania zastosowane w celu zapewnienia spełnienia wymagań regulują Regulamin Rady oraz Regulamin Biura.

Rozdział II Partycypacyjny charakter LSR

Niniejsza Strategia została oparta o wyniki konsultacji społecznych prowadzonych na szeroką skalę obejmując cały obszar LGD. Proces tworzenia Strategii trwał ponad rok, od kwietnia roku 2014 do listopada roku 2015. Partycypacyjny charakter LSR przejawia się na każdym jej etapie - od analizy SWOT i diagnozę społeczno- gospodarczą, poprzez zdefiniowanie kierunków interwencji i celów po wskaźniki i przedsięwzięcia wpisane do LSR oraz sformułowanie systemu monitoringu i komunikacji.

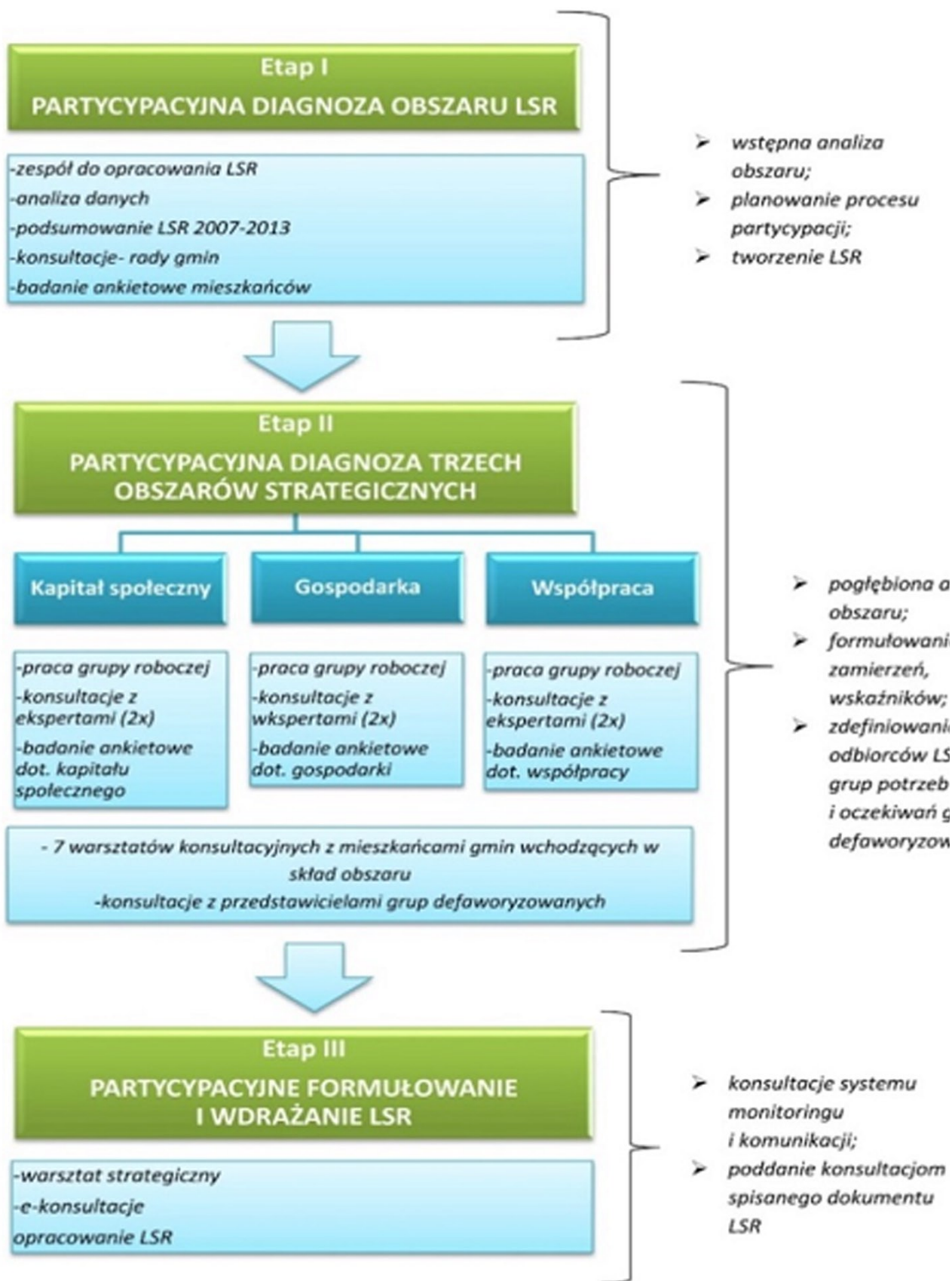
W całym procesie partycypacji wzięło udział ponad **1000 osób**, które reprezentują zarówno **sektor publiczny, społeczny, jak i gospodarczy.** Ze względu na stopień partycypacji mieszkańców i skorzystanie z licznych metod konsultacji oraz szeroki zasięg i czas trwania konsultacji, cały proces tworzenia niniejszej strategii można uznać za **innowacyjny i w pełni partycypacyjny.**

Partycypacyjny model planowania i wdrażania zapewniający aktywny udział społeczności lokalnej składa się z 3 kluczowych etapów:

Etap I: Partycypacyjna diagnoza obszaru LRS

Etap II: Partycypacyjna diagnoza trzech obszarów strategicznych

Etap III: Partycypacyjne formułowanie i wdrażanie LSR

Rysunek 2: Partycypacyjny model planowania i wdrażania LSR (opracowanie własne)

Etap I:	Partycypacyjna diagnoza obszaru LRS
Cele:	Wstępna analiza potencjału i potrzeb obszaru, dobór kluczowych aktorów oraz dobór adekwatnych metod i narzędzi partycypacji
Przebieg etapu:	Zadanie 1. Działania rozpoczęły się w kwietniu 2014 roku od otwartego naboru do Zespołu ds. opracowania LSR. Informacje o założeniach dot. LSR oraz rekrutacji do Zespołu zostały opublikowane w Internecie (m.in. www i FB LGD, www gmin obszaru, portal Decydujmy razem), pojawiły się ogłoszenia w Urzędach Gmin, informacje w lokalnych mediach oraz zostały wysłane zaproszenia do liderów społecznych (przedstawicieli sektora społecznego, administracji i biznesu). Zespół powołano w czerwcu 2014 roku, w liczbie 54 osób (w trakcie trwania etapu I dołączyły kolejne osoby i ostatecznie Zespół liczył 66 osób). W celu efektywnej pracy przyjęto model pracy w mniej licznych grupach oraz konsultacji efektów z 66 osobowym składem. Zadanie 2. W pierwszym etapie przeprowadzono analizę danych statystycznych dot. atutów i słabości obszaru, w szczególności poziomu i jakości życia, rynku pracy, gospodarki oraz współpracy lokalnych instytucji. By przeanalizować procesy ostatnich lat zachodzące na obszarze LSR diagnozowano dane od roku 2009 do roku 2014. Wyniki wstępnej diagnozy poddano e-konsultacjom z członkami Zespołu ds. opracowania LSR (do konsultacji wykorzystano narzędzie Google docs). W wyniku tych konsultacji zaplanowano model partycypacyjnego planowania i wdrażania LSR, dobrano adekwatne narzędzia i metody oraz kluczowych aktorów partycypacji z sektora publicznego, społecznego, jak i gospodarczego. Zadanie 3. Dokonano również podsumowania wdrażania strategii za lata 2009-2015 w 3 LGD działających dotychczas na terenie obszaru LSR tj. LGD Nad Białą Przemszą, LGD dla Obszarów Wiejskich Gminy Olkusz i LGD Zdrój. Zadanie 4. Na początku roku 2015 rozpoczęto spotkania konsultacyjne w trakcie sesji Rady Gmin obszaru LSR. Podczas spotkań pogłębiono diagnozę obszaru koncentrując się na diagnozie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń. Spotkania prowadzone były z wykorzystaniem 2 metod pracy – dyskusja moderowana i worldcafe. W spotkaniach konsultacyjnych wzięło udział min. 85 radnych (spotkania odbyły się w terminach: 26.01. Bolesław, 04.02. Trzyciąż, 24.03. Bukowno, 26.03 Wolbrom, 29.04. Klucze, 30.04 Krzeszowice i 5.05 Olkusz) Zadanie 5. Bazując na wynikach diagnozy eksperckiej z zadania 4. przystąpiono do badania opinii mieszkańców obszaru. Od stycznia do sierpnia 2015r. prowadzone było powszechne badanie ankietowe, obejmujące mieszkańców całego obszaru. Ankiety wypełniło łącznie – 385 respondentów, z czego w całości 273 osoby (badanie on line przez portal Decydujmy razem oraz ankiety papierowe). Badanie ankietowe obejmowało pytania dot. jakości życia na obszarze (m.in. ogólny poziom satysfakcji, dostęp do edukacji i kultury) rynku pracy i sytuacji ekonomiczno-gospodarczej, oceny walorów przyrodniczo-krajobrazowych i historycznych oraz pytania o mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia dot. obszaru.
Metody i ich uzasadnienie:	W ramach etapu wykorzystano min 5 metod i narzędzi konsultacyjnych: - analiza badań statystycznych – zadanie 2; - e-konsultacje przeprowadzone z Zespołem ds. opracowania LSR z wykorzystaniem Google Docs – zadanie 2; - dyskusja moderowana podczas spotkań konsultacyjnych z radnymi – zadanie 4; - warsztat metoda World cafe podczas spotkań konsultacyjnych z radnymi – zadanie 4; - powszechne badanie ankietowe on line poprzez portal Decydujmy razem oraz papierowa wersja ankiet – zadanie 5. Dobór metod i narzędzi pozwolił na rozpoczęcie pracy od diagnozy obszaru, następnie skonsultowanie wyników z Zespołem ds. LSR, spotkania eksperckie z radnymi wszystkich 7 gmin, by w ostatnim etapie dokonać szerokiego badania ankietowego obejmującego mieszkańców obszaru.
Zastosowanie wniosków w LSR:	Analiza badania ankietowego (zadanie 5) doprecyzowała 3 kluczowe problemy i obszary rozwojowe terenu LSR (które zostały wyodrębnione już na etapie zadania 4): - niedostatecznie rozwiniętym kapitałem społecznym; - niedostatecznie rozwiniętą gospodarką obszaru; - niski kapitał do współpracy lokalnych instytucji, jaki i grup nieformalnych oraz brak instytucji i struktur, które tego typu współpracy mogłyby inicjować. Dodatkowo badanie potwierdziło grupy defaworyzowane, które uwidoczniły się już w wyniku zadania 2-4: - Młodzież do 30 roku życia (głównie ze względu na nieadekwatne kompetencje w stosunku do potrzeb lokalnych pracodawców, a przez to trudny start na rynku pracy) - Osoby po 50 roku życia (głównie ze względu na trudności na rynku pracy wynikające w szczególności z ograniczonej mobilności i brakiem kompetencji z zakresu nowoczesnych technologii)

	- Kobiety – w szczególności matki (głównie ze względu na nagłą problem niżu demograficznego na obszarze i wysokie bezrobocie wśród kobiet) - Seniorzy tj. osoby po 60 roku życia (głównie ze względu na wzrost liczby seniorów na obszarze przy równoczesnym braku oferty edukacyjno – rekreacyjnej) W wyniku etapu I opracowano wstępną diagnozę SWOT, która została poddana głębszej analizie w kolejnych etapach – już w podziale na 3 obszary strategiczne LSR.
Etap II:	Partycypacyjna diagnoza trzech obszarów strategicznych
Cele:	Pogłębiona analiza potrzeb i problemów obszaru, planowanie celów, zamierzeń i formułowanie wskaźników, zdefiniowanie odbiorców strategii, w tym potrzeb i oczekiwań grup defaworyzowanych
Przebieg etapu:	Zadanie 1. Zespół ds. opracowania LSR zdecydował, iż dalsze prace nad Strategią powinny koncentrować się wokół 3 obszarów strategicznych. Dlatego też Zespół podzielił się na 3 grupy robocze związane z obszarami: - Kapitał społeczny; - Gospodarka obszaru; - Współpraca lokalnych instytucji. W celu uwspólnienia prac w zespołach ustalono następujący schemat działań: - Warsztaty konsultacyjne z ekspertami 3 obszarów strategicznych; - Pogłębione badanie ankietowe dot. każdego z 3 obszarów strategicznych; - Spotkania konsultacyjne z mieszkańcami LGD; - Partycypacyjny udział w pracach przedstawicieli grup defaworyzowanych. Wyniki poszczególnych etapów prac w 3 zespołach były na bieżąco konsultowane z całym Zespołem ds. opracowania LSR (e-konsultacje z wykorzystaniem Google Docs). Zadanie 2. Prace w ramach każdego z 3 obszarów rozpoczęto od warsztatów konsultacyjnych z lokalnymi ekspertami i przedstawicielami instytucji reprezentującymi dany obszar. Warsztaty odbyły się dwukrotnie. Podczas pierwszego opracowano Mapę lokalnych problemów dot. danego obszaru, natomiast na drugim warsztacie wspólnie poszukiwano adekwatnych rozwiązań, odbyła się m.in. identyfikacja i hierarchizacja celów oraz przedsięwzięć LSR (użyto 2. metody pracy – drzewo celów oraz ekspercka technika priorytetyzacji). W wyniku tego zadania dopracowano analizę SWOT oraz cele i przedsięwzięcia LSR. - W ramach pracy nad obszarem dot. Kapitału społecznego warsztaty odbyły się 12 maja i 5 czerwca 2015 r., wzięło w nich udział 57 przedstawicieli m.in. PUP, Policji, PCPR, SANEPIDu, DPS i lokalnych NGO. - Warsztaty z obszaru Gospodarka skupiły 75 przedstawicieli miko, MSP i dużych przedsiębiorstw przemysłowych oraz rolników i osób prowadzących agroturystykę. Warsztaty odbyły się 15 i 29 maja 2015r. - Z kolei w trzecim obszarze dot. Współpracy lokalnych instytucji warsztaty zrealizowano 6 i 19 maja 2015 roku i wzięło w nich udział 68 przedstawicieli 7 urzędów gmin, lokalnych NGO i Kół Gospodyń Wiejskich oraz instytucji kultury. Zadanie 3. Od maja do sierpnia 2015 prowadzono badanie ankietowe dedykowane trzem obszarom strategicznym LSR (ankiety on-line przez portal Decydujemy Razem oraz ankiety papierowe). Badanie ankietowe obejmowało pytania dot. danego obszaru strategicznego m.in. kluczowych problemów i planów rozwojowych w danym obszarze oraz pytania dot. całego obszaru LSR w tym pytania dot. grup defaworyzowanych i elementy analizy SWOT. Opracowano 4 odrębne grupy ankiet i skierowano je do: - Zarządu i członków LGD - wypełniło 84 osoby, wszystkie ankiety w całości; - Instytucji kultury - wypełniło 12 instytucji, wszystkie ankiety w całości; - Przedsiębiorców i rolników – 219 osób, w tym 186 w pełni wypełnionych ankiet; - NGO i Kół Gospodyń Wiejskich – 71 instytucji, w tym 52 w pełni wypełnionych ankiet. Zadanie 4. Dodatkowo w okresie sierpień – październik 2015 roku przeprowadzono 7 warsztatów konsultacyjnych w każdej z gmin obszaru. W warsztatach wzięło łącznie udział 129 osób. Każdy warsztat podzielony był na trzy części: - Analiza mocnych, słabych stron oraz szans i zagrożeń obszaru (analiza SWOT); - Analiza celów i przedsięwzięć oraz głównych założeń LSR; - Diagnoza adekwatnego systemu monitoringu i komunikacji LSR. Ze względu na nieliczne grupy, warsztat oparty był o moderowaną dyskusję oraz analizę tekstu – dotyczącą wypracowanych elementów LSR. Zadanie 5. Innowacją zastosowanego modelu partycypacji były dedykowane konsultacje z grupami defaworyzowanymi. Każde spotkanie zostało precyzyjnie zaplanowane i dostosowane do specyfiki odbiorców. Łącznie wzięło udział 57 osób. Z młodzieżą warsztaty odbyły się na terenie IV LO w Olkuszu (data: 26 października 2015r., metody: worldcafe, burza mózgów, elementy dramy), z kolei kobiety zaproszono do miejsca przyjaznego dzieciom z gwarantowaną opieką nad dziećmi (data: 12 listopada 2015r., metody: open space), współpraca z seniorami odbyła się w trakcie lokalnego festynu (Święto Ziemniaka w Trzyciążu 04.10.2015), podczas którego zorganizowano moderowane spotkanie. Spotkanie z osobami 50+ odbyło się w Biurze LGD, (data: 20 października 2015r, Metody: drzewo problemów, drzewo celów) Konsultacje z grupami defaworyzowanymi pomimo zastosowania różnych metod pracy, dotyczyły tych samych obszarów: pogłębiona diagnoza problemów wybranej grupy, hierarchizacja celów LSR oraz praca nad przedsięwzięciami w ramach LSR z punktu widzenia danej grupy defaworyzowanej. Dodatkowo konsultacje obejmowały zagadnienia dot. systemu monitoringu i komunikacji LSR. Zadanie 6. Ostatnie działanie etapu II polegało na zebraniu wszystkich wyników konsultacji oraz dokonaniu analizy porównawczej wyników diagnozy eksperckiej z zadania 2-3 z wynikami konsultacji z mieszkańcami i grupami defaworyzowanymi zadanie 4-5. Raport podsumowujący etap II został poddany opinii w drodze e-konsultacji z Zespołem ds. opracowania LSR oraz został udostępniony wszystkim zainteresowanym na portalu Decydujemy Razem.

Metody i ich uzasadnienie:	W ramach etapu wykorzystano min 13 metod i narzędzi konsultacyjnych: - praca grupowa w 3 zespołach roboczych – zadanie 1; - mapę lokalnych problemów – zadanie 2 - drzewo problemów i drzewo celów – zadanie 2 - ekspercka technika priorytetyzacji – zadanie 2 - badanie ankietowe dedykowane 3. obszarom strategicznym LSR – zadanie 3 - dyskusja moderowana podczas spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami – zadanie 4; - analiza tekstu z dotychczas opracowanymi elementami LSR – zadanie 4; - worldcafe, burza mózgów, elementy dramy podczas spotkania z młodzieżą – zadanie 5 - warsztat w oparciu o open space podczas spotkania z kobietami – zadanie 5; - dyskusja moderowana podczas spotkania z seniorami – zadanie 5; - drzewo problemów i drzewo celów spotkania z osobami 50+ - zadanie 5; - analiza porównawcza – zadanie 6 - e-konsultacje przeprowadzone z Zespołem ds. opracowania LSR oraz mieszkańcami obszaru z wykorzystaniem Google Docs i portalu Decydujmy Razem – zadanie 6. Różnorodny dobór metod i technik oraz dostosowanie miejsca i czasu konsultacji do możliwości respondentów zagwarantowało dotarcie do szerokiego grona odbiorców, zarówno ekspertów jak i mieszkańców oraz grup defaworyzowanych. Analiza porównawcza wyników konsultacji eksperckich z opinią mieszkańców i grup defaworyzowanych pozwoliła na opracowanie LSR w jak największym stopniu odpowiadając na rzeczywiste potrzeby i problemy lokalne.
Zastosowanie wniosków w LSR:	W wyniku etapu II opracowano diagnozę SWOT w podziale na 3 obszary strategiczne LSR: Kapitał społeczny, Gospodarka obszaru, Współpraca lokalnych instytucji. Etap II pozwolił na doprecyzowanie 3 celów strategicznych: -Kapitał społeczny jest rozwinięty i służy osiąganiu szerokich korzyści – ekonomicznych i społecznych – dla całej wspólnoty mieszkańców obszaru; - Rozwinięta gospodarka obszarów wiejskich LGD służy zaspakajaniu bieżących potrzeb wspólnoty mieszkańców i przyczynia się do poprawy jakości życia na obszarze; - Stworzone zostały sieci powiązań pomiędzy instytucjami i mieszkańcami obszaru, które przyczyniają się do zdynamizowania procesów rozwoju wspólnoty mieszkańców obszaru. Dalsza analiza w ramach procesu konsultacji pozwoliła w każdym z celów strategicznych sformułować od dwóch do trzech celów szczegółowych, które są odpowiedzią na problemy rozwojowe i oczekiwania mieszkańców obszaru, w tym grup defaworyzowanych. Szeroko prowadzone konsultacje pozwoliły również na opracowanie planów operacyjnych LSR tj. przedsięwzięcia przypisując im konkretne, mierzalne wskaźniki produktu i rezultatu.
Etap III:	Partycypacyjne formułowanie i wdrażanie LSR
Cele:	Konsultacje systemu ewaluacji i komunikacji, ze szczególnym uwzględnieniem grup defaworyzowanych oraz poddanie konsultacjom spisane go dokumentu LSR
Przebieg etapu:	Zadanie 1. 29 października 2015 roku został przeprowadzony warsztat strategiczny. Zaproszony został Zespół ds. opracowania LSR oraz członkowie 3 grup roboczych związanych z obszarami strategicznymi: kapitał społeczny, gospodarka obszaru i współpraca lokalnych instytucji. Ostatecznie w warsztacie wzięło udział 39 osób. Spotkanie trwało 6 godzin i dotyczyło: - Konsultacji dotychczas opracowanych zapisów LSR, w tym: analizy SWOT, diagnozy społeczno-gospodarczej, celów strategicznych i szczegółowych, przedsięwzięć oraz wskaźników rezultatów i produktów - Wypracowania systemu monitoringu i komunikacji wdrażania LSR (w oparciu o wnioski z konsultacji w etapie II) Podczas warsztatu zastosowano szereg metod pracy, m.in. prezentacja w ppt i dyskusja moderowana oraz konsultacje pisemne dot. zapisów LSR, metodę tworzenia mapy zasobów lokalnych dot. systemu komunikacji oraz praca metodą worldcafe w zakresie wypracowania skutecznych narzędzi dot. systemu monitoringu i komunikacji. Zadanie 2. Chcąc uzyskać informację zwrotną od jak największej liczby członków Zespołu ds. opracowania LSR do opinii zapisów Strategii zastosowano narzędzie e-konsultacji w Google docs. Dodatkowo dokument LSR został udostępniony wszystkim zainteresowanym na portalu Decydujmy Razem. Dzięki tym konsultacjom naniesiono ostatnie uwagi i poprawki.
Metody i ich uzasadnienie:	W ramach etapu wykorzystano min 5 metod i narzędzi konsultacyjnych: - dyskusja moderowana – zadanie 1; - konsultacje pisemne zapisów LSR – zadanie 1; - mapa zasobów lokalnych – zadanie 1; - worldcafe – zadanie 1; e-konsultacje przeprowadzone z Zespołem ds. opracowania LSR oraz mieszkańcami obszaru z wykorzystaniem Google Docs i portalu Decydujmy Razem – zadanie 2. Zastosowanie metody Mapy zasobów lokalnych w kontekście systemu komunikacji wdrażania LSR przyczyni się do minimalizacji kosztów komunikacji oraz do zastosowania kanałów komunikacji sprawdzonych na obszarze. Metody pracy w ramach etapu III pozwoliły na domknięcie procesu formułowania LSR oraz docenienie osób zaangażowanych w ten długotrwały proces.

Zastosowanie wniosków w LSR:	Etap III przyczynił się do opracowania systemu monitoringu i komunikacji wdrażania LSR. W wyniku konsultacji w Planie komunikacji zastosowano m.in.: - ogłoszenia w mediach lokalnych, parafiach, na tablicach w urzędach gmin oraz tablicach sołeckich na wsiach; - media społecznościowe, w szczególności Facebook; - newsletter i mailing; - opracowanie przez młodzież filmów nt. dokonań LGD; - organizacja spotkań i warsztatów dot. wybranych tematów np. jak opracować wniosek o dofinansowanie (lokalizacja blisko odbiorców, np. świetlice wiejskie, parafie); - spotkania sieciujące dla instytucji i liderów społecznych dot. wymiany doświadczeń i dobrych praktyk; - poranne spotkania sieciujące tzw. śniadania dla przedsiębiorców i rolników - ankiety ewaluacyjne (krótkie i anonimowe); - kontakt bezpośredni z biurem LGD. Dzięki konsultacjom treści Strategii doprecyzowano ostateczną wersję kluczowych elementów LSR, jak: analiza SWOT, diagnoza społeczno-gospodarcza, cele strategiczne i szczegółowe, przedsięwzięcia oraz wskaźniki rezultatów i produktów
------------------------------	---

Na każdym etapie dokonywano uporządkowania i pogrupowania zgłoszonych problemów, na każdym etapie odrzucano również problemy marginalne, pojawiające się incydentalnie oraz te, które nie znajdowały potwierdzenia w analizach – wychodząc z założenia, iż mają one charakter indywidualny czy lokalny i nie są istotne z punktu widzenia definiowania kluczowych problemów obszaru

Innowacyjność procesu tworzenia LSR: Pierwszy z aspektów, w których rozpatrujemy innowacyjność LSR to innowacyjny sposób tworzenia tego dokumentu – cały proces tworzenia dokumentu trwał ponad rok (tj. od kwietnia roku 2014 do listopada roku 2015) i angażował na przestrzeni całego tego czasu ponad 1 000 osób, które w różny sposób partycypowały w procesie – poprzez wypełnienie ankiet, udział w konsultacjach, warsztatach i spotkaniach. Łącznie w całym procesie uczestniczyło szereg różnych instytucji – formalnych i nieformalnych. Nie było do tej pory na obszarze działania Lokalnej Grupy Działania dokumentu, który byłby przygotowany w tak głęboko partycypacyjny sposób – z wykorzystaniem tylu metod i interesariuszy. Dzięki takiemu podejściu udało się przeprowadzić bardzo głęboką analizę zarówno problemów, jak i potencjałów rozwojowych obszarów. Wielostopniowość działań pozwoliła także na wyeliminowanie problemów drugorzędnych i skupienie się na kluczowych deficytach społeczno-ekonomicznych obszaru budując wokół nich spójną siatkę celów i działań. Ma to szczególne znaczenie w sytuacji relatywnie niewielkich środków, które będą dostępne na realizację zaplanowanych działań i operacji. Podejście to pozwoli uzyskać efekt koncentracji na działaniach, które będą miały największy zasięg oddziaływania oraz efekt sieciowania – tzn. wspierania takich działań, które tworzą trwałe narzędzia i struktury służące budowaniu i umacnianiu podstaw lokalnego rozwoju.

Rozdział III Diagnoza - opis obszaru i ludności.

1. Opis obszaru

Lokalna Grupa Działania Nad Białą Przemszą zrzesza obecnie społeczności następujących gmin: Bolesław, Bukowno, Klucze, Olkusz, Trzyciąż, Wolbrom (w powiecie olkuskim) oraz Krzeszowice (w powiecie krakowskim). Łącznie powierzchnia obszaru działania Stowarzyszenia według Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31 grudnia 2013 wynosi 732 km² (powiat olkuski z wyłączeniem miasta Olkusz- 593 km², gmina Krzeszowice – 139 km²). Elementem, który łączy wszystkie powyżej wymienione gminy jest **położenie na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej**. Gminy, które tworzą obecne LGD leżą w trzech z czterech mezoregionów fizycznogeograficznych: Wyżynie Olkuskiej, Rowie Krzeszowickim, Grzbiecie Tenczyńskim (przy czym gminy tworzące LGD nie pokrywają całego obszaru wymienionych mezoregionów).

Cały obszar LGD położony jest w połowie drogi pomiędzy aglomeracjami śląską i krakowską i połączony jest z nimi drogami krajowymi numer: 94 Kraków – Olkusz (a w dalszym przebiegu Zgorzelec – Korczowa) oraz 97 Kraków – Krzeszowice (a w dalszym przebiegu Warszawa – Bytom). Przez obszar LGD przebiega także odcinek autostrady A4 ze zjazdem z kierunku Katowic na Alwernię i Krzeszowice, oraz możliwością wjazdu w kierunku Krakowa. Planowana jest rozbudowa węzła Rudno z udrożnieniem relacji we wszystkich kierunkach. Przez Krzeszowice przebiega także linia kolejowa nr E 30, relacji Kraków – Katowice, z kolei przez obszar powiatu olkuskiego przechodzi linia kolejowa umożliwiająca połączenie z województwem śląskim (węzły Katowice, Dąbrowa Górnicza) i świętokrzyskim (węzły Kielce, Sędziszowa). Przez Obszar LGD (Wolbrom, Jarosławiec Olkusz) przebiega także Linia Hutniczo-Siarkowa (szeroki tor) prowadząc do terminala w Sławkowie i otwierając możliwość kontaktu gmin tworzących LGD z niemal całym światem. Ponadto stolica obszaru leży w odległości niecałych 50 km od dwóch regionalnych portów lotniczych w Balicach i Pyrzowicach.

Łączna liczba osób zamieszkująca obszar wynosi **109 841**. Przy czym z samego powiatu Olkuskiego (bez m. Olkusza) liczba mieszkańców wynosi 77 349, zaś Krzeszowice na koniec grudnia 2013 roku zamieszkiwało 32 492 osób.

Obszar łączy duży potencjał gospodarczy oparty o innowację i kształtowanie współpracy lokalnych podmiotów – zarówno środowiska biznesowego (głównie MSP) jak i rolników. Pod względem gospodarczym obszar LGD można podzielić na trzy kategorie. Pierwszy o **charakterze typowo przemysłowym** tworzy zachodnią część – gminy Bolesław, Bukowno oraz miasta Wolbrom. Drugi **obszar rolniczy** – obejmuje wschodnią część – gmina Trzyciąż, tereny wiejskie gminy Wolbrom oraz tereny wiejskie gminy Olkusz. Trzecim, uzupełniającym obszarem są gminy Klucze i Krzeszowice, które dzięki walorom środowiska przyrodniczego i promowaniu ekologicznych rozwiązań, pełnią funkcję **terenu turystyczno-rekreacyjnego**.

Do największych atutów obszaru, z gospodarczego punktu widzenia, należy:

- ▣ korzystne położenie geograficzne i komunikacyjne pomiędzy Śląskiem a Małopolską;
- ▣ duża liczba podmiotów gospodarczych, szczególnie małych i średnich przedsiębiorstw;
- ▣ bliskość dużych rynków zbytu dla produktów rolnych, przemysłowych oraz turystycznych;
- ▣ stosunkowo duża produkcja rolna oraz niski stopień chemizacji rolnictwa;
- ▣ bogactwo przyrodnicze i krajobrazowe;
- ▣ cenne zabytki architektoniczne i historyczne.

Z kolei **rolnictwo** obszaru cechuje znaczne rozdrobnienie, przeciętna wielkość gospodarstwa wynosi ok. 2,8 ha. Większe znaczenie towarowe produkcja rolna odgrywa na terenach wiejskich gminy Wolbrom oraz gminie Trzyciąż.

Dużą część obszaru LGD zajmują przestrzenie nieskażonej przyrody – dotyczy to przede wszystkim północnej i wschodniej części powiatu olkuskiego, a także Gminy Krzeszowice. Piękne krajobrazy, pofałdowany teren, duże zalesienie sprawiają, że obszar ten jest bardzo chętnie odwiedzany przez turystów. Wiele tu zwierzyny łownej: dziki, sarny i zające oraz pojedyncze łosie spotkać niezbyt trudno. W rzekach i jeziorkach żyje wiele gatunków ryb, w tym rzadki pstrąg potokowy. Także cała masa ptactwa oraz drobniejszej flory z motylami na czele powoduje, że pobyt na Jurze staje się niezapomnianym przeżyciem. Równie bogata jest jurajska szata roślinna. Dużą część obszaru LGD zajmują lasy, głównie iglaste. Ponadto zachowała się, buczyna karpacka oraz brzoza ojcowska.

Ze względu na szereg walorów środowiska przyrodniczego duża część obszaru LGD została objęta ochroną w formie parków krajobrazowych. Na terenie LGD funkcjonują następujące parki:

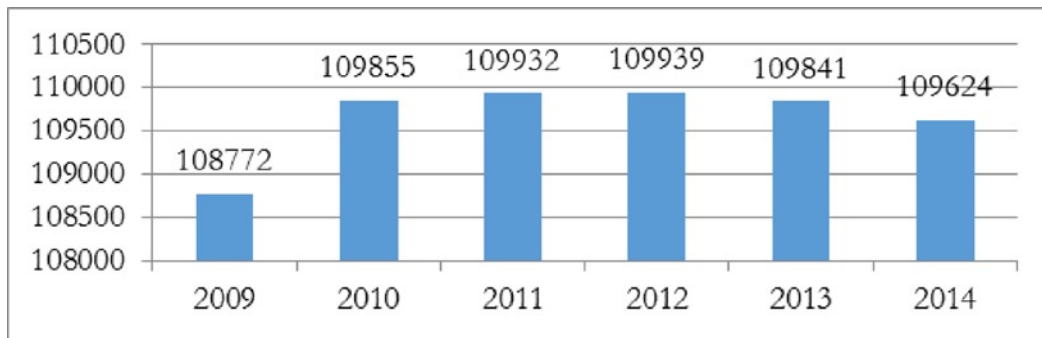
- ▣ Park Krajobrazowy Orlich Gniazd;
- ▣ Park Krajobrazowy Dolinki Krakowskie;
- ▣ Dłubniański Park Krajobrazowy;
- ▣ Tenczyński Park Krajobrazowy;
- ▣ Rudniański Park Krajobrazowy.

Przez tereny LGD przebiegają interesujące szlaki turystyczne przeznaczone dla zainteresowanych różnymi formami aktywnego wypoczynku m.in.: turystyką pieszą (Szlak Orlich Gniazd, Szlak Pustynny), rowerową (Jurajski Szlak Rowerowy Orlich Gniazd, Szlak Rowerowy Gminy Olkusz, Zielony Szlak Rowerowy, Przylaszczkowy Szlak Rowerowy), czy konną (Transjurajski Szlak Konny PTTK). Wysokie walory edukacyjne to z kolei zaleta utworzonych na terenie powiatu ścieżek dydaktycznych (Rudnica – Pustynia Błędowska – Biała Przemsza, Wokół Rudnicy, Góra Stołowa), ale też słynne pole golfowe w Paczółtowicach (Kraków Valley Golf) oraz dogodne warunki do wędkarstwa i uprawiania sportów wodnych.

Kolejnym elementem łączącym obszar i dającym duże możliwości rozwoju oferty turystycznej jest bogactwo zabytków, poczynając od Pałacu Potockich oraz Pałac Vauxhall w Krzeszowicach, poprzez zamki - Tęczyn w Rudnie, zespół zamkowy w Rabsztynie, czy ruiny zamku w Bydlinie, średniowieczny układ urbanistyczny Olkusza, liczne dwory i zabudowania dworskie – w Bolesławiu, Krzykawce, Głanowie, Ściborzycach, Tarnawie, Porębie Dzierżnej, a także liczne zabytkowe kościoły, w tym zabytki architektury drewnianej, a także słynne założenia klasztorne w Czernej (Karmelici) i Imbramowicach (Norbertanki). Odrębną, ale niezwykle interesującą kategorię zabytków stanowią zabytki poprzemysłowe (dawne zakłady górnicze i hutnicze).

2. Kapitał społeczny

2.1. Liczba mieszkańców obszaru na koniec 2013 r. wynosiła 109841 osób, co stanowi ponad 3% mieszkańców województwa małopolskiego. Mieszkańców w roku 2003 do roku bazowego 2009 przybyło 1069 osób, co stanowi niespełna 1%. Prognozy liczby ludności na bazie obliczeń Głównego Urzędu Statystycznego wskazują obszar LGD, jako region o najniższym wskaźniku dzietności – liczba ludności w latach 2010-30 zmniejszy się o 9,49 % (podczas gdy w województwie wzrośnie o 1,49 %). Struktura płci na obszarze jest praktycznie równa - na 100 mężczyzn przypada średnio 99 kobiet (w przeciwieństwie do woj. małopolskiego, gdzie w roku 2013 współczynnik wynosił 106 kobiet na 100 mężczyzn).

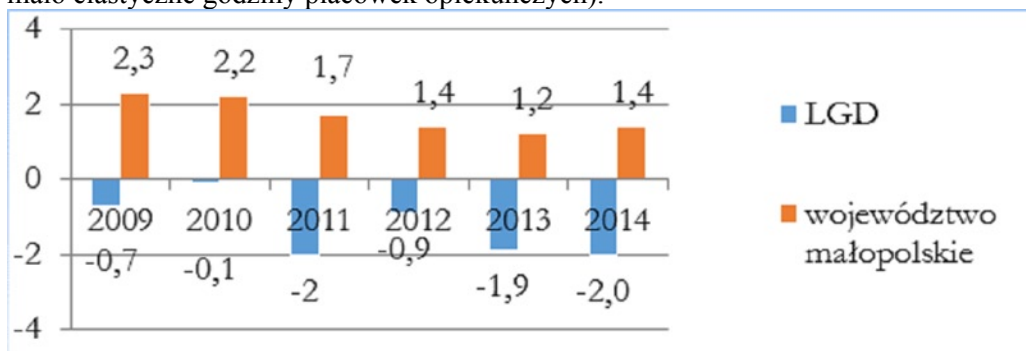

Wykres 1: Dynamika wzrostu liczby mieszkańców obszaru objętego LSR (opracowanie własne na podstawie: GUS Bank Danych Lokalnych)

W latach 2009-2014 wzrost liczby mieszkańców tylko o 1%

Do roku 2030 liczba ludności zmniejszy się o 9,49 %

2.2. Obszar cechuje nagły problem demograficzny. Średni przyrost naturalny z lat 2009-2014 **jest ujemny i wynosił -1,26 promila**, podczas gdy w przypadku woj. małopolskiego jest on dodatni i wynosi 1,76 promila. **Obszar LGD ma najniższy przyrost naturalny w całym województwie¹**. Dlatego problem ten jako kluczowy został poddany wnikliwej diagnozie w trakcie konsultacji społecznych. Wynika z nich, że rodzina stanowi kluczową wartość dla mieszkańców obszaru, wiele osób mieszka w wielopokoleniowych rodzinach (w tym samym gospodarstwie lub bardzo blisko siebie). Pomimo silnych więzów rodzinnych i deklaracji młodych mieszkańców, że chcą zakładać rodziny problem niżu demograficznego wciąż się pogłębia. W trakcie konsultacji społecznych młodzi mieszkańcy podkreślali złożoność problemu godzenia życia zawodowego z rodzinnym. Wskazywano najczęściej na **bariery dot. rynku pracy** (wysokie bezrobocie, konieczność pracy poza obszarem, dyskryminacja kobiet na rynku pracy, obciążenie kobiet opieką nad osobami zależnymi np. starszymi rodzicami) oraz **trudności z opieką nad dziećmi** (brak żłobków dla dzieci do lat 3, mało elastyczne godziny placówek opiekuńczych).

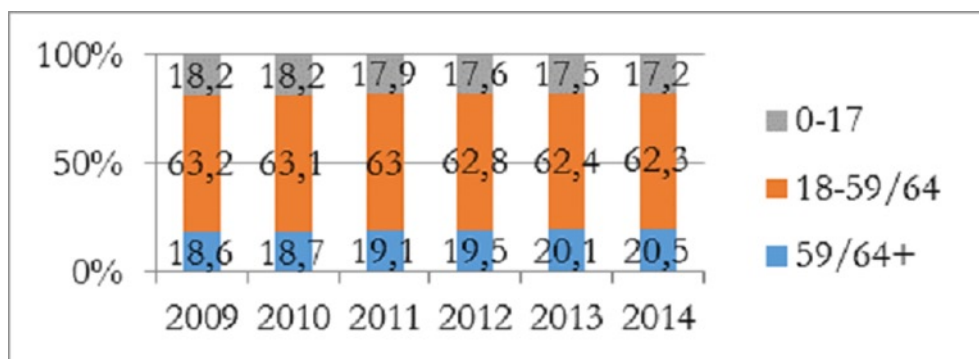
Wykres 2: Przyrost naturalny na obszarze LSR w porównaniu z województwem małopolskim (opracowanie własne na podstawie: GUS Bank Danych Lokalnych)

Przyrost naturalny w latach 2009-2014
wynosi -1,26 promila

Młodzi mieszkańcy chcą zakładać rodziny,
ale widzą wiele problemów

2.3. Problemy demograficzne obszaru LGD rzutują na potencjał społeczno– gospodarczy, których konsekwencje będą coraz mocniej odczuwalne w nadchodzących latach. Wskaźnik obciążenia demograficznego obszaru LGD jest wyższy niż w województwie i wciąż rośnie - w roku 2013 - 60,2 a 2014 - 60,6 (w województwie: 2013 - 58,50, 2014 – 59,20). Na przestrzeni lat 2009-14 widoczny jest spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat), z 18,2% w roku 2009 do 17,2% w roku 2014, jak również niewielki spadek w wieku produkcyjnym (18-59/64 lata) – z 63,2% do 62,3%. Natomiast w przypadku seniorów zaobserwować można postępującą tendencję rosnącą. Wzrost liczby ludności w tym wieku wyniósł z poziomu 18,6 % w 2009 roku do 20,5% w 2014 roku.

¹ Niż demograficzny stanowi kluczowy problem na który odpowiedź ma być m.in. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020.

Wykres 3: Struktura wieku mieszkańców obszaru LSR (opracowanie własne na podstawie: GUS Bank Danych Lokalnych)

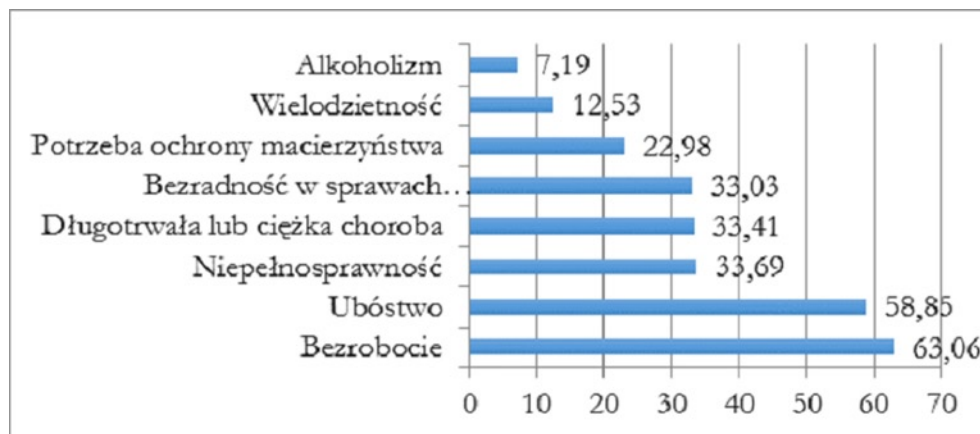
Liczba seniorów wzrosła prawie o 2%

Na obszarze brakuje adekwatnej oferty aktywizującej seniorów

2.4. Starzenie się społeczeństwa nie pozwala w pełni zaspokoić potrzeb rozwoju obszaru, wręcz w długim okresie spowalnia rozwój społeczno-gospodarczy². Przy takiej strukturze wiekowej mieszkańców obszar nie może pozwolić sobie na wycofanie z życia społecznego seniorów. Jednakże konsultacje społeczne z seniorami wykazały, że **odczuwają liczne problemy związane zagospodarowaniem czasu wolnego**, m.in. niewystarczająca oferta klubów i uniwersytetów

III wieku, słaba struktura KGW i lokalnych organizacji oraz brakująca oferta rekreacyjno-kulturalna. Seniorzy szczególnie podkreślali również **utrudniony dostęp do usług medycznych**, w tym rehabilitacji i badań lekarskich.

2.5. Na obszarze LGD odsetek osób objętych pomocą społeczną wynosił w roku 2013 – 5,3%, tj 5821 osób. Wskaźnik ten wskazuje na nieznaczny spadek do roku bazowego (2009 - 5,57%) i ponadto jest niższy do średniej województwa (6,77%). Najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej na terenie obszaru LGD są: bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba. Z konsultacji z instytucjami pomocy społecznych wynika (12.05. i 5.06. 2015, udział 57 ekspertów), że wśród beneficjentów pomocy społecznej w najtrudniejszej sytuacji znajdują się osoby długotrwale bezrobotne (tzw. bezrobocie dziedziczne), **w szczególności dotyczy to kobiet**. Konsultacje wykazały również, że na obszarze istnieją formy wsparcia dedykowane osobom niepełnosprawnym i zagrożonym ubóstwu, jednakże **brakuje systemowych działań pro rodzinnych** oraz na rzecz kobiet.

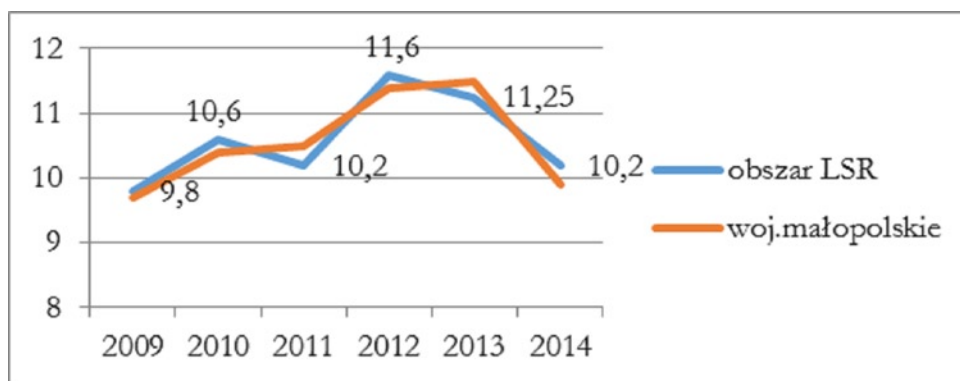

Wykres 4: Powody udzielania pomocy społecznej na obszarze LSR (Opracowanie własne na podstawie: GUS Bank Danych Lokalnych)

Najczęstszym klientem pomocy społecznej są kobiety – długotrwale bezrobotne

2.6. Sytuacja na rynku pracy ma kluczowe znaczenie dla jakości życia. Aż 58% respondentów badania ankietowego wskazywało na trudną sytuację na rynku pracy. I to pomimo, iż stopa bezrobocia na obszarze LSR od 3 lat konsekwentnie się obniża - w roku 2014 wyniosła 11,6%, natomiast w roku 2014 – 10,2%. Wynik ten jest dość zbliżony do sytuacji w całym województwie (w roku 2014 – stopa bezrobocia wyniosła 9,9%). Najtrudniejsza sytuacja na rynku pracy jest w gminie Klucze (2014 rok – 10,2% stopa bezrobocia), a najlepsza w gminie Trzyciąż i Krzeszowice, gdzie stopa bezrobocia w 2014 r wynosi 6,5% i 6,6%.

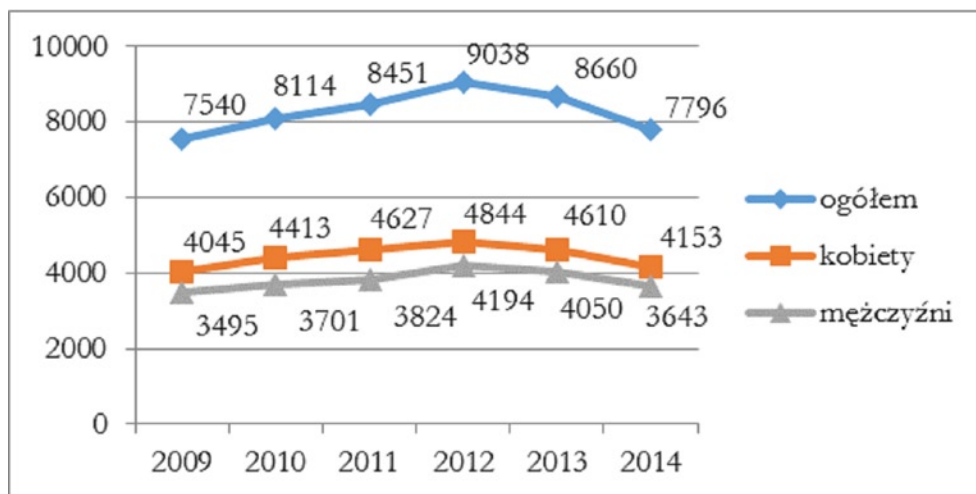
² Konsekwencje wynikające ze starzejącego się społeczeństwa przedstawiono m.in. w dokumentach Komisji Europejskiej – Zielona Księga 2005

Wykres 5: Stopa bezrobocia na obszarze objętym LSR oraz w województwie małopolskim (opracowanie własne na podstawie: GUS Bank Danych Lokalnych).

Stopę bezrobocia wyrażoną jako stosunek liczby bezrobotnych do osób w wieku produkcyjnym na obszarze przedstawia wykres powyżej, na koniec 2013r **wynosiła 11,25%**. **Poziom zatrudnienia** wyrażony jako liczba osób zatrudnionych do liczby osób w wieku produkcyjnym **na koniec 2013 kształtował się na poziomie 88,75%** i w stosunku do lat poprzednich nieznacznie się zmniejszył.

2.7. Struktura bezrobocia wyraźnie wskazuje na gorszą sytuację kobiet, które stanowią ponad 53% bezrobotnych. W szczególnie trudnej sytuacji są kobiety, długotrwale bezrobotne stanowiące ponad 60% beneficjentów pomocy społecznej na terenie obszaru LSR (wyniki konsultacji społecznych). Na rynku pracy wyróżnić można jeszcze dwie grupy, które borykają się ze szczególnymi problemami – młodzież do 30 r.ż oraz osoby 50+. Pracodawcy wskazują, że **młodzi mieszkańcy nie mogą wykazać się doświadczeniem zawodowym (w szczególności brakuje osób do obsługi specjalistycznych maszyn i linii produkcyjnych)** a ich postawa często utrudnia pracę (brak gotowości do pracy, systematyczności i poczucia odpowiedzialności), z kolei osoby 50+ są za mało mobilne i często nie potrafią się odnaleźć na rynku firm stosujących innowacje i nowoczesne technologie.

Wykres 6: Struktura bezrobocia na obszarze objętym LSR (Opracowanie własne na podstawie: GUS Bank Danych Lokalnych)

Kobiety stanowią ponad 53% bezrobotnych

Młodzieży do 30 r.ż brakuje doświadczenia zawodowego i odpowiedniej postawy do pracy

Osoby 50+ są mniej mobilne i za mało biegłe w nowoczesnych technologiach

Na obszarze LSR zidentyfikowano 4 grupy defaworyzowane:

Kobiety – mieszkanki obszarów wiejskich (głównie kontekście rynku pracy, wysokie bezrobocie wśród kobiet oraz częstsze obciążenia kobiet opieką nad osobami zależnymi, stereotypowe traktowanie kobiet, młode kobiety problem z powrotem na rynek pracy po urodzeniu dziecka)

Młodzież do 30 roku życia (głównie ze względu na nieadekwatne kompetencje w stosunku do potrzeb lokalnych pracodawców, a przez to trudny start na rynku pracy)

Osoby po 50 roku życia (głównie ze względu na trudności na rynku pracy wynikające w szczególności z ograniczonej mobilności i braku kompetencji z zakresu nowoczesnych technologii)

Seniorzy tj. osoby po 60 roku życia (głównie ze względu na wzrost liczby seniorów na obszarze przy równoczesnym braku oferty edukacyjno– rekreacyjnej oraz utrudnionym dostępie do usług medycznych i opiekuńczych)

Dla każdej z grup defaworyzowanych określono w LSR odpowiednie, które są odpowiedzią na zdefiniowane problemy w/w grup.

Obszary interwencji odnoszących się do poszczególnych grup defaworyzowanych:

*** Kobiety – mieszkanki obszarów wiejskich , Młodzież do 30 roku życia, Osoby po 50 roku życia**

- ▣ Promowanie dofinansowania miejsc pracy dedykowanych dla przedstawicieli grup defaworyzowanych
- ▣ Wspieranie rozwoju mikro- i małych przedsiębiorstw, które zapewnią zatrudnienie grupom defaworyzowanym
- ▣ Organizacja kursów, szkoleń i przedsięwzięć dla dorosłych o charakterze edukacyjnym i warsztatowym, z uwzględnieniem potrzeb poszczególnych grup defaworyzowanych
- ▣ Poprawa stanu infrastruktury społecznej, między innymi przez remonty i doposażenie wiejskich świetlic, miejsc zebrań mieszkańców, siedzib ośrodków kultury, bazy rekreacyjno-sportowej
- ▣ Dofinansowanie akcji podnoszących świadomość i tożsamość lokalną mieszkańców oraz działań aktywizujących mieszkańców obszaru LGD służących zwalczaniu wszelkiej dyskryminacji i wspomaganie osób w trudnym położeniu, w szczególności wszystkich grup i społeczności defaworyzowanych,

*** Seniorzy tj. osoby po 60 roku życia**

- ▣ Organizacja kursów, szkoleń i przedsięwzięć dla dorosłych o charakterze edukacyjnym i warsztatowym, zajęć integracyjno-szkoleniowych dla seniorów, w tym utworzenie i działanie uniwersytetu trzeciego wieku (kluby seniora).
- ▣ Kultywowanie lokalnej tradycji, obyczajów, rzemiosła i rękodzielnictwa, między innymi poprzez organizowanie kursów, szkoleń z tradycyjnych zawodów, kiermaszów.
- ▣ Wspieranie rozwoju mikro- i małych przedsiębiorstw
- ▣ Organizacja kursów, szkoleń i przedsięwzięć dla dorosłych o charakterze edukacyjnym i warsztatowym, z uwzględnieniem potrzeb poszczególnych grup defaworyzowanych
- ▣ Poprawa stanu infrastruktury społecznej, między innymi przez remonty i doposażenie wiejskich świetlic, miejsc zebrań mieszkańców, siedzib ośrodków kultury, bazy rekreacyjno-sportowej
- ▣ Dofinansowanie akcji podnoszących świadomość i tożsamość lokalną mieszkańców oraz działań aktywizujących mieszkańców obszaru LGD służących zwalczaniu wszelkiej dyskryminacji i wspomaganie osób w trudnym położeniu, w szczególności wszystkich grup i społeczności defaworyzowanych,

3. Gospodarka

3.1. Obszar łączy wysoki potencjał gospodarczy, której wizja rozwoju oparta jest o wzmocnienie sektora MSP, kooperację rolników i działalność na rzecz turystyki rekreacyjnej. Teren gmin LGD można podzielić na trzy kategorie. Pierwszy **o charakterze typowo przemysłowym** tworzy zachodnią część – gminy Bolesław, Bukowno oraz miasta Wolbrom. Drugi **obszar rolniczy** – obejmuje wschodnią część – gmina Trzyciąż, tereny wiejskie gminy Wolbrom oraz tereny wiejskie gminy Olkusz. Trzecim, uzupełniającym obszarem są gminy Klucze i Krzeszowice, które dzięki niebagatelnym walorom środowiska przyrodniczego i promowaniu ekologicznych rozwiązań, pretendują do objęcia funkcji **terenu turystyczno-rekreacyjnego**. Dodatkowo na całym obszarze ze względu na duże zaangażowane społeczeństwa w działalność trzeciego sektora istnieje potencjał rozwijania przedsiębiorczości społecznej, w której obywatele wykorzystując instrumenty ekonomiczne dla realizacji celów społecznych. Na obszarze objętym LSR istnieją już przedsiębiorstwa społeczne łączące w trwały sposób działalność społeczną i ekonomiczną mieszkańców.

Z gospodarczego punktu widzenia, obszar posiada wiele atutów:

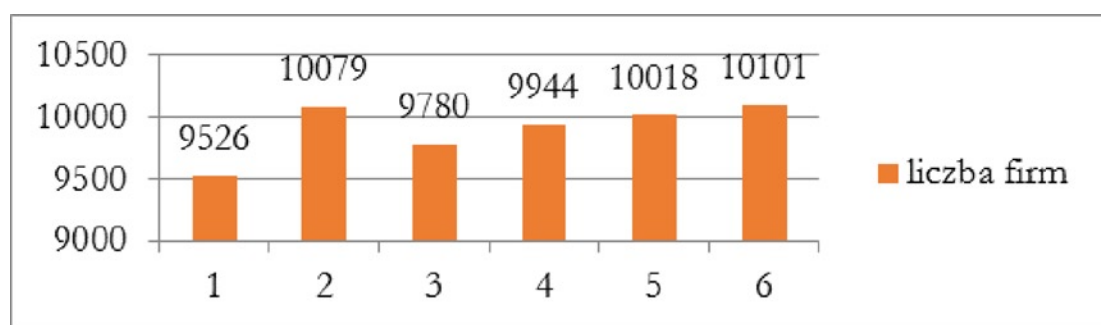
- korzystne położenie geograficzne i komunikacyjne pomiędzy Śląskiem a Małopolską,
- duża ilość działających podmiotów gospodarczych – szczególnie MSP
- bliskość dużych rynków zbytu produktów rolnych i przemysłowych oraz odbiorców turystyki rekreacyjnej,
- stosunkowo duża produkcja rolna skupiona na niewielkim obszarze przy jednoczesnym, niskim stopniu chemizacji rolnictwa,
- cenne zabytki architektoniczne i historyczne,
- sprzyjające warunki przyrodnicze i krajobrazowe dla rozwoju produktu lokalnego oraz turystyki rekreacyjnej

3.2. Obszar cechuje wysoki współczynnik przedsiębiorczości. Podmiotów w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2013 roku było 1620, w Małopolsce wynik ten jest o wiele niższy i wynosi 1045 (w kraju 1057).

W 2014 roku na terenie obszaru LGD zarejestrowanych było 10101 podmiotów gospodarczych. W stosunku do roku bazowego (2009) przybyło 575 przedsiębiorstw. Na terenie obszaru LSR funkcjonuje kilka dużych zakładów przemysłowych, najważniejsze z nich to: Zakłady Górniczo-Hutnicze „Bolesław” SA GK, TRI (Poland) sp. z o.o., Schneider Electric Industries Polska sp. z o.o., Glaspol sp. z o.o., Kimberly-Clark SA, Takt Kwiatkowski i Miądzet s.j., FTT Stomil Wolbrom SA, Boloil SA. Wskazane zakłady przemysłowe są największymi pracodawcami na obszarze, ale procesy restrukturyzacji powodują zmniejszanie się ilości miejsc pracy.

Dominującym rodzajem przedsiębiorstw na terenie LGD są mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób, które stanowią niemal 96% wszystkich zarejestrowanych firm (9848 firm w roku 2013). Znacznie mniej, bo 3,38% stanowią firmy małe (347), zaś tylko 0,58% to firmy średnie (60). **Dominację mikroprzedsiębiorstw** z jednej strony należy uznać za zjawisko pozytywne – **sektor ten tworzy nowe miejsca pracy, przyczyniając się do zmniejszenia bezrobocia**. Mikroprzedsiębiorstwa są też bardziej elastyczne i łatwiej dostosowują się do bieżących potrzeb rynku. Z drugiej strony **mikroprzedsiębiorstwa, wykazują znacznie słabszą kondycję ekonomiczno-finansową** niż przedsiębiorstwa większe, o czym świadczy chociażby wartość nakładów inwestycyjnych przypadających na jednego zatrudnionego. Podmioty te bardzo silnie, w porównaniu z większymi przedsiębiorstwami, odczuwają istniejące bariery w prowadzeniu działalności gospodarczej. **Mają też znikomą zdolność do wdrażania przedsięwzięć wysoce innowacyjnych.**

Dlatego niezbędny jest rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw (jako największego pracodawcy na obszarze). Z kolei lokalni przedsiębiorcy, w ramach konsultacji społecznych, wykazali iż na obszarze LSR brakuje dedykowanego wsparcia dla małych firm (inkubatory przedsiębiorczości, promocja usług i produktów lokalnych, systemy kredytowe, etc). Wyniki konsultacji wskazały również na problem budowania sieci kontaktów i współpracy wewnątrz sektora biznesu i jego otoczenia, w tym sektora samorządowego. Brak współpracy szkół kształcenia zawodowego z pracodawcami z terenu LGD powoduje zatrudnienie osób spoza obszaru, co powoduje odpływ kapitału wygenerowanego na obszarze poza jego granice.

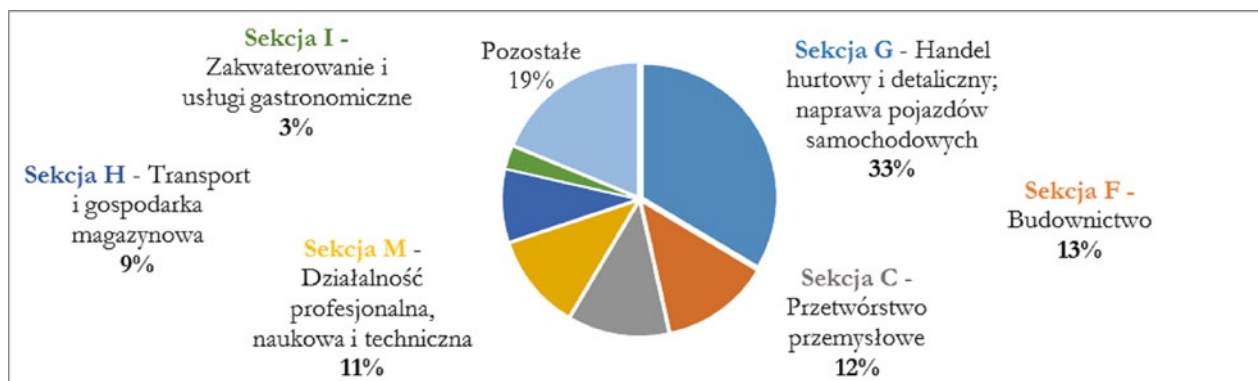

Wykres 7: Liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w danym roku (Opracowanie własne na podstawie GUS Bank Danych Lokalnych)

Liczba firm wzrosła o ponad 5,6 %

MSP są głównym pracodawcą w regionie i dlatego wymagają wsparcia

3.3. Analiza struktury gospodarki obszaru LGD w 2014 roku (udział podmiotów z poszczególnych sekcji PKD 2007) wskazuje, że największą grupę stanowią podmioty zajmujące się handlem hurtowym i detalicznym, naprawą pojazdów (sekcja G) - 3339 zarejestrowanych podmiotów. Drugą pod względem liczby firm – 1892 - stanowi branża budowlana (Seksja F) i trzecia to Przetwórstwo przemysłowe (Seksja C) – 1306 firm. Stosunkowo spory procent stanowią podmioty z Sekcji M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, których jest 1149, co może wskazywać na potencjał innowacyjność obszaru LGD.

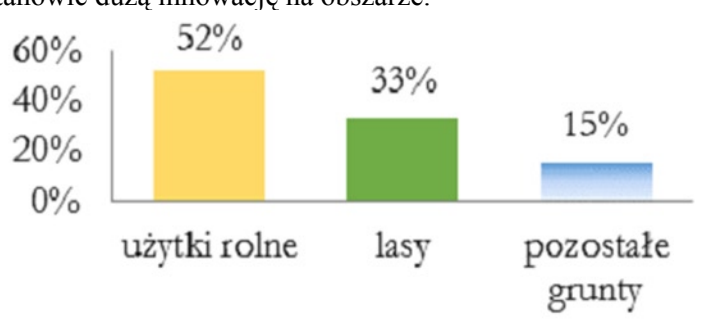

Wykres 8: Udział podmiotów gospodarczych z poszczególnych sekcji PKD 2007, działających na terenie objętym LSR (Opracowanie własne na podstawie: GUS Bank Danych Lokalnych)

3.4. Wysoka liczba przedsiębiorstw wynika między innymi ze sprzyjającego otoczenia i wsparcia jakie oferowane jest przedsiębiorcom. Na terenie LSR znajdują się dedykowane strefy aktywności gospodarczej, które mieszczą się w gminie Bukowno i Olkusz, natomiast Krzeszowice należą do Jaworznicko-Chrzanowskiego Okręgu Przemysłowego. Jednak strefy te skierowane są głównie do dużych przedsiębiorstw.

3.5. Z kolei **rolnictwo cechuje znaczne rozdrobnienie, przeciętna wielkość gospodarstwa wynosi 2,8 ha.** Użytki rolne stanowią **52% obszaru**, są to jednak gleby średniej, słabej i bardzo słabej jakości (na podstawie klasyfikacji bonitacyjnej gleby obszaru zaliczone zostały przede wszystkim do klasy IV, V i VI). Rolnictwo charakteryzuje duże zróżnicowanie pod względem kierunku i poziomu produkcji. Przeważa produkcja roślinna – dominuje uprawa zbóż oraz gospodarstwa ogrodnicze - produkujące warzywa i kwiaty pod osłonami. Cechą charakterystyczną lokalnego rolnictwa jest niska chemizacja produkcji oraz stosunkowo stosowanie spora liczba **ekologicznych gospodarstw**.

Rolnicy w trakcie konsultacji wskazali, iż rozwiązaniem ich problemów może być **współpraca i tworzenie inkubatorów przetwórczych**. Podjęcie działań zmierzających do sieciowania rolników w zakresie przetwórstwa rolno-spożywczego może stanowić dużą innowację na obszarze.

Wykres 9: Formy użytkowania terenu na obszarze objętym LSR (opracowanie własne na podstawie GUS Bank Danych Lokalnych)

Istnieje potrzeba kooperacji i tworzenia inkubatorów przetwórczych	Gleby na obszarze są słabej jakości, a gospodarstwa są rozdrobnione
--	---

3.6. Niezaprzeczalnym atutem obszaru LSR jest **możliwość wykorzystania walorów przyrodniczych na rzecz turystyki oraz polepszenia jakości życia mieszkańców**. Na obszarze zlokalizowanych jest wiele miejsc o wysokich walorach krajobrazowych, kulturalnych i historycznych. Walory przyrodnicze opisane zostały szerzej w cz.1 - Opis obszaru.

Ukształtowanie terenu jak i liczne szlaki turystyczne powodują, że obszar jest idealny do uprawiania:

- ▣ turystyki rekreacyjnej oraz wspinaczki skalnej oraz speleologii.
- ▣ turystyki pieszej (m.in. Dolinki Krakowskie, Szlak Orlich Gniazd, Szlak Pustynny),
- ▣ turystyki rowerowej (m.in. Jurajski Szlak Rowerowy Orlich Gniazd, Szlak Rowerowy Gminy Olkusz, Zielony i Niebieski Szlak Okrężny, Przylaszczkowy Szlak Rowerowy, Czarny Szlak Łącznikowy)
- ▣ turystykę konną (m.in. Transjurajski Szlak Konny PTTK).
- ▣ wspinaczki skalnej oraz speleologii (m.in. Dolinki Krakowskie)
- ▣ golfu sportowego i rekreacyjnego - pola golfowe w Paczótowicach
- ▣ wędkarstwo i sporty wodne.

Istotnym walorem obszaru są **atrakcyjne zbiorniki wodne i rzeki, w tym** łowiska zasobne w wiele gatunków ryb, m.in. karp, szczupak, sum, płoć, okoń, sandacz, karaś, leszcz oraz pstrąg i lipień. Dodatkowo na obszarze są liczne ścieżki edukacyjne np. Rudnica – Pustynia Błędowska – Biała Przemsza, Wokół Rudnicy, Góra Stołowa.

Jak wynika z procesu konsultacji LSR **infrastruktura turystyczna wymaga dalszego rozwoju**. Mieszkańcy wśród swoich oczekiwań wskazywali na m.in.: **większą liczbę ścieżek rowerowych i biegowych**, oświetlenie najczęściej uczęszczanych tras, dodanie małej architektury typu altany, ławki oraz pełniejsze wykorzystanie akwenów wodnych i rozwój wędkarstwa.

Istotnym atutem obszaru są produkty lokalne zarejestrowane na Liście Produktów Tradycyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Nad Białą Przemszą” zarejestrowało do tej pory cztery produkty tradycyjne:

- ▣ **Jagnięcina Jurajska z Owcy Olkuskiej** - jagnięcina jurajska pochodzi od rodzimego gatunku owcy olkuskiej, hodowanej na terenie powiatu olkuskiego. Oprócz walorów smakowych charakteryzuje ją niska zawartość tłuszczu oraz wysoki poziom białka i składników mineralnych.
- ▣ **Czar Pustyni** - jest to napój alkoholowy charakterystyczny dla naszego obszaru. Niezmienna od wielu lat receptura zapewnia niepowtarzalny smak napoju. Do przygotowania „Czaru Pustyni” używa się składników tylko lokalnego pochodzenia. Zarówno żyto jak i groch uprawiane są w sąsiedztwie Pustyni Błędowskiej. Również używana do jego produkcji woda pochodząca z lokalnych studni głębinowych.
- ▣ **Kręciolki Imbramowskie** - są to suche ciasteczka w kształcie paluszków posypanych kminkiem, Tradycja ich wytwarzania ma swój początek w klasztorze Sióstr Norbertanek w Imbramowicach.
- ▣ **Smalec Jurajski Gotowany** - Smalec jurajski gotowany różni się zdecydowanie od innych wytapianych smalców pod względem walorów smakowych jak i zdrowotnych. Jest produktem lekkostrawnym i o niższej zawartości cholesterolu.

W przyszłości Stowarzyszenie planuje rejestrację kolejnych produktów. Stowarzyszenie LGD „Nad Białą Przemszą” zastrzegło w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej nazwę dla swoich produktów „Produkt Lokalny Nad Białą Przemszą” co jest wynikiem współpracy wielosektorowej mieszkańców, KGW, rolników małych przedsiębiorców.

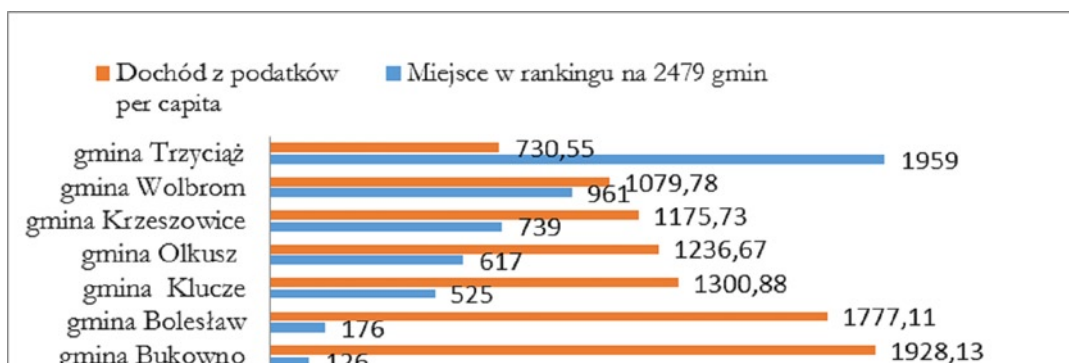
3.7. Pomimo wyjątkowej ilości atrakcji turystycznych **potencjał obszaru** w tym zakresie **nie jest w pełni wykorzystany**. Wynika to z faktu, iż na terenie, jak dotąd **szereg podmiotów podejmuje inicjatywy w pojedynkę**, nie opierając się na współpracy i tworzeniu kompleksowej oferty³. W trakcie konsultacji społecznych główne wnioski dotyczyły: braku wspólnego produktu turystycznego, wspólnej oferty turystycznej obszaru LSR oraz nie skutecznej promocji obszaru i walorów turystyczno-kulturalnych poza LGD.

3.8. Możliwość wykorzystania naturalnych walorów obszaru LSR wiąże się bezpośrednio z postawą samych mieszkańców. **Społeczność lokalna dostrzega potencjał przyrodniczy obszaru**, co zostało potwierdzone w trakcie konsultacji, podczas których jako największy atut wskazywano właśnie atrakcje przyrodnicze i krajobrazowe (głównie Pustynię Błędowską i liczne parki krajobrazowe, badanie ankietowe mieszkańców oraz spotkania konsultacyjne). Równocześnie w społeczności istnieje przyzwolenie na tworzenie dzikich wysypisk śmieci czy palenie śmieci w piecach (szczególnie odczuwalne w sezonie grzewczym). • Przedsiębiorstwa stosują przestarzałe technologie mające negatywny wpływ na środowisko. **Niska świadomość ekologiczna** przejawia się również w liczbie stosowanych odnawialnych źródeł energii, w okresie PROW 2009 - 15 udzielone zaledwie **5 dotacji dla przedsiębiorców na kolektory słoneczne i panele fotowoltaiczne**, gdyż • MSP nie posiadają środków finansowych na stosowanie nowoczesnych technologii sprzyjających środowisku.

4. Potencjał instytucjonalny, w tym działalność sektora społecznego (integracja oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego)

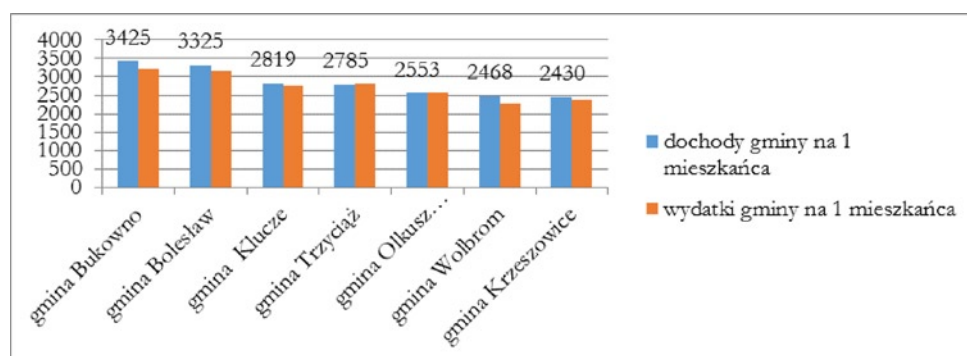
4.1. Obszar LSR należy do średnio zamożnego regionu Polski. Biorąc pod uwagę dochody z podatków przypadające na mieszkańca, na 2479 gmin w kraju obszar zajmuje średnio 729 miejsce. W roku 2014 najlepszy wynik miały przemysłowe gminy Bukowno i Bolesław – 126 i 176 miejsce, a najgorszy rolnicza gmina Trzyciąż – 1959 miejsce.

³ Już w Strategii Rozwoju Powiatu Olkuskiego na lata 2005 – 2015 pojawia się cel operacyjny dot. budowania sieci współpracy w zakresie turystyki i promocji regionu. Konsultacje społeczne do niniejszej strategii potwierdzają, że cel ten nadal nie został osiągnięty i samorządy, przedsiębiorcy, rolnicy i organizacje sektora turystycznego widzą potencjał w kooperacji na rzecz turystyki i produktu lokalnego.

Wykres 10: Dochód z podatków per capita na terenie gmin obszaru objętego LSR (opracowanie własne na podstawie GUS Bank Danych Lokalnych)

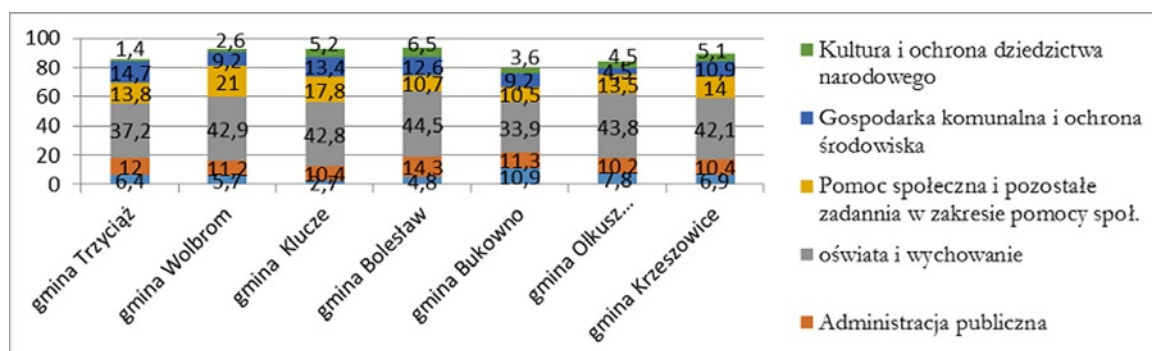
Obszar LGD średnio w roku 2013 odnotował dochód na 1 mieszkańca w wysokości 2829,28 zł, natomiast wydatki na 1 mieszkańca oscylowały wokół kwoty 2735,14 zł. Najwyższe dochody przypadają na gminy przemysłowe Bukowno i Bolesław. Z kolei najwyższe dochody posiada gmina Olkusz, Krzeszowice i Wolbrom (kolejno 127,9⁴; 79 i 57,8 mln zł)

Wykres 11: Dochody i wydatki gmin na mieszkańca obszaru LSR (Opracowanie własne na podstawie: GUS Bank Danych Lokalnych.)

4.2. Obszar LGD średnio w roku 2013 odnotował dochód na 1 mieszkańca w wysokości 2829,28 zł, natomiast wydatki na 1 mieszkańca oscylowały wokół kwoty 2735,14 zł. Najwyższe dochody przypadają na gminy przemysłowe Bukowno i Bolesław. Z kolei najwyższe dochody posiada gmina Olkusz, Krzeszowice i Wolbrom (kolejno 127,9⁵; 79 i 57,8 mln zł)

Wydatki budżetu gmin obszaru LGD w roku 2013 w dużej mierze dotyczyły oświaty i wychowania (średnio 41 % budżetu gmin) oraz pomocy społecznej i zadań z nią związanych (średnio – 14,47%). Gminy w niewielkim stopniu dotowały kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (średnio – 4%) oraz ochronę środowiska (średnio – 10,6%) Wykres 12: Wydatki budżetu gmin obszaru LSR (Opracowanie własne na podstawie: GUS Bank Danych Lokalnych.)

Wykres 12: Wydatki budżetu gmin obszaru LSR (Opracowanie własne na podstawie: GUS Bank Danych Lokalnych.)

4.3. Instytucjami, które stanowią tkankę łączną pomiędzy mieszkańcami a samorządem są **organizacje pozarządowe i grupy nieformalne**. Są one potencjałem tworzenia się **przedsiębiorczości społecznej** na obszarze objętym LSR. Na obszarze LGD **aktywnie działa około 265 organizacji**. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców liczba aktywnych NGO wynosi ok 26 podmioty. Istotnym potencjałem obszaru są liczne **Koła Gospodyń Wiejskich** (nie ujęte w wykazie

4 Dane dotyczą gminy miejsko – wiejskiej Olkusz

5 Dane dotyczą gminy miejsko – wiejskiej Olkusz

NGO), których jest **ponad 95 i działa w nich około 1150 osób, głównie kobiet - senierek**. KGW dbają o zachowanie tradycji i obrządków lokalnych, prowadzą zespoły folklorystyczne, zajęcia dla seniorów i dzieci oraz co bardzo istotne kształtują tożsamość wsi i społeczności lokalnej. Liczba KGW i ich aktywność świadczy o dużej identyfikacji z obszarem lokalnej społeczności (poczucie tożsamości lokalnej).

Diagnoza potencjału lokalnych instytucji społecznych wykazuje na potrzebę wsparcia instytucjonalnego i finansowego. Zgłaszane przedsięwzięcia i obszary interwencji w ramach przygotowań do LSR dotyczą przede wszystkim wsparcia na realizację festynów i inicjatyw lokalnych, sieciowania lokalnego środowiska oraz wsparcie edukacyjne, a także przedsięwzięcia związane z rozwojem infrastruktury społecznej.

4.4. Na terenie LGD aktywnie działają liczne instytucje i obiekty sportowe – 134 kluby i sekcje sportowe, 4 baseny oraz liczne hale i boiska sportowe. Mieszkańcy pozytywnie oceniają infrastrukturę sportową, jednakże wskazują na niewystarczającą liczbę ścieżek rowerowych, biegowych i do uprawiania coraz popularniejszego nordicwalking (wnioski z konsultacji społecznych).

4.5. Nieco gorzej wypada analiza dostępności do oferty kulturalnej. W trakcie konsultacji społecznych w szczególności **młodzież i seniorzy** wskazywali, że **oferta kulturalna jest niewystarczająca** (obecna oferta jest mało atrakcyjna i słabej jakości, mało adekwatna do zróżnicowanego wieku odbiorców). Mieszkańcy aby mieć dostęp do teatrów, muzeów, czy interesującej oferty artystyczno- edukacyjnej muszą się wybrać do Krakowa lub Katowic. Warto podkreślić, że na obszarze istnieje spora infrastruktura działań kulturalnych - działają 32 biblioteki i filie biblioteczne, 2 kina, 1 galeria sztuki oraz 7 domów kultury. Jednakże potencjał ten nie jest w pełni wykorzystywany.

Obszar LSR wymaga interwencji w zakresie:

- kształtowania współpracy międzysektorowej - zarówno instytucji, przedsiębiorców, jak i grup nieformalnych,
- wzmacniania potencjału i rozwijania gospodarki w oparciu o położenie pomiędzy dwoma dużymi aglomeracjami,
- wykorzystania potencjału kapitału społecznego, z uwagi na systematyczny odpływ ludności i wzrost liczby osób, które wymagają różnych form wsparcia.

Rozdział IV Analiza SWOT

Jedną z najczęściej stosowanych metod analizy strategicznej, służąca do zestawienia uwarunkowań i czynników rozwoju wraz z jego destymulantami i zagrożeniami, jest analiza SWOT. Polega ona na pogrupowaniu istotnych cech obszaru ze względu na ich pozytywny lub negatywny wpływ na rozwój, a także na ocenie czynników zewnętrznych, mogących wspomóc lub zakłócić przebieg procesu rozwojowego.

W związku z tym, że w skład obszaru działania LGD wchodzi 7 gmin, które mają wiele cech wspólnych i wzajemnych powiązań, możliwe jest przeprowadzenie analizy SWOT obszaru jako całości, nie poszczególnych gmin z osobna. Poniżej przedstawiono cechy obszaru działania LGD „Nad Białą Przemszą” pogrupowane zgodnie z założeniami analizy SWOT.

Tabela 3: Analiza SWOT

Obszar: kapitał społeczny			
Mocne strony	Odniesienie bezpośrednie do diagnozy (D)	Słabe strony	Odniesienie bezpośrednie do diagnozy (D)
Silne więzi rodzinne, liczne rodziny wielopokoleniowe na terenach wiejskich	D. pkt 2.2	Bardzo niski poziom dzietności na obszarze LSR	D. pkt 2.2
Duże poczucie tożsamości lokalnej wśród mieszkańców obszaru	D. cz. 4.3	Niekorzystna struktura demograficzna oraz starzejące się społeczeństwo	D. pkt 2.3. i 2.4.
Aktywna postawa osób starszych, zwłaszcza w kontekście działań lokalnych organizacji społecznych m.in. KGW	D. cz. 4.3	Niewystarczająca infrastruktura dot. opieki nad małymi dziećmi (żłobki, kluby malucha, etc)	D. pkt 2.2
Sprawnie funkcjonująca pomoc społeczna, systemy wsparcia osób ubogich i niepełnosprawnych	D. pkt 2.5	Młodzież wykazała, że oferta kulturalna jest niewystarczająca, m.in. mało atrakcyjna i słabej jakości (pomimo dobrej infrastruktury)	D. cz. 4.5

Sukcesywna poprawa sytuacji na rynku pracy (spada stopa bezrobocia)	D. pkt 2.6	Słabo rozwinięta infrastruktura służąca aktywizacji mieszkańców obszaru LGD	D. cz. 4.3
Bogate dziedzictwo kulturalne oraz chęć jego kultywowania przez lokalną społeczność	D. – Roz. 1. Opis obszaru oraz diagnoza cz. 4.3.	Seniorom brakuje oferty dot. zagospodarowania czasu wolnego (brakuje klubów seniora, UTW) oraz ograniczony dostęp do usług medycznych, w tym rehabilitacyjnych i badań	D. pkt 2.4
Region atrakcyjny przyrodniczo – obszary chronione, parki krajobrazowe. Obecność unikatowych w skali Europy obszarów (Pustynia Błędowska), zbiorniki wodne i rzeki	D. – Roz. 1. Opis obszaru D. cz. 3.6.	Brak działań systemowych w zakresie polityki prorodzinnej i wsparcia kobiet	D. pkt 2.5
Bogactwo zabytków, m.in. zamki, dworki, klasztory, szlak architektury drewnianej	D. – Roz. 1. Opis obszaru	Wysokie i utrzymujące się bezrobocie wśród kobiet oraz osób 50+ (mniejsza mobilności i brak kompetencji dot. nowoczesnych technologii)	D. pkt 2.7
Liczne czyste ekologicznie tereny	D. – Roz. 1. Opis obszaru oraz 3.5	Trudny start na rynku pracy młodych do 30 r.ż, którzy często nie mają doświadczenia i kwalifikacji zawodowych (szczególnie z zakresu obsługi nowocześniejszych maszyn linii produkcyjnych)	D. pkt 2.7
Bogata oferta kompleksów sportowo – rekreacyjnych	D. cz. 4.4.	Brakuje promocji bogactwa kulturowego poza obszarem LSR	D. – Roz.1. Opis obszaru oraz D. cz. 3.7.
Korzystne położenie geograficzne i komunikacyjne - między Śląskiem a Małopolską	D. – Roz. 1. Opis obszaru	Niewykorzystany potencjał turystyczny i rekreacyjny Jury	D. – Roz.1. Opis obszaru oraz D. cz. 3.7.
		Brakuje wspólnego produktu turystycznego i wspólnej oferty turystycznej obszaru LSR	D. – Roz. 1. Opis obszaru oraz D. cz. 3.7.
		Brak wykorzystania rzek i zbiorników wodnych (łowiska nie są postrzegane jako atrakcja turystyczna, brak infrastruktury dla wędkarzy)	D. cz. 3.6
		Niska świadomość ekologiczna mieszkańców	D. pkt 3.8
		Niewystarczająca infrastruktura do uprawiania aktywnej turystyki rowerowej, pieszej oraz tras biegowych	D. cz. 3.6
Szanse	Odniesienie pośrednio do diagnozy (D)	Zagrożenia	Odniesienie pośrednio do diagnozy (D)
Dostrzeganie przez rząd problemu niżu demograficznego i wprowadzanie rozwiązań prorodzinnych	D. pkt 2.2 i 2.3 i 2.4.	Ogólny trend w Polsce i na Świecie starzenia się społeczeństw	D. pkt 2.3. i 2.4.
Możliwość pozyskania funduszy zewnętrznych na aktywizację seniorów	D. pkt 2.3. i 2.4.	Ubożenie części społeczeństwa w Polsce, pogłębiające się jego rozwarstwienie	D. cz. 2.5 i 2.7.
Możliwości dofinansowania z funduszy Unii Europejskiej m.in. sektora turystycznego i działań z zakresu ochrony środowiska.	D. cz. 3.6 i 3.7 i 3.8	Skomplikowane procedury pozyskiwania środków europejskich, m.in. konkurencja i wkład własny	Cała diagnoza społeczno – gospodarcza
Intensywny i wszechstronny rozwój agroturystyki oraz turystyki rekreacyjnej (wpisujący się w zdrowy styl życia)	D. cz. 3.6 i 3.7		
Rosnąca świadomość ekologiczna w społeczeństwie w Polsce i na Świecie	D. cz. 3.8		

Obszar: Gospodarka

Mocne strony	Odniesienie bezpośrednio do diagnozy	Słabe strony	Odniesienie bezpośrednio do diagnozy
Korzystne położenie geograficzne i komunikacyjne pomiędzy Śląskiem i Małopolską	D. – Roz. 1. Opis obszaru	Brak lokalnego systemowego wsparcia dla MSP, zwłaszcza dla nowopowstałych firm (m.in. inkubator przedsiębiorczości)	D. cz.3.2.
Bliskość dużych rynków zbytu produktów przemysłowych i rolnych oraz odbiorców turystyki rekreacyjnej	D. – Roz. 1. Opis obszaru D. cz. 3.1.	Niewielka współpraca przedsiębiorców, brak na terenie obszaru LSR działań sieciujących przedsiębiorców	D. cz.3.2.
Wysoki współczynnik przedsiębiorczości na tle Małopolski i kraju (szczególnie duża liczba MSP)	D. cz. 3.2.	MSP odczuwają problemy dot. skutecznej promocji swoich usług i produktów	D. cz.3.2.
Na obszarze znajdują się 3 strefy aktywności gospodarczej, w gminie Bukowno, Olkusz oraz Krzeszowice (dot. głównie działalności przemysłowej)	D. cz. 3.4.	W ostatnich latach procesy restrukturyzacji zakładów przemysłowych spowodowały zmniejszanie się ilości miejsc pracy	D. cz. 3.2.
Funkcjonowanie na obszarze kilku dużych zakładów przemysłowych	D. cz. 3.2.	Znaczne rozdrobnienie produkcji rolnej, niewielkie gospodarstwa	D. cz. 3.5.
Bogate tradycje rolnicze obszaru, sukcesy zwłaszcza w produkcji zbóż, warzyw i kwiatów	D. cz. 3.5.	Brak współpracy rolników, na obszarze brakuje działań inicjujących kooperację m.in. inkubatory przetwórcze	D. cz. 3.5.
Niski poziom chemizacji rolnictwa na obszarze i stosunkowo duża ekologiczna produkcja rolna	D. cz. 3.5.	Niezorganizowany system dystrybucji wytworzonych na obszarze produktów rolnych do dwóch sąsiednich aglomeracji (brak działających rynków hurtowych)	D. cz. 3.5.
Zarejestrowane produkty lokalne (Czar Pustyni, jagnięcina z owcy olkuskiej, kręciołki, smalec jurajski gotowany)	D. cz. 3.6	Brakuje promocji bogactwa kulturowego i przyrodniczego poza obszarem LSR	D.- Roz. 1. Opis obszaru D. cz. 3.7.
Na obszarze zlokalizowanych jest wiele miejsc o wysokich walorach krajobrazowych, kulturalnych i historycznych	D. – Roz. 1. Opis obszaru D. cz. 3.6.	Brakuje wspólnego produktu turystycznego oraz wspólnej oferty turystycznej obszaru LSR	D. – Roz.1. Opis obszaru D. cz. 3.7.
Ukształtowanie terenu oraz liczne szlaki turystyczne powodują, że obszar jest idealny do uprawiania turystyki rekreacyjnej (pieszej, rowerowej, konnej) oraz wspinaczki skalnej i speleologii	D. – Roz.1. Opis obszaru D. cz. 3.6.	Brak wykorzystania rzek i zbiorników wodnych (łowiska nie są postrzegane jako atrakcja turystyczna, brak infrastruktury dla wędkarzy)	D. cz. 3.6
Duża ilość atrakcyjnych zbiorników wodnych i rzek (łowiska zasobne w wiele gatunków ryb, m.in. karp, szczupak, sum, płoć, okoń, sandacz, karaś, leszcz oraz pstrągi i lipienie)	D. – Roz. 1. Opis obszaru D. cz. 3.6	Niewystarczająca infrastruktura do uprawiania turystyki rowerowej, pieszej oraz tras biegowych	D. cz. 3.6
Bogata oferta kompleksów sportowo – rekreacyjnych sprzyjająca aktywnej turystyce, m.in. Pole golfowe, baseny, boiska sportowe	D. cz. 4.4.	Niska świadomość ekologiczna mieszkańców	D. pkt 3.8
		Brak środków finansowych w przedsiębiorstwach na stosowanie nowoczesnych technologii sprzyjających środowisku w tym OZE	D. pkt 3.8

Szanse	Odniesienie pośrednio do diagnozy (D)	Zagrożenia	Odniesienie pośrednio do diagnozy (D)
Możliwości pozyskiwania funduszy z Unii Europejskiej na rozwój przedsiębiorczości oraz transfer innowacji z sektora nauki do biznesu	D. – roz. 3. Gospodarka	Konkurencja Specjalnych Stref Ekonomicznych (katowickiej i krakowskiej) w pozyskiwaniu inwestorów	D. – rozdział 3. Gospodarka
Zmieniające się postawy społeczne, coraz większa aprobatą prowadzenia własnej działalności gospodarczej, w tym wśród kobiet i osób 50+	D. – roz. 3. Gospodarka oraz cz. 2.7	Skomplikowane procedury pozyskiwania środków europejskich, m.in. konkurencja i wkład własny	Cała diagnoza społeczno – gospodarcza
Promocja idei w Polsce i na świecie społecznie odpowiedzialnego biznesu (CSR), który działa lokalnie i na rzecz zrównoważonego rozwoju	D. – roz. 3. Gospodarka i roz. 4. Potencjał instytucjonalny	Wysokie koszty i liczne bariery otrzymania kredytów na rozwój działalności gospodarczej, w szczególności inwestycji w MSP	D. – roz. 3. Gospodarka
Ciągły rozwój zaawansowanych technologii, które stają się coraz bardziej dostępne dla firm	D. – rozdział 3. Gospodarka	Bariery i obciążenia fiskalne, m.in. wysokie podatki, wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej	D. – roz. 3. Gospodarka
Możliwości pozyskiwania funduszy z Unii Europejskiej na rozwój turystyki oraz ekologicznej produkcji rolnej	D. – roz. 3. Gospodarka i roz. 4. Potencjał instytucjonalny	Wysokie koszty zatrudniania pracowników, w szczególności odczuwane przez MSP	D. – roz. 3. Gospodarka
Rozwijający się trend w kraju i na świecie na zakup tradycyjnych produktów lokalnych oraz żywności ekologicznej	D. – roz. 3. Gospodarka i roz. 4. Potencjał instytucjonalny	Mało stabilna sytuacja gospodarczo – polityczna w kraju m.in. wahania koniunktury	D. – roz. 3. Gospodarka i roz. 4. Potencjał instytucjonalny
Rozwój wielosezonowych tras rekreacyjnych – integracja lokalnych tras z atrakcjami turystyczno-kulturowymi poza obszarem	D. – roz. 3. Gospodarka	Utrudnienia prawne dot. sprzedaży przetworzonych produktów rolnych	D. – roz. 3. Gospodarka
Moda na turystykę aktywną, w tym rowerową oraz pieszą	D. – roz. 3. Gospodarka		
Obszar: Współpraca			
Mocne strony	Odniesienie bezpośrednio do diagnozy (D)	Słabe strony	Odniesienie bezpośrednio do diagnozy (D)
Obszar LSR stanowi średniozamożny region Polski (na 2479 gmin w kraju obszar zajmuje 729 miejsc)	D. cz. 4.1. i 4.2	Brak lokalnego systemowego wsparcia dla MSP, zwłaszcza dla nowopowstałych firm (m.in. inkubator przedsiębiorczości)	D. cz. 3.2.
Na obszarze działa duża liczba firm, wysoki współczynnik przedsiębiorczości na tle Małopolski i kraju (szczególnie duża liczba MSP)	D. cz. 3.2.	Niewielka współpraca przedsiębiorców, brak na terenie obszaru LSR działań sieciujących przedsiębiorców	D. cz. 3.2.
Funkcjonowanie na obszarze kilku dużych zakładów przemysłowych	D. cz. 3.2.	Znaczne rozdrobnienie produkcji rolnej, niewielkie gospodarstwa	D. cz. 3.2.
Bogate tradycje rolnicze obszaru, działa wiele małych gospodarstw rolnych	D. cz. 3.5.	Brak współpracy rolników, na obszarze brakuje działań inicjujących kooperację m.in. inkubatory przetwórcze	D. cz. 3.5.
Duża liczba aktywnie działających grup nieformalnych (KGW) oraz średnia liczba aktywnie działających zarejestrowanych NGO	D. cz. 4.3.	Bardzo słabo rozwinięte przetwórstwo rolno-spożywcze	D. cz. 3.5.
LGD Nad Białą Przemszą od lat skutecznie działa w partnerstwie wielosektorowym w zakresie rynku produktów lokalnych	D. cz. 3.6	Niezorganizowany system dystrybucji wytworzonych na obszarze produktów rolnych do dwóch sąsiednich aglomeracji (brak działających rynków hurtowych)	D. cz. 3.5.

Korzystne położenie geograficzne i komunikacyjne pomiędzy Śląskiem i Małopolską	D. – Roz. 1. Opis obszaru	Brakuje promocji bogactwa kulturowego i przyrodniczego poza obszarem LSR	D. – Roz. 1. Opis obszaru D. cz. 3.7.
Bliskość dużych rynków zbytu produktów przemysłowych i rolnych oraz odbiorców turystyki rekreacyjnej	D. – Roz. 1. Opis obszaru D. cz. 3.1.	Brakuje wspólnego produktu turystycznego oraz wspólnej oferty turystycznej obszaru LSR	D. – Roz. 1. Opis obszaru D. cz. 3.7.
Niski poziom chemizacji rolnictwa na obszarze i stosunkowo duża ekologiczna produkcja rolna	D. cz. 3.5.	Brak wykorzystania rzek i zbiorników wodnych (łowiska nie są postrzegane jako atrakcja turystyczna, brak infrastruktury dla wędkarzy)	D. cz. 3.6.
Zarejestrowane produkty lokalne (Czar Pustyni, jagnięcina z owcy olkuskiej, kręciołki, smalec jurajski gotowany)	D. cz. 3.6.	Niska świadomość ekologiczna mieszkańców	D. pkt 3.8
Na obszarze zlokalizowanych jest wiele miejsc o wysokich walorach krajobrazowych, kulturalnych i historycznych	D. – Roz. 1. Opis obszaru D. cz. 3.6.	Niewystarczająca infrastruktura do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej	D. cz. 3.6.
Ukształtowanie terenu jak i liczne szlaki turystyczne powodują, że obszar jest idealny do uprawiania turystyki rekreacyjnej (pieszej, rowerowej, konnej) oraz wspinaczki skalnej i speleologii	D. – Roz. 1. Opis obszaru D. cz. 3.6.	Mikroprzedsiębiorstwa, wykazują znacznie słabszą kondycję ekonomiczno-finansową, co przejawia się znikomą zdolnością do wdrażania przedsięwzięć wysoce innowacyjnych	D. cz. 3.2
Duża ilość atrakcyjnych zbiorników wodnych i rzek (łowiska zasobne w wiele gatunków ryb, m.in. karp, szczupak, sum, płoć, okoń, sandacz, karaś, leszcz oraz pstrągi i lipienie	D. – Roz. 1. Opis obszaru D. cz. 3.6.	Brak współpracy szkół kształcenia zawodowego z pracodawcami	D. cz. 3.2
Szanse	Odniesienie pośrednio do diagnozy (D)	Zagrożenia	Odniesienie pośrednio do diagnozy (D)
Przepisy prawne pozwalające na budowanie partnerstw społeczno – publiczno – prywatnych	D. – roz. 3. Gospodarka i roz. 4. Potencjał instytucjonalny	Skomplikowane i czasochłonne procedury po stronie urzędów gmin dot. budowania partnerstw społeczno – publiczno – prywatnych	D. – roz. 3. Gospodarka i roz. 4. Potencjał instytucjonalny
Możliwości pozyskiwania funduszy z Unii Europejskiej na budowanie partnerstw wielosektorowych oraz na rozwój przedsiębiorczości, turystyki i ekologicznej produkcji rolnej	D. – roz. 3. Gospodarka i roz. 4. Potencjał instytucjonalny	Skomplikowane procedury pozyskiwania środków europejskich, m.in. konkurencja i wkład własny	Cała diagnoza społeczno - gospodarcza
Promocja idei w Polsce i na świecie społecznie odpowiedzialnego biznesu (CSR), który działa lokalnie i na rzecz zrównoważonego rozwoju w partnerstwie z NGO	D. – roz. 3. Gospodarka i roz. 4. Potencjał instytucjonalny	Wysokie koszty i liczne bariery otrzymania kredytów na rozwój działalności gospodarczej i rolniczej	D. – roz. 3. Gospodarka i roz. 4. Potencjał instytucjonalny
Zwiększający się poziom świadomości obywatelskiej w Polsce wyrażający się w działalności NGO i partycypacji społecznej	D. – roz. 4. Potencjał instytucjonalny	Bariery i obciążenia fiskalne, m.in. wysokie podatki, wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej	D. – roz. 3. Gospodarka i roz. 4. Potencjał instytucjonalny
Rozwijający się trend w kraju i na świecie na zakup tradycyjnych produktów lokalnych oraz żywności ekologicznej	D. – roz. 3. Gospodarka i roz. 4. Potencjał instytucjonalny	Wysokie koszty zatrudniania pracowników, w szczególności odczuwane przez MSP	D. – roz. 3. Gospodarka
Rozwój wielosezonowych tras rekreacyjnych– integracja lokalnych tras z atrakcjami turystyczno-kulturowymi poza obszarem	D. – roz. 3. Gospodarka i roz. 4. Potencjał instytucjonalny	Mało stabilna sytuacja gospodarczo – polityczna w kraju m.in. wahania koniunktury	D. – roz. 3. Gospodarka i roz. 4. Potencjał instytucjonalny
Moda na turystykę aktywną, w tym rowerową oraz pieszą	D. – roz. 3. Gospodarka i roz. 4. Potencjał instytucjonalny	Utrudnienia prawne dot. sprzedaży przetworzonych produktów rolnych	D. – roz. 3. Gospodarka i roz. 4. Potencjał instytucjonalny

Rozdział V Cele i wskaźniki

1. Logika realizacji LSR

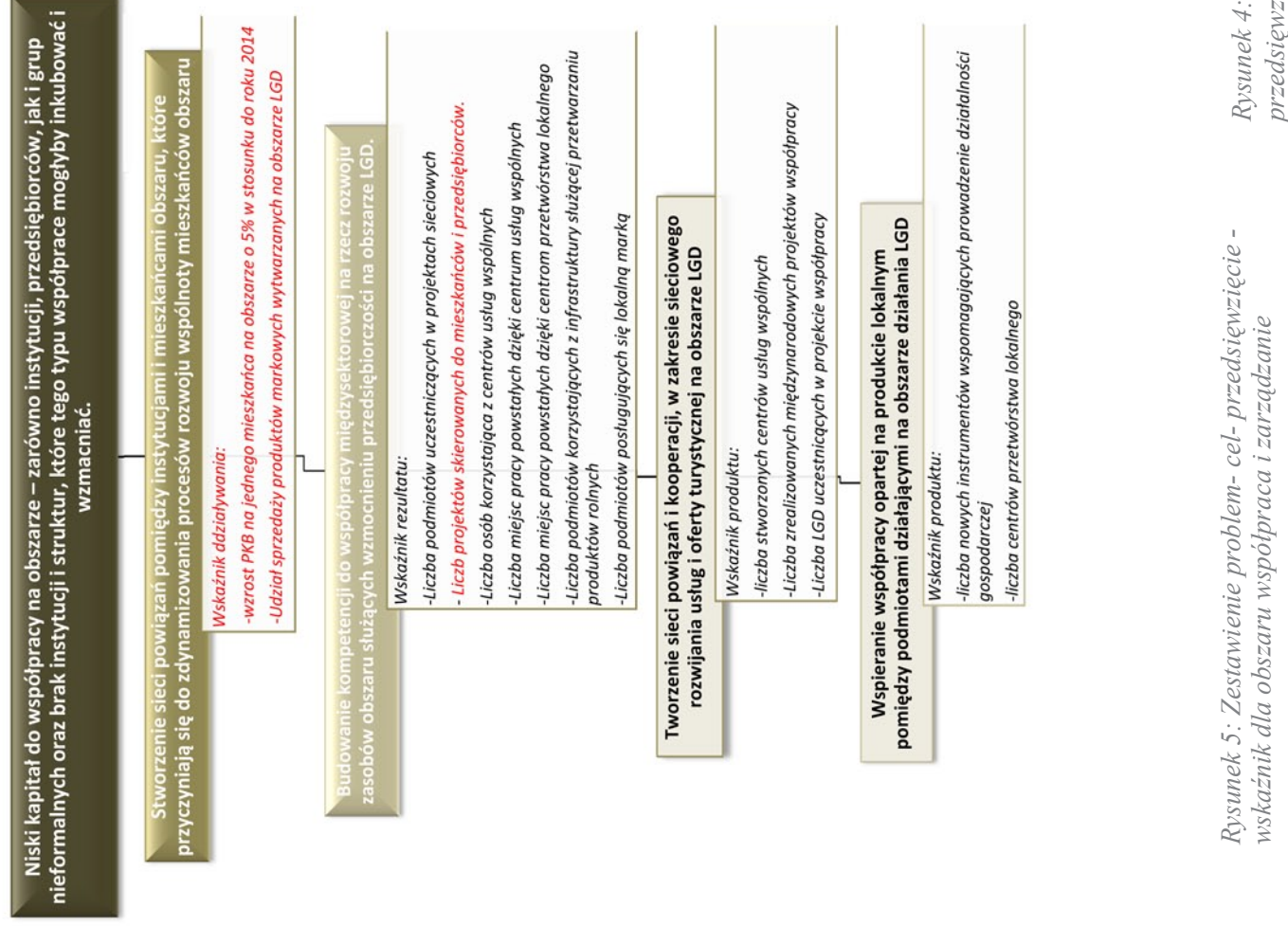
Rysunek 3:

Zestawienie problem - cel- przedsięwzięcie - wskaźnik dla obszaru kapitał społeczny

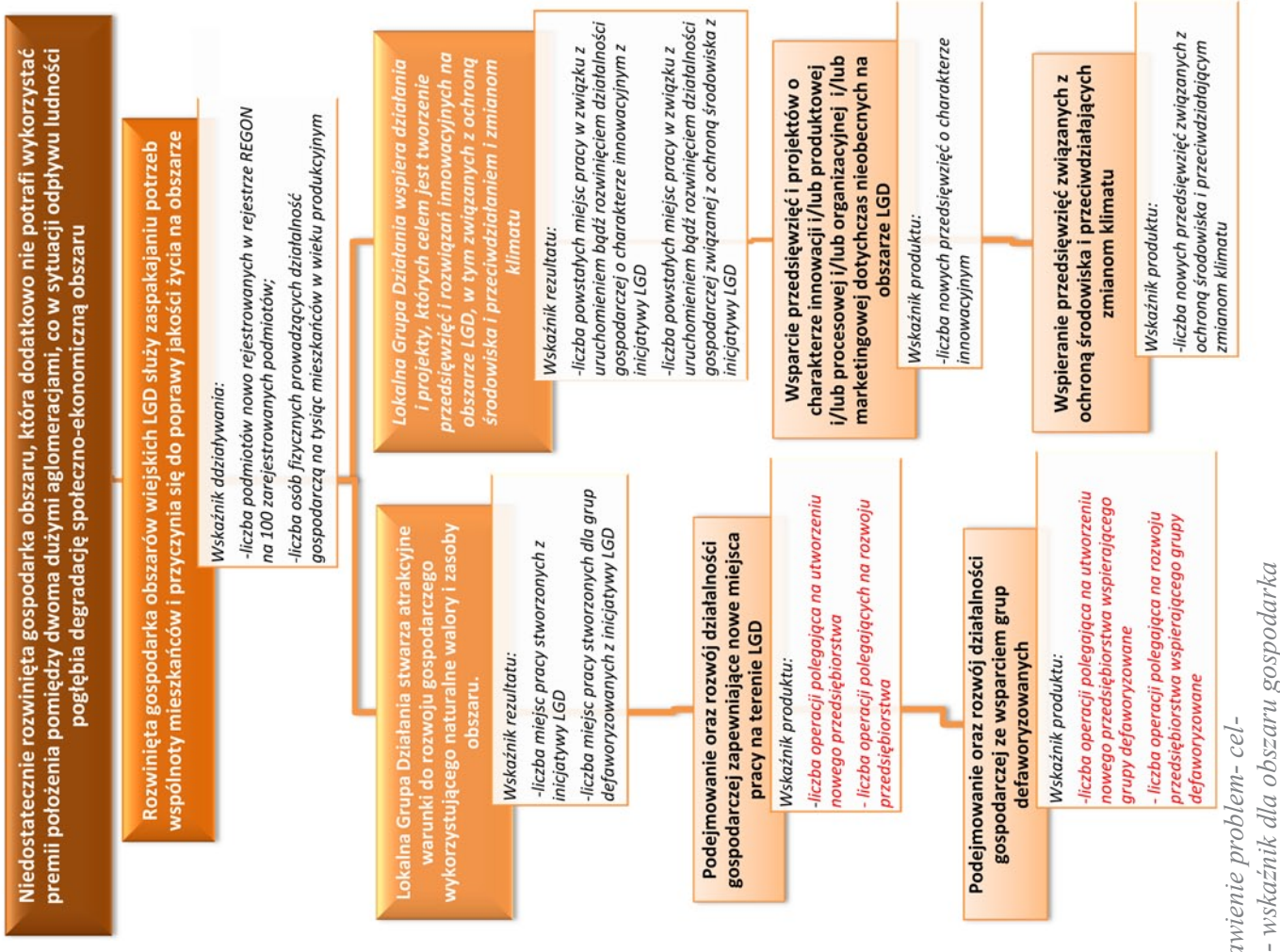
2. Proces formułowania celów ogólnych, celów szczegółowych i przedsięwzięć dla potrzeb LSR.

Formułowanie celów strategii następowało w kilku krokach – pierwszym była pogłębiona diagnoza obszaru (statystyczna oraz z wykorzystaniem analizy SWOT), której towarzyszył proces bardzo szerokiej ankietyzacji – skierowany do kilku różnych grup odbiorców przy wykorzystaniu dedykowanej do każdej grupy specjalnie opra-

OBSZAR: WSPÓŁPRACA I ZARZĄDZANIE

OBSZAR: GOSPODARKA

cowanych ankiet (zgodnie z informacjami dotyczącymi procesu przygotowania dokumentu ankietowano mieszkańców, szeroko rozumiany samorząd, organizacja pozarządowe, instytucje kultury, przedsiębiorców i rolników) oraz **warsztatów konsultacyjnych z mieszkańcami** oraz z **ekspertami**. Na podstawie zebranych informacji udało się wyodrębnić szereg konkretnych problemów (czy grup problemów) zgłaszanych przez osoby i instytucje biorące udział w konsultacjach.

Następnie dokonano uporządkowania i pogrupowania zgłoszonych problemów, na tym etapie odrzucono także problemy marginalne, pojawiające się incydentalnie oraz te, które nie znajdowały potwierdzenia w analizach statystycznych – wychodząc z założenia, iż mają one charakter indywidualny czy lokalny i nie są istotne z punktu widzenia definiowania kluczowych problemów obszaru. Na tym etapie dokonano także „sprawdzenia” na ile definiowane grupy problemów znajdują odzwierciedlenie w dokonanej analizie statystycznej – był to także moment uzupełnienia diagnozy o wcześniej pominięte elementy, które nie wybrzmiewają w statystyce, ale stanowią istotny problem dla lokalnych społeczności.

Takie działanie pozwoliło wyodrębnić najistotniejsze deficyty rozwoju – zarówno z punktu widzenia analizy statystycznej oraz analizy SWOT, jak i odczuć oraz oczekiwań mieszkańców obszaru. Następnie dokonano usystematyzowania zdefiniowanych problemów i pogrupowania ich w obszary tematyczne. W drodze dyskusji, w zespole ds. opracowania LSR (przedstawiciele samorządów i instytucji) zaangażowanych w proces planowania Strategii, wyróżniono **3 trzy kluczowe problemy** obszaru związane z:

- ▣ **niedostatecznie rozwiniętym kapitałem społecznym**, który z uwagi na szereg występujących problemów i deficytów nie potrafi wykorzystać potencjałów tkwiących na tym obszarze, co skutkuje systematycznym odpływem ludności i wzrostem liczby osób, które wymagają różnych form wsparcia;
- ▣ **niedostatecznie rozwiniętą gospodarką obszaru**, która dodatkowo nie potrafi wykorzystać premii położenia pomiędzy dwoma dużymi aglomeracjami, co w sytuacji odpływu ludności pogłębia degradację społeczno-ekonomiczną obszaru;
- ▣ **niski kapitał do współpracy na obszarze** – zarówno instytucji, jak i grup nieformalnych oraz brak instytucji i struktur, które tego typu współpracę mogłyby inkubować i wzmacniać.

Takie zdefiniowanie problemów pozwoliło podzielić Strategię na trzy czytelne obszary planowania związane z: **kapitałem społecznym, gospodarką i szeroko rozumianą współpracą międzysamorządową i międzysektorową**. Dało to także możliwość dalszej pracy warsztatowej oraz prowadzenia konsultacji społecznych w trzech zespołach osób i instytucji związanych z poszczególnymi obszarami (specjalistami w danych dziedzinach). Z oczywistych powodów w trakcie dalszych prac dochodziło do częściowego przenikania się poszczególnych obszarów, a zatem osób i instytucji pracujących we wcześniej zdefiniowanych obszarach, co jednak przyczyniło się do bardziej horyzontalnego patrzenia na problemy obszaru i pozwoliło uniknąć sektorowego podejścia do procesu planowania.

Na warsztatach sektorowych – z wykorzystaniem wcześniej opracowanych materiałów oraz zdefiniowanych kluczowych problemów, ale także analizując potencjały rozwojowe zdefiniowano trzy cele ogólne Strategii:

Kapitał społeczny jest rozwinięty i służy osiągnięciu szerokich korzyści
– ekonomicznych i społecznych
– dla całej wspólnoty mieszkańców obszaru;

Rozwinięta gospodarka obszarów wiejskich LGD
służy zaspakajaniu bieżących potrzeb wspólnoty mieszkańców
i przyczynia się do poprawy jakości życia na obszarze;

Stworzone zostały sieci powiązań pomiędzy instytucjami i mieszkańcami obszaru,
które przyczyniają się do zdynamizowania procesów rozwoju wspólnoty mieszkańców obszaru.

Dalsza analiza oczekiwań zgłaszanych w trakcie procesu konsultacji (analiza ankiet, analiza wyników warsztatów), a także ekspercka analiza deficytów i potencjałów rozwojowych wynikających z opracowanej diagnozy pozwoliła w każdym z celów ogólnych sformułować od jednego do trzech celów szczegółowych, które są odpowiedzią na problemy rozwojowe i oczekiwania mieszkańców obszaru (układ celów w formie graficznej przedstawiono poniżej).

Operacjonalizacja Strategii dokonała się poprzez wyłonienie w trakcie prac warsztatowych z mieszkańcami, konsultacji sektorowych prowadzonych z różnymi grupami społecznymi i zawodowymi, a także analizy uzyskanych na wcześniejszym etapie prac ankiet – grup działań (tj. wielopodmiotowych pakietów komplementarnych operacji), które skierowane są do jasno określonych grup odbiorców i stanowią mają propozycję rozwiązania wcześniej zdefiniowanych problemów. Zebrane grupy działań określono mianem przedsięwzięć, przypisując im konkretne, mierzalne wskaźniki produktu (co) i rezultatu (dla kogo).

Konkluzje

Powyższa tabela pokazuje **całość procesu realizowanego w sposób partycypacyjny** i z wykorzystaniem szeregu metod – od sformułowanych na etapie prac diagnostycznych problemów (analizy statystyczne, warsztaty, w tym formułowanie SWOT), poprzez oczekiwane działania, które wdrożone i sfinansowane ze środków LSR, a także innych środków dostępnych na obszarze, przyczynią się do zmniejszenia skali problemów i deficytów rozwojowych na obszarze Lokalnej Grupy Działania.

W strategii wydzielono **trzy kluczowe obszary interwencji**, które w sposób bezpośredni odpowiadają celom Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w części dotyczącej działania M19 – Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność) i dotyczą kwestii związanych z wykluczeniem społecznym, przeciwdziałaniem ubóstwu, wspieraniem rozwoju gospodarczego, w tym produktu lokalnego, ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej, zachowanie dziedzictwa lokalnego, a także podnoszenia wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska, zmian klimatycznych a także innowacji w tym zakresie.

Zgodność z celami działania Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER prezentuje poniższa tabela:

Tabela 5: Zgodność przedsięwzięć i celów LSR Nad Białą Przemszą z celami PROW

Operacje w ramach celu szczegółowego 6B	Przedsięwzięcia LSR Nad Białą Przemszą	Cele szczegółowe LSR Nad Białą Przemszą
Wzmocnienie kapitału społecznego, w tym z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych i wspieranie partycypacji społeczności lokalnej w realizacji LSR,	P.1.1.1. Działania aktywizujące mieszkańców i zapobiegające negatywnym zjawiskom w sferze społecznej, w tym w zakresie ochrony środowiska P.1.1.2. Stworzenie oraz rozwój infrastruktury służącej aktywizacji mieszkańców obszaru LGD i zapobieganiu negatywnym zjawiskom w sferze społecznej P.1.2.1. Rozwój i wzmacnianie oferty kulturalnej obszaru, w szczególności opartej o lokalne tradycje	C.Sz.1.1 Tworzenie warunków do rozwijania i utrzymania na wysokim poziomie warunków sprzyjających kreatywności dla jak największej grupy mieszkańców obszaru C.Sz.1.2 Tworzenie warunków do zachowania lokalnego dziedzictwa i wzmacniania lokalnej tożsamości
Zakładanie działalności gospodarczej i rozwój przedsiębiorczości,	P.2.1.1. Podejmowanie oraz rozwój działalności gospodarczej zapewniające nowe miejsca pracy na terenie LGD P.2.2.1. Podejmowanie oraz rozwój działalności gospodarczej ze wsparciem grup defaworyzowanych P.2.2.2. Wsparcie przedsięwzięć i projektów o charakterze innowacji i/lub produktowej i/lub procesowej i/lub organizacyjnej i/lub marketingowej dotychczas nieobecnych na obszarze LGD P.2.2.3. Wspieranie przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałających zmianom klimatu	C.Sz.2.1 Lokalna Grupa Działania stwarza atrakcyjne warunki do rozwoju gospodarczego wykorzystującego naturalne walory i zasoby obszaru C.Sz.2.2 Lokalna Grupa Działania wspiera działania i projekty, których celem jest tworzenie przedsięwzięć i rozwiązań innowacyjnych na obszarze LGD, w tym związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałaniem i zmianom klimatu
Dywersyfikację źródeł dochodu, w tym tworzenie i rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego tj. infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych w celu udostępniania jej lokalnym producentom	P.2.1.1. Podejmowanie oraz rozwój działalności gospodarczej zapewniające nowe miejsca pracy na terenie LGD P.2.2.1. Podejmowanie oraz rozwój działalności gospodarczej ze wsparciem grup defaworyzowanych P.2.2.2. Wsparcie przedsięwzięć i projektów o charakterze innowacji i/lub produktowej i/lub procesowej i/lub organizacyjnej i/lub marketingowej dotychczas nieobecnych na obszarze LGD P.2.2.3. Wspieranie przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałających zmianom klimatu P.3.1.2. Wspieranie współpracy opartej na produkcji lokalnym pomiędzy podmiotami działającymi na obszarze działania LGD	C.Sz.2.1 Lokalna Grupa Działania stwarza atrakcyjne warunki do rozwoju gospodarczego wykorzystującego naturalne walory i zasoby obszaru C.Sz.2.2 Lokalna Grupa Działania wspiera działania i projekty, których celem jest tworzenie przedsięwzięć i rozwiązań innowacyjnych na obszarze LGD, w tym związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałaniem i zmianom klimatu C.Sz.3.1 Budowanie kompetencji do współpracy międzysektorowej na rzecz rozwoju zasobów obszaru służących wzmocnieniu przedsiębiorczości na obszarze LGD

Podnoszenie kompetencji osób z obszaru LSR w powiązaniu z zakładaniem działalności gospodarczej, rozwojem przedsiębiorczości lub dywersyfikacją źródeł dochodów, w szczególności rolników i osób długotrwale pozostających bez pracy	P.1.1.1. Działania aktywizujące mieszkańców i zapobiegające negatywnym zjawiskom w sferze społecznej, w tym w zakresie ochrony środowiska P.3.1.1. Tworzenie sieci powiązań i kooperacji, w zakresie sieciowego rozwijania usług i oferty turystycznej na obszarze LGD P.3.1.2. Wspieranie współpracy opartej na produkcji lokalnym pomiędzy podmiotami działającymi na obszarze działania LGD	C.Sz.1.1 Tworzenie warunków do rozwijania i utrzymania na wysokim poziomie warunków sprzyjających kreatywności dla jak najliczniejszej grupy mieszkańców obszaru C.Sz.3.1 Budowanie kompetencji do współpracy międzysektorowej na rzecz rozwoju zasobów obszaru służących wzmocnieniu przedsiębiorczości na obszarze LGD
Podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska, zmian klimatycznych a także innowacji	P.1.1.1. Działania aktywizujące mieszkańców i zapobiegające negatywnym zjawiskom w sferze społecznej, w tym w zakresie ochrony środowiska	C.Sz.1.1 Tworzenie warunków do rozwijania i utrzymania na wysokim poziomie warunków sprzyjających kreatywności dla jak najliczniejszej grupy mieszkańców obszaru
Rozwój produktów lokalnych	P.1.2.1. Rozwój i wzmacnianie oferty kulturalnej obszaru, w szczególności opartej o lokalne tradycje P.3.1.1. Tworzenie sieci powiązań i kooperacji, w zakresie sieciowego rozwijania usług i oferty turystycznej na obszarze LGD P.3.1.2. Wspieranie współpracy opartej na produkcji lokalnym pomiędzy podmiotami działającymi na obszarze działania LGD	C.Sz.1.2 Tworzenie warunków do zachowania lokalnego dziedzictwa i wzmacniania lokalnej tożsamości C.Sz.3.1 Budowanie kompetencji do współpracy międzysektorowej na rzecz rozwoju zasobów obszaru służących wzmocnieniu przedsiębiorczości na obszarze LGD
Rozwój rynków zbytu, z wyłączeniem targowisk	P.3.1.1. Tworzenie sieci powiązań i kooperacji, w zakresie sieciowego rozwijania usług i oferty turystycznej na obszarze LGD P.3.1.2. Wspieranie współpracy opartej na produkcji lokalnym pomiędzy podmiotami działającymi na obszarze działania LGD	C.Sz.3.1 Budowanie kompetencji do współpracy międzysektorowej na rzecz rozwoju zasobów obszaru służących wzmocnieniu przedsiębiorczości na obszarze LGD
Zachowanie dziedzictwa lokalnego	P.1.2.1. Rozwój i wzmacnianie oferty kulturalnej obszaru, w szczególności opartej o lokalne tradycje P.1.3.3. Promocja obszaru w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe i historyczne.	C.Sz.1.2 Tworzenie warunków do zachowania lokalnego dziedzictwa i wzmacniania lokalnej tożsamości C.Sz.1.3 Wykorzystanie wartości przyrodniczo-krajobrazowych oraz położenia pomiędzy dwoma aglomeracjami do budowy atrakcyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej służącej zarówno mieszkańcom obszaru, jak i przyczyniającej się do rozwoju społeczno-gospodarczego
Rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej	P.1.3.1. Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej z wykorzystaniem lokalnych zasobów przyrodniczych, kulturowych lub historycznych obszaru	C.Sz.1.3 Wykorzystanie wartości przyrodniczo-krajobrazowych oraz położenia pomiędzy dwoma aglomeracjami do budowy atrakcyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej służącej zarówno mieszkańcom obszaru, jak i przyczyniającej się do rozwoju społeczno-gospodarczego

Źródłem finansowania wszystkich celów LSR jest Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Uszczegółowienie źródeł finansowania celów zawarto w rozdziale VI dokumentu.

Z kolei tabela nr 6 pokazuje w sposób szczegółowy w jaki sposób wdrażane będą poszczególne działania. W odniesieniu do części przedsięwzięć zdecydowano się wyłącznie na tryb konkursowy, część przedsięwzięć realizowanych jest także w formule projektów grantowych, operacji własnych czy projektów współpracy. Dobór sposobu realizacji poprzedzony został wnikliwą analizą potrzeb oraz potencjału przyszłych beneficjentów i wynikał z następujących przesłanek:

- projekty grantowe skierowane są do NGO, mieszkańców i grup nieformalnych z uwagi na trudności w pozyskiwaniu środków z Instytucji ponad lokalnych, a jednocześnie kwota przeznaczona na grant jest

wystarczająca do realizacji celów, jakie dana organizacja wyznacza. Projekty te będą realizowane tylko w obszarze kapitału społecznego, ponieważ w/w grupa potencjalnych beneficjentów działa właśnie w tym obszarze.

- projekty indywidualne skierowane są do przedsiębiorców i jednostek sektora finansów publicznych, gdyż po analizie zapotrzebowania tych dwóch grup okazało się, iż są to podmioty realizujące duże projekty oraz posiadają potencjał instytucjonalny do pozyskiwania środków z Instytucji ponad lokalnych
- projekty współpracy zostały określone na podstawie dotychczasowych doświadczeń LGD oraz po ocenie wartości dodanej do realizacji operacji we współpracy z partnerami zewnętrznymi.
- projekty własne LGD są przewidziane, jako operacje, które obejmują swoim zasięgiem cały obszar LGD i przewidują współpracę trzech sektorów, co mogłoby uniemożliwić realizację takiego projektu przez inny podmiot a realizacja ich jest niezbędna do osiągnięcia celów zawartych w LSR.

Także w tabeli nr 6 do każdego poziomu tj. przedsięwzięć, celów szczegółowych i ogólnych przypisano wskaźniki – odpowiednio produktu, rezultatu i oddziaływania.

Wszystkie wskaźniki zostały sformułowane tak, aby w logiczny sposób pokazać ciąg przyczynowo- skutkowy realizowanych działań i ich wpływ na rozwiązywanie problemów zdefiniowanych na wcześniejszych etapach prac nad strategią. Wszystkie wskaźniki zostały opracowane zgodnie z definicją SMART. Przy ich konstrukcji wykorzystano zalecenia zdefiniowane w Podręczniku tworzenia i ewaluacji wskaźników w lokalnych strategiach rozwoju.

Na każdym poziomie wskaźników odnoszą się one do konkretnych celów i przedsięwzięć, są mierzalne (mają określoną jednostkę miary), w odniesieniu do każdego z nich zdefiniowano, w jaki sposób i skąd pozyskiwane będą wiarygodne dane, w odniesieniu do każdego z nich zdefiniowano wartość bazową i planowaną wartość końcową. W tabeli zdefiniowano także wartości początkowe i końcowe. Jednocześnie zakłada się, iż podstawową ewaluację dokumentu – właśnie w zakresie badania postępu w osiąganiu wskaźników produktu i rezultatu – prowadzić będzie się cyklicznie, raz w roku. Ponadto w połowie wdrażania dokumentu planuje się także ewaluację typu mid-term.

Stan początkowy wskaźnika określono w przypadku wskaźników oddziaływania (czyli szerszego kontekstu społeczno-ekonomicznego) w oparciu o dane zawarte w Bazie Danych Lokalnych GUS, za rok 2014, w pozostałych przypadkach (wskaźniki produktu i rezultatu), zależnych od operacji i ich skutków realizowanych na poziomie wdrażanego dokumentu wartość początkową określano najczęściej jako „zero”. Podobną metodologię przyjęto do wartości końcowych – w przypadku wskaźników oddziaływania definiowano je w oparciu o dane GUS, w przypadku wskaźników produktu i rezultatu najczęściej w oparciu o badania własne, raporty i sprawozdania beneficjentów. W odniesieniu do wskaźników produktu i rezultatu ich liczbę szacowano z uwzględnieniem planowanej aktywności beneficjentów i dostępnych środków, w odniesieniu do wskaźników oddziaływania starano się – korzystając z doświadczeń LGD płynących z poprzedniej perspektywy finansowej - oszacować spodziewany wpływ podejmowanych działań na zmianę sytuacji społeczno-gospodarczej, z uwzględnieniem faktu, iż aktywność LGD jest tylko jedną z wielu składowych wpływających na zmianę sytuacji społeczno-ekonomicznej na obszarze. Przyjmuje się także założenie, iż do połowy okresu wdrażania planuje się zrealizować ok. 35% zakładanej wartości każdego wskaźnika. Zaś w drugiej połowie okresu pozostałe 65%. Założenie takie spowodowane jest faktem, iż początkowy okres wdrażania to czas organizowania naborów, zbierania wniosków, ich oceny, zawierania umów i w dalszej części realizacji projektów przez beneficjentów – pierwsze efekty (produkty, rezultaty) osiągane będą po jakimś czasie, czyli prawdopodobnie około połowy okresu wdrażania oraz w drugiej jego części.

- Kapitał społeczny jest rozwinięty i służy osiąganiu szerokich korzyści – ekonomicznych i społecznych – dla całej wspólnoty mieszkańców obszaru;
- Rozwinięta gospodarka obszarów wiejskich LGD służy zaspakajaniu bieżących potrzeb wspólnoty mieszkańców i przyczynia się do poprawy jakości życia na obszarze;
- Stworzone zostały sieci powiązań pomiędzy instytucjami i mieszkańcami obszaru, które przyczyniają się do zdynamizowania procesów rozwoju wspólnoty mieszkańców obszaru.

Dalsza analiza **oczekiwań** zgłaszanych w trakcie procesu konsultacji (analiza ankiet, analiza wyników warsztatów), a także ekspercka analiza deficytów i potencjałów rozwojowych wynikających z opracowanej diagnozy pozwoliła w każdym z celów ogólnych sformułować od dwóch do trzech celów szczegółowych, które są odpowiedzią na problemy rozwojowe i oczekiwania mieszkańców obszaru (układ celów w formie graficznej przedstawiono na końcu rozdziału).

Operacjonalizacja Strategii dokonała się poprzez wyłonienie w trakcie prac warsztatowych, konsultacji sektorowych prowadzonych z różnymi grupami społecznymi i zawodowymi, a także analizy uzyskanych na wcześniejszym etapie prac ankiet – **grup działań** (tj. wielopodmiotowych pakietów komplementarnych operacji), które skierowane do jasno określonych grup odbiorców stanowią mają propozycję rozwiązania wcześniej zdefiniowanych problemów. Zebrane grupy działań określono mianem **przedsięwzięć**, przypisując im konkretne, mierzalne wskaźniki produktu.

Tabela 6: Specyfikacja wskaźników przypisanych do przedsięwzięć, celów szczegółowych i celów ogólnych

1.0	CEL OGÓLNY 1	Kapitał społeczny jest rozwinięty i służy osiąganiu szerokich korzyści – ekonomicznych i społecznych – dla całej wspólnoty mieszkańców obszaru				
1.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	Tworzenie warunków do rozwijania i utrzymywania na wysokim poziomie warunków sprzyjających kreatywności dla jak najliczniejszej grupy mieszkańców obszaru				
1.2		Tworzenie warunków do zachowania lokalnego dziedzictwa i wzmacniania lokalnej tożsamości				
1.3		Wykorzystanie wartości przyrodniczo-krajobrazowych oraz położenia pomiędzy dwoma aglomeracjami do budowy atrakcyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej służącej zarówno mieszkańcom obszaru, jak i przyczyniającej się do rozwoju społeczno-gospodarczego				
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	stan początkowy 2014 rok	plan 2023 rok	Źródło danych/ sposób pomiaru
W1.0	Saldo migracji		osoby	-257	-204	Baza Danych Lokalnych GUS/po zakończeniu wdrażania LSR
W1.0	Średnia długość życia		rok	78	79	Baza Danych Lokalnych GUS/ po zakończeniu wdrażania LSR
W1.0	Liczba osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym		iloraz	0,053	0,048	Baza Danych Lokalnych GUS/ po zakończeniu wdrażania LSR
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	stan początkowy 2014 rok	plan 2023 rok	Źródło danych/ sposób pomiaru
w1.1	liczba osób objętych wsparciem w ramach realizowanych projektów;		osoby	0	8 000	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD/ ewaluacja mid-term
w1.1	Wzrost liczby osób korzystających ze stworzonej lub zmodernizowanej infrastruktury		osoby	0	3 000	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD/ ewaluacja mid-term
w1.2	liczba osób uczestniczących w wydarzeniach, przedsięwzięciach kulturalnych oraz wzmacniających lokalną tożsamość		osoby	0	20 000	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD/ ewaluacja mid-term
w1.3	liczba osób korzystających ze zrealizowanych przedsięwzięć		osoby	0	70 000	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD/ ewaluacja mid-term
w1.3	Liczba projektów skierowanych do mieszkańców i turystów		szt	0	1	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD/ ewaluacja mid-term
Przedsięwzięcia		Wskaźniki produktu				
		Grupy docelowe	nazwa	Jednostka miary	wartość	
					początkow a 2014 rok	końcowa 2023 rok
		Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)				Źródło danych/ sposób pomiaru

1.1.1	Działania aktywizujące mieszkańców i zapobiegające negatywnym zjawiskom w sferze społecznej, w tym w zakresie ochrony środowiska	Mieszkańcy Organizacje Grupy defaworyzowane	projekt grantowy operacja własna	liczba akcji podnoszących świadomość i tożsamość lokalną mieszkańców liczba działań aktywizujących mieszkańców obszaru LGD	sztuk	0	1	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD/ raz do roku
						0	6	
1.1.2	Stworzenie oraz rozwój infrastruktury służącej aktywizacji mieszkańców obszaru LGD i zapobieganiu negatywnym zjawiskom w sferze społecznej.	Mieszkańcy Organizacje Grupy defaworyzowane	projekt grantowy	liczba stworzonej lub zmodernizowanej infrastruktury	sztuk	0	6	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD/ raz do roku
1.2.1	Rozwój i wzmacnianie oferty kulturalnej obszaru, w szczególności opartej o lokalne tradycje	Mieszkańcy Organizacje	projekt grantowy	liczba wspartych inicjatyw z zakresu rozwoju oferty kulturalnej	sztuk	0	4	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD/ raz do roku
				liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR		0	40	
1.3.1	Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej z wykorzystaniem lokalnych zasobów przyrodniczych, kulturowych lub historycznych obszaru.	Mieszkańcy Organizacje Turysty	projekt grantowy konkurs projekt współpracy	liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	sztuk	0	12	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD/ raz do roku
				liczba zrealizowanych projektów współpracy		0	1	
				Liczba LGD uczestniczących w projekcie współpracy		0	4	
1.3.2	Promocja obszaru w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe i historyczne.	Mieszkańcy Organizacje Przedsiębiorcy Turysty	projekt grantowy	liczba przedsięwzięć promujących obszar w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe lub historyczne.	sztuk	0	5	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD/ raz do roku
SUMA		Mieszkańcy Organizacje Przedsiębiorcy Turysty	projekt grantowy konkurs projekt współpracy operacja własna					

2.0		CEL OGÓLNY 2	Rozwinięta gospodarka obszarów wiejskich LGD służy zaspakajaniu potrzeb wspólnoty mieszkańców i przyczynia się do poprawy jakości życia na obszarze						
2.1		CELE SZCZEGÓŁOWE	Lokalna Grupa Działania stwarza atrakcyjne warunki do rozwoju gospodarczego wykorzystującego naturalne walory i zasoby obszaru.						
2.2			Lokalna Grupa Działania wspiera działania i projekty, których celem jest tworzenie przedsięwzięć i rozwiązań innowacyjnych na obszarze LGD, w tym związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałaniem i zmianom klimatu						
			Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	stan początkowy 2014 rok	plan 2023 rok	Źródło danych/ sposób pomiaru		
W2.0		liczba podmiotów nowo rejestrowanych w rejestrze REGON na 100 zarejestrowanych podmiotów;		sztuk	8,15	9	Baza Danych Lokalnych GUS/ po zakończeniu wdrażania LSR		
W2.0		liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na tysiąc mieszkańców w wieku produkcyjnym		osoby	80,82	82	Baza Danych Lokalnych GUS/ po zakończeniu wdrażania LSR		
			Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	stan początkowy 2014 rok	plan 2023 rok	Źródło danych/ sposób pomiaru		
w2.1		liczba miejsc pracy stworzonych z inicjatywy LGD		szt	0	19	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD/ ewaluacja mid-term		
w2.1		liczba miejsc pracy stworzonych dla grup defaworyzowanych z inicjatywy LGD		szt	0	27	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD/ ewaluacja mid-term		
w2.2		liczba powstałych miejsc pracy w związku z uruchomieniem bądź rozwinięciem działalności gospodarczej o charakterze innowacyjnym z inicjatywy LGD		szt	0	1	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD/ ewaluacja mid-term		
w2.2		liczba powstałych miejsc pracy w związku z uruchomieniem bądź rozwinięciem działalności gospodarczej związanej z ochroną środowiska z inicjatywy LGD		szt	0	1	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD/ ewaluacja mid-term		
		Przedsięwzięcia	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)	Wskaźniki produktu				
					nazwa	Jednostka miary	początkow a 2014 rok	końcowa 2023 Rok	Źródło danych/sposób pomiaru
2.1.1		Podjęmowanie oraz rozwój działalności gospodarczej zapewniające nowe miejsca pracy na terenie LGD	Mieszkańcy Przedsiębiorcy	konkurs	Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	sztuk	0	6	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD/ raz do roku
					Liczba operacji polegających na rozwoju przedsiębiorstwa	sztuk	0	4	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD/ raz do roku

2.1.2	Podjęmowanie oraz rozwój działalności gospodarczej ze wsparciem grup defaworyzowanych	Mieszkańcy Przedsiębiorcy	konkurs	Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego wspierającego grupy defaworyzowane	sztuk	0	10	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD/ raz do roku
2.2.1	Wsparcie przedsięwzięć i projektów o charakterze innowacji i/lub produkto-wej i/lub procesowej i/lub organiza-cyjnej i/lub marketingowej dotych-czas nieobecnych na obszarze LGD	Mieszkańcy Przedsiębiorcy	konkurs	Liczba operacji polegająca na rozwoju przedsiębior-stwa wspierającego grupy defaworyzowane	sztuk	0	6	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD/ raz do roku
2.2.2	Wsparcie przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałających zmianom klimatu	Mieszkańcy Przedsiębiorcy	konkurs	liczba nowych przedsięwzięć z ochroną środowiska i przeciwdzia-lającym zmianom klimatu	sztuk	0	1	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD/ raz do roku
	SUMA	Mieszkańcy Przedsiębiorcy	konkurs					
3.0	CEL OGÓLNY 3			Stworzenie sieci powiązań pomiędzy instytucjami i mieszkańcami obszaru, które przyczyniają się do zdynamizowania procesów rozwoju wspólnoty mieszkańców obszaru				
3.1	CELE SZCZEGÓŁOWE			Budowanie kompetencji do współpracy międzysektorowej na rzecz rozwoju zasobów obszaru służących wzmocnieniu przedsiębiorczości na obszarze LGD				
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	stan początkowy 2014 rok	plan 2023 rok	Źródło danych/ sposób pomiaru		
W3.0	Wzrost PKB na jednego mieszkańca na obszarze LGD o 5% w stosunku do roku 2014		zł/ mieszkańca	38134	40040	Baza Danych Lokalnych GUS/ po zakończeniu wdrażania LSR		
W3.0	Udział w sprzedaży produktów markowych wytwarzanych na obszarze LGD		procent	0	3%	Badania własne/ po zakończeniu wdrażania LSR		
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	stan początkowy 2014 rok	plan 2023 rok	Źródło danych/ sposób pomiaru		
w3.1	Liczba podmiotów uczestniczących w projektach sieciowych		sztuk	0	8	Sprawozdania beneficjentów, dane		

												LGD/ ewaluacja mid-term
w3.1	Liczba projektów skierowanych do mieszkańców i przedsiębiorców					0	1					Sprawozdania beneficjentów, dane LGD/ ewaluacja mid-term
w3.1	Liczba osób korzystająca z centrów usług wspólnych					0	10					Roczne raporty CUW dotyczące liczby osób korzystających/ ewaluacja mid-term
w3.1	Liczba miejsc pracy powstałych dzięki centrum usług wspólnych					0	5					Umowy o prace firm funkcjonujących w CUW/ ewaluacja mid-term
w3.1	Liczba miejsc pracy powstałych dzięki centrum przetwórstwa lokalnego					0	3					Sprawozdania beneficjentów, dane LGD/ ewaluacja mid-term
w3.2	Liczba podmiotów korzystających z infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych					0	7					Roczne raporty CUW/ ewaluacja mid-term
w3.2	Liczba podmiotów posługujących się lokalną marką					0	20					Sprawozdania beneficjentów, dane LGD/ ewaluacja mid-term
						Wskaźniki produktu						

Specyfikacja wskaźników:

Oddziaływanie odnosi się do konsekwencji danego działania lub grupy działań i wykracza poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów. Badane jest także na szerszym obszarze niż ścisły rejon podejmowanych działań. Najbardziej klasycznymi wskaźnikami oddziaływania przy dokumentach o charakterze strategicznym są te które mierzą zmiany w sytuacji społeczno-ekonomicznej danej wspólnoty, w tym takie elementy jak wzrost jakości/długości życia, wzrost poczucia bezpieczeństwa, zwiększony przyływ ludności na dany obszar (bądź powstrzymanie odpływu), wpływ podejmowanych działań na rynek pracy. Osiągnięcie tych wskaźników nie jest jedyne zależne od powodzenia wdrożenia zaplanowanych działań w jednym dokumencie, ale jest sumą działań (bądź zaniechań) podejmowanych przez wiele różnych osób i instytucji, a także jest zależne od np. koniunktury gospodarczej.

W przypadku celu społecznego (I) zastosowano szereg wskaźników obrazujących oczekiwany wzrost jakości, atrakcyjności i poziomu życia na obszarze LGD, W przypadku celu gospodarczego (II) zaproponowano wskaźniki związane z oczekiwanym wzrostem aktywności gospodarczej, w tym szczególnie powstawania nowych podmiotów na obszarze, a także aktywności ludzi w wieku produkcyjnym w tworzeniu i prowadzeniu własnej działalności gospodarczej. W odniesieniu do celu związanego ze współpracą (III) zastosowano także wskaźniki ekonomiczne związane ze wzrostem atrakcyjności gospodarczej obszaru (wzrost PKB na jednego mieszkańca na obszarze), a także obrazujące udział szczególnie ważnych z punktu widzenia LGD – produktów lokalnych – w sprzedaży ogółem na obszarze objętym planowaniem.

Wskaźniki rezultatu skonstruowano w taki sposób by mierzyły one sposób (celowość) wykorzystywania produktów. Ich konstrukcja pozwala śledzić zmiany w grupach docelowych objętych działaniami projektów/operacji realizowanych w ramach strategii, ilustrując zmiany w tych grupach, a w konsekwencji zasadność podejmowanych działań. Także w przypadku wskaźników rezultatu posiłkowano się cytowanym już podręcznikiem, przy czym, zwracano także uwagę, iż winny mieć one charakter zindywidualizowany, bo tylko wtedy pozwala to w sposób adekwatny ocenić skuteczność wdrażania LSR. Jednocześnie w celu zachowania maksymalnej transparentności wyników, ale też łatwości pozyskania danych w dużej mierze wskaźniki rezultatu w większości przypadków opierano na licznie osób korzystających z produktów projektu. Wykorzystano też wskaźniki obligatoryjne dla PROW 2014-2020.

Wskaźniki produktu zastosowane w dokumencie nie wskazują dynamiki procesu i zmian w sytuacji grupy docelowej, lecz mają jedynie pomagać w zliczeniu fizycznych rezultatów - produktów usług, dostaw i robót budowlanych. Taką też mają konstrukcją wskaźniki zastosowane w dokumencie. Przy ich określaniu starano się maksymalnie dobrze zdefiniować zakładany produkt i tak zdefiniować go w formie wskaźnika. Wykorzystano też wskaźniki obligatoryjne dla PROW 2014-2020.

Najpełniej specyfikę poszczególnych wskaźników oraz ich powiązanie z celami różnego rzędu przedstawiono w tabeli nr 7 „**Matryca logiczna**” która obrazuje korelację na poziomie: zidentyfikowane problemy/wyzwania społeczno-ekonomiczne → Cel ogólny → Cele szczegółowe → Planowane przedsięwzięcia → Produkty → Rezultaty → Oddziaływanie → Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników.

Tabela 7: Matryca logiczna

Zidentyfikowane problemy/wyzwania społeczno-ekonomiczne	Cel ogólny	Cele szczegółowe	Planowane przedsięwzięcia	Produkty	Rezultaty	Oddziaływanie	Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników
Niedostateczny kapitał społeczny, który z uwagi na szereg występujących problemów i deficytów nie potrafi wykorzystać potencjałów tkwiących na tym obszarze, co skutkuje systematycznym odpływem ludności i wzrostem liczby osób, które wymagają różnych form wsparcia;	Kapitał społeczny jest rozwinięty i służy osiąganiu szerokiej korzyści – ekonomicznych i społecznych – dla całej wspólnoty mieszkańców w obszarze	Tworzenie warunków do rozwijania i utrzymywania na wysokim poziomie warunków sprzyjających kreatywności dla jak najliczniejszej grupy mieszkańców obszaru	Działania aktywizujące mieszkańców i zapobiegające negatywnym zjawiskom w sferze społecznej, w tym w zakresie ochrony środowiska .	liczba akcji podnoszących świadomość i tożsamość lokalną mieszkańców liczba działań aktywizujących mieszkańców obszaru LGD	liczba osób objętych wsparciem w ramach realizowanych projektów;	Saldomigracji	Pogorszenie się sytuacji społeczno-ekonomicznej w kraju; Dalszy wzrost atrakcyjności aglomeracji krakowskiej i katowickiej i wiążący się z tym odpływ ludności z obszaru; Niechęć społeczności lokalnej do podejmowania działań prospołecznych i aktywizujących
						Średnia długość życia	
						Liczba osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym	
						Saldomigracji	
						Średnia długość życia	
						Liczba osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym	
			Stworzenie oraz rozwój infrastruktury służącej aktywizacji mieszkańców obszaru LGD i zapobieganiu negatywnym zjawiskom w sferze społecznej.	liczba stworzonej lub zmodernizowanej infrastruktury	Wzrost liczby osób korzystających ze stworzonej lub zmodernizowanej infrastruktury	Saldomigracji	
						Średnia długość życia	
						Liczba osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym	
		Tworzenie warunków do zachowania lokalnego dziedzictwa i wzmacniania lokalnej tożsamości	Rozwój i wzmacnianie oferty kulturalnej obszaru, w szczególności opartej o lokalne tradycje	liczba wspartych inicjatyw z zakresu rozwoju oferty kulturalnej liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	liczba osób uczestniczących w wydarzeniach, przedsięwzięciach kulturalnych oraz wzmacniających lokalną tożsamość	Saldo migracji	Relatywnie niska atrakcyjność lokalnego dziedzictwa; Brak społecznej aktywności w zakresie tożsamości lokalnej
						Średnia długość życia	

Niedostatecznie rozwinięta gospodarka obszarów, która dodatkowo nie potrafi wykorzystywać premii	Rozwój infrastruktury turystycznej z wykorzystaniem lokalnych zasobów przyrodniczych, kulturowych lub historycznych obszaru.	Wykorzystania wartości przyrodniczo-krajoobrazowych oraz położenia pomiędzy dwoma aglomeracjami do budowy atrakcyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej służącej zarówno mieszkańcom obszaru, jak i przyciągającej się do rozwoju społeczno-gospodarczego	liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	liczba osób korzystających ze zrealizowanych przedsięwzięć	Saldo migracji	Duża atrakcyjność sąsiednich ośrodków turystycznych; rekreacyjnych; Brak mechanizmów współpracy w lokalnej społeczności i przedsiębiorcach
Niedostatecznie rozwinięta gospodarka obszarów, która dodatkowo nie potrafi wykorzystywać premii	Promocja obszaru w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe i historyczne	Liczba LGD uczestniczących w projekcie współpracy	Liczba przedsięwzięć promujących obszar w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe lub historyczne.	liczba osób korzystających ze zrealizowanych przedsięwzięć	Saldo migracji	Konkurencja sąsiednich, silnych ośrodków gospodarczych (Kraków, Katowice); \ Brak osób chętnych do podjęcia ryzyka rozpoczęcia i
Niedostatecznie rozwinięta gospodarka obszarów, która dodatkowo nie potrafi wykorzystywać premii	Podjęcie działań na rzecz rozwoju gospodarczego obszaru	Liczba przedsięwzięć promujących obszar w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe lub historyczne.	Liczba przedsięwzięć promujących obszar w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe lub historyczne.	liczba osób korzystających ze zrealizowanych przedsięwzięć	Saldo migracji	Konkurencja sąsiednich, silnych ośrodków gospodarczych (Kraków, Katowice); \ Brak osób chętnych do podjęcia ryzyka rozpoczęcia i

położenia pomiędzy dwoma dużymi aglomeracjami i, co w sytuacji odpływu ludności pogłębia degradację społeczno-ekonomiczną obszaru	wspólnoty mieszkańców przyczynia się do poprawy jakości życia na obszarze	o naturalne walory i zasoby obszaru.	Podjęmowanie oraz rozwój działalności gospodarczej ze wsparciem grup defaworyzowanych	Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa wspierającego grupy defaworyzowane	Liczba operacji polegająca na rozwoju przedsiębiorstwa wspierającego grupy defaworyzowane	Liczba operacji polegających na rozwoju przedsiębiorstwa	Liczba miejsc pracy stworzonych dla grup defaworyzowanych z inicjatywy LGD	liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na tysiąc mieszkańców w wieku produkcyjnym	liczba podmiotów nowo rejestrowanych w rejestrze REGON na 100 zarejestrowanych podmiotów;	liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na tysiąc mieszkańców w wieku produkcyjnym	procedury i zasady prowadzenia własnej działalności gospodarczej; Brak skrytalizowanych mechanizmów współpracy środowiska gospodarczego; Ograniczony kapitał dla tworzenia innowacyjnych przedsiębiorstw
			Wsparcie przedsięwzięć i projektów o charakterze innowacji i/lub produktowej i/lub procesowej i/lub organizacyjnej i/lub marketingowej dotychczas nieobecnych na obszarze LGD	Liczba nowych przedsięwzięć charakterze innowacyjnym	Liczba powstałych miejsc pracy w związku z uruchomieniem bądź rozwinieniem działalności gospodarczej o charakterze innowacyjnym z inicjatywy LGD	Liczba podmiotów nowo rejestrowanych w rejestrze REGON na 100 zarejestrowanych podmiotów;	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na tysiąc mieszkańców w wieku produkcyjnym	Liczba podmiotów nowo rejestrowanych w rejestrze REGON na 100 zarejestrowanych podmiotów;	Liczba podmiotów nowo rejestrowanych w rejestrze REGON na 100 zarejestrowanych podmiotów;	Liczba podmiotów nowo rejestrowanych w rejestrze REGON na 100 zarejestrowanych podmiotów;	Słaby potencjał innowacyjny obszaru; Konkurencja sąsiednich ośrodków akademickich; Relatywnie niewielkie środki na działania związane z ochroną środowiska i OZE w przedsiębiorstwach
			Wsparcie przedsięwzięć	Liczba nowych przedsięwzięć	Liczba powstałych miejsc pracy w	Liczba podmiotów nowo rejestrowanych w rejestrze REGON na 100 zarejestrowanych podmiotów;	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na tysiąc mieszkańców w wieku produkcyjnym	Liczba podmiotów nowo rejestrowanych w rejestrze REGON na 100 zarejestrowanych podmiotów;	Liczba podmiotów nowo rejestrowanych w rejestrze REGON na 100 zarejestrowanych podmiotów;	Liczba podmiotów nowo rejestrowanych w rejestrze REGON na 100 zarejestrowanych podmiotów;	Słaby potencjał innowacyjny obszaru; Konkurencja sąsiednich ośrodków akademickich; Relatywnie niewielkie środki na działania związane z ochroną środowiska i OZE w przedsiębiorstwach
			Wsparcie przedsięwzięć	Liczba nowych przedsięwzięć	Liczba powstałych miejsc pracy w	Liczba podmiotów nowo rejestrowanych w rejestrze REGON na 100 zarejestrowanych podmiotów;	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na tysiąc mieszkańców w wieku produkcyjnym	Liczba podmiotów nowo rejestrowanych w rejestrze REGON na 100 zarejestrowanych podmiotów;	Liczba podmiotów nowo rejestrowanych w rejestrze REGON na 100 zarejestrowanych podmiotów;	Liczba podmiotów nowo rejestrowanych w rejestrze REGON na 100 zarejestrowanych podmiotów;	Słaby potencjał innowacyjny obszaru; Konkurencja sąsiednich ośrodków akademickich; Relatywnie niewielkie środki na działania związane z ochroną środowiska i OZE w przedsiębiorstwach

Niski kapitał do współpracy na obszarze – zarówno instytucji, przedsiębiorców, jak i grup nieformalnych oraz brak instytucji i struktur, które tego typu współpracy mogłyby inkubować i wzmacniać.	Środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatu	związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałających zmianom klimatu	związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałających zmianom klimatu	związku z uruchomieniem bądź rozwinięciem działalności gospodarczej o charakterze innowacyjnym z inicjatywy LGD	REGON na 100 zarejestrowanych podmiotów; liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na tysiąc mieszkańców w wieku produkcyjnym	; Słaba informacja w zakresie potrzeby realizacji działań związanych z efektywnością energetyczną
	Środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatu	związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałających zmianom klimatu	związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałających zmianom klimatu	związku z uruchomieniem bądź rozwinięciem działalności gospodarczej o charakterze innowacyjnym z inicjatywy LGD	REGON na 100 zarejestrowanych podmiotów; liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na tysiąc mieszkańców w wieku produkcyjnym	; Słaba informacja w zakresie potrzeby realizacji działań związanych z efektywnością energetyczną
	Środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatu	związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałających zmianom klimatu	związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałających zmianom klimatu	związku z uruchomieniem bądź rozwinięciem działalności gospodarczej o charakterze innowacyjnym z inicjatywy LGD	REGON na 100 zarejestrowanych podmiotów; liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na tysiąc mieszkańców w wieku produkcyjnym	; Słaba informacja w zakresie potrzeby realizacji działań związanych z efektywnością energetyczną
	Środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatu	związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałających zmianom klimatu	związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałających zmianom klimatu	związku z uruchomieniem bądź rozwinięciem działalności gospodarczej o charakterze innowacyjnym z inicjatywy LGD	REGON na 100 zarejestrowanych podmiotów; liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na tysiąc mieszkańców w wieku produkcyjnym	; Słaba informacja w zakresie potrzeby realizacji działań związanych z efektywnością energetyczną

				współpracy	sieciowych	Udział w sprzedaży produktów markowych wytwarzanych na obszarze LGD	Duża konkurencja produktów lokalnych w skali regionalnej i ponadregionalnej; Brak umiejętności współpracy; niedroższe kanały komunikacji i dystrybucji
						Wzrost PKB na jednego mieszkańca na obszarze LGD o 5% w stosunku do roku 2014	
						Udział w sprzedaży produktów markowych wytwarzanych na obszarze LGD	
	Wspieranie współpracy opartej na produkcie lokalnym pomiędzy podmiotami działającymi na obszarze działania LGD			liczba nowych instrumentów wspomagających prowadzenie działalności gospodarczej	Liczba podmiotów posługujących się lokalną marką	Wzrost PKB na jednego mieszkańca na obszarze LGD o 5% w stosunku do roku 2014	
						Udział w sprzedaży produktów markowych wytwarzanych na obszarze LGD	
				liczba centrów przetwórstwa lokalnego	Liczba miejsc pracy powstałych dzięki centrom przetwórstwa lokalnego	Wzrost PKB na jednego mieszkańca na obszarze LGD o 5% w stosunku do roku 2014	
						Udział w sprzedaży produktów markowych wytwarzanych na obszarze LGD	
					Liczba podmiotów korzystających z infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych	Wzrost PKB na jednego mieszkańca na obszarze LGD o 5% w stosunku do roku 2014	
						Udział w sprzedaży produktów markowych wytwarzanych na obszarze LGD	
					Liczba podmiotów posługujących się lokalną marką	Wzrost PKB na jednego mieszkańca na obszarze LGD o 5% w stosunku do roku 2014	
						Udział w sprzedaży produktów markowych wytwarzanych na obszarze LGD	

Rozdział VI Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

1. Formy wsparcia operacji w ramach LSR

W ramach LSR mogą być realizowane następujące typy operacji:

- ▣ operacje indywidualne, w tym inkubatory przetwórstwa lokalnego
- ▣ projekty grantowe
- ▣ operacje własne
- ▣ projekty współpracy

Intensywność pomocy dla poszczególnych operacji oraz wysokość kwoty wsparcia (w szczególności dla premii na rozpoczęcie działalności gospodarczej) została oparta o konsultacje z lokalną społecznością oraz instytucjami wspierającymi przedsiębiorczość (np. Izbę Przemysłowo- Handlową). Dodatkowo wspierano się doświadczeniami nabytymi podczas Wdrażania LSR na lata 2007-2013. Podczas przeprowadzonego w poprzednim okresie doradztwa beneficjenci zainteresowani otwarciem działalności gospodarczej zgłaszali zapotrzebowanie w kwocie odpowiadającej intensywności pomocy zawartej w LSR 2014-2020.

LGD planuje premiowanie projektów , w których wkład własny przekracza intensywność pomocy określoną w programie. Ma to odzwierciedlenie w kryteriach wyboru operacji. Dodatkowo w ramach operacji własnych LGD przewiduje większy udział środków własnych niż wynikający z przepisów co szczegółowo określono poniżej.

Stowarzyszenie określiło szczegółowe warunki przyznania pomocy dotyczące: beneficjentów, zakresu realizacji, intensywności oraz kwotę dofinansowania w ramach poszczególnych typów operacji:

1) operacje realizowane indywidualnie w ramach wniosków składanych przez beneficjentów spełniających warunki określone w § 3.1 obowiązującego dla operacji rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, innych niż LGD i wybieranych przez organ decyzyjny, a następnie przedkładanych do weryfikacji do SW.

Tabela 8: Warunki przyznania pomocy operacji indywidualnych dotyczące: beneficjentów, zakresu realizacji, intensywności oraz kwoty dofinansowania w ramach operacji realizowanych indywidualnie

Zakres operacji (obszar)	Beneficjenci	Kwota dofinansowania na 1 operację	Intensywność dofinansowania (% kosztów kwalifikowalnych)
I Kapitał ludzki Przedsięwzięcia: 1.3.1. Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej z wykorzystaniem lokalnych zasobów przyrodniczych, kulturowych lub historycznych obszaru.	JST	min. 50 000,00 zł	63,63 %
	NGO, Związki wyznaniowe, os. fizyczne	min. 50 000,00 zł max. 300 000,00 zł	63,63 %
II Gospodarka*	Os. fizyczne,	50 000,00 zł	premia na rozpoczęcie działalności gospodarczej
	Mikroprzedsiębiorstwa, Małe przedsiębiorstwa, NGO prowadzące dział. gosp.	min. 50 000,00 zł max. 300 000,00 zł	50,00 %
III Zarządzanie i współpraca* Przedsięwzięcia: 3.1.2 Wsparcie współpracy opartej na produkcji lokalnym pomiędzy podmiotami działającymi na obszarze działania LGD	Mikroprzedsiębiorstwa, Małe przedsiębiorstwa, NGO prowadzące dział. gosp.	min. 50 000,00 zł max. 300 000,00 zł	50,00 %
Inkubatory przetwórstwa lokalnego			
III Zarządzanie i współpraca**Przedsięwzięcia: 3.1.2 Wsparcie współpracy opartej na produkcji lokalnym pomiędzy podmiotami działającymi na obszarze działania LGD	Mikroprzedsiębiorstwa, Małe przedsiębiorstwa, NGO prowadzące działalność gospodarczą	min. 50 000,00 zł max. 500 000,00 zł	70,00%

* Beneficjenci realizujący operacje indywidualne w ramach obszarów: **II Gospodarka , III Zarządzanie i współpraca** zobowiązani są do stworzenia miejsc pracy. Liczba koniecznych do stworzenia miejsc pracy w przeliczeniu na pełne

etaty średnioroczne zależy od kwoty planowanego do uzyskania dofinansowania:

- ▣ 50 000,00 zł - 100 000,00 zł - 1 etat
- ▣ 100 001,00 zł - 200 000,00 zł - 2 etaty
- ▣ 200 001,00 zł - 300 000,00 zł - 3 etaty.

**** Beneficjenci realizujący operacje indywidualne w zakresie inkubatorów przetwórstwa lokalnego zobowiązani są do stworzenia co najmniej jednego miejsca pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne.**

2) projekty grantowe – zgodnie z art. 14 ust. 5 ustawy o rozwoju lokalnym jest operacją, której beneficjent będący LGD udziela innym podmiotom wybranym przez LGD, zwanym dalej „grantobiorcami”, grantów będących środkami finansowymi programu powierzonymi przez LGD grantobiorcom na realizację zadań służących osiągnięciu celu tej operacji.

Beneficjentami projektów grantowych mogą być osoby fizyczne, NGO oraz związki wyznaniowe.

Intensywność dofinansowania wynosi dla wszystkich grantów **80%** kosztów kwalifikowalnych. Wymagany wkład własny w wysokości 20 % można wnieść do projektu, jako wkład własny (osobowy bądź rzeczowy), który rozliczany będzie przez LGD za pośrednictwem przygotowanego wzoru karty wkładu niepieniężnego.

Tabela 9: Warunki przyznania pomocy projekty grantowe dotyczące: beneficjentów, zakresu realizacji, intensywności oraz kwoty dofinansowania w ramach projektów grantowych

Zakres operacji	Kwota przeznaczona na grant	Kwota dofinansowana 1 grant	Wskaźniki rezultatu do realizacji w ramach grantu	Wskaźniki produktu do realizacji w ramach grantu
I Kapitał ludzkiPrzedsięwzięcie: 1.1.1 Działania aktywizujące mieszkańców i zapobiegające negatywnym zjawiskom w sferze społecznej, w tym w zakresie ochrony środowiska.	100 000,00 zł	min. 5 000,00 zł max. 25 000,00 zł	liczba osób objętych wsparciem w ramach realizowanych projektów;	liczba działań aktywizujących mieszkańców obszaru LGD
I Kapitał ludzkiPrzedsięwzięcie: 1.1.2 Stworzenie oraz rozwój infrastruktury służącej aktywizacji mieszkańców obszaru LGD i zapobieganiu negatywnym zjawiskom w sferze społecznej.	300 000,00 zł	min. 10 000,00 zł max. 50 000,00 zł	liczba osób objętych wsparciem w ramach realizowanych projektów;	liczba stworzonej lub zmodernizowanej infrastruktury
I Kapitał ludzkiPrzedsięwzięcie: 1.2.1 Rozwój i wzmacnianie oferty kulturalnej obszaru, w szczególności opartej o lokalne tradycje	200 000,00 zł	min. 10 000,00 zł max. 50 000,00 zł	liczba osób uczestniczących w wydarzeniach, przedsięwzięciach kulturalnych oraz wzmacniających lokalną tożsamość	liczba wspartych inicjatyw z zakresu rozwoju oferty kulturalnej
I Kapitał ludzkiPrzedsięwzięcie: 1.2.1 Rozwój i wzmacnianie oferty kulturalnej obszaru, w szczególności opartej o lokalne tradycje	300 000,00 zł	min. 5 000,00 zł max. 10 000,00 zł	liczba osób uczestniczących w wydarzeniach, przedsięwzięciach kulturalnych oraz wzmacniających lokalną tożsamość	liczba wspartych inicjatyw opartych o lokalną tradycję i kulturę
I Kapitał ludzkiPrzedsięwzięcie: 1.3.1 Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej z wykorzystaniem lokalnych zasobów przyrodniczych, kulturowych lub historycznych obszaru.	300 000,00 zł	min. 5 000,00 zł max. 25 000,00 zł	liczba osób korzystających ze zrealizowanych przedsięwzięć	liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej

I Kapitał ludzkiPrzedsięwzięcie: 1.3.1 Promocja obszaru w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe i historyczne.	300 000,00 zł	min. 10 000,00 zł max. 50 000,00 zł	liczba osób korzystających ze zrealizowanych przedsięwzięć	liczba przedsięwzięć promujących obszar w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe lub historyczne.
--	---------------	--	--	---

3) operacje „własne” LGD (OW), w których beneficjentem i realizatorem operacji jest LGD. Operacje własne to operacje kluczowe dla osiągnięcia celów LSR, służące dobru ogółu, które są realizowane samodzielnie przez LGD i które nie spotkały się z zainteresowaniem innych wnioskodawców.

Intensywność dofinansowania wynosi dla wszystkich projektów własnych **95%** kosztów kwalifikowalnych. Wymagany **wkład własny** w wysokości **5%** można wnieść do projektu, jako wkład własny niepieniężny.

Tabela 10: *Warunki przyznania pomocy na operacje własne LGD dotyczące: beneficjentów, zakresu realizacji, intensywności oraz kwoty dofinansowania w ramach operacji własnych*

Zakres operacji	Kwota przeznaczona na operację własną	Wskaźniki rezultatu do realizacji w ramach OW	Wskaźniki produktu do realizacji w ramach OW
I Kapitał ludzkiPrzedsięwzięcie:1.1.1 Działania aktywizujące mieszkańców i zapobiegające negatywnym zjawiskom w sferze społecznej, w tym w zakresie ochrony środowiska	50 000,00 zł	liczba osób objętych wsparciem w ramach realizowanych projektów;	liczba akcji podnoszących świadomość i tożsamość lokalną mieszkańców
III Zarządzanie i współpracaPrzedsięwzięcie:3.1.1 Tworzenie sieci powiązań i kooperacji, w zakresie sieciowego rozwijania usług i oferty turystycznej na obszarze LGD	50 000,00 zł	Liczba osób korzystająca z centrów usług wspólnych	liczba stworzonych centrów usług wspólnych
III Zarządzanie i współpracaPrzedsięwzięcie:3.1.1 Tworzenie sieci powiązań i kooperacji, w zakresie sieciowego rozwijania usług i oferty turystycznej na obszarze LGD	50 000,00 zł	Liczba osób korzystająca z centrów usług wspólnych	liczba stworzonych centrów usług wspólnych
III Zarządzanie i współpracaPrzedsięwzięcie:3.1.2 Wspieranie współpracy opartej na produkcji lokalnym pomiędzy podmiotami działającymi na obszarze działania	50 000,00 zł	Liczba podmiotów posługujących się lokalną marką	liczba nowych instrumentów wspomagających prowadzenie działalności gospodarczej

*Kwoty przeznaczone na operacje określone w tabelach 8,9,10 są zgodne z Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24.09.2015r w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz.U.2015.1570 z późn.zm);

4) projekty współpracy

Tabela 11: Zestawienie projektów współpracy planowanych do realizacji

Tytuł projektu współpracy (PW)	Pomysł na aktywny wypoczynek - Małopolski Szlak Parków NordicWalking	Smak na Małopolski Produkt czyli Biznes ze smakiem
Cel operacji	Celem projektu jest zwiększenie oferty aktywnego i zdrowego spędzania czasu wolnego w Małopolsce poprzez budowę i promocję profesjonalnych tras do uprawiania NordicWalkingu.	Celem projektu jest rozwój branży/rynku produktów lokalnych, regionalnych, tradycyjnych pochodzących z terenu województwa Małopolskiego poprzez zbudowanie wspólnego wizerunku oraz stworzenie sieci dystrybucji produktów do grudnia 2018r.
Cele szczegółowe LSR, których osiągnięciu będzie służyć realizacja PW	Wypromowanie zdrowego trybu spędzania czasu wolnego.	Budowanie kompetencji do współpracy międzysektorowej na rzecz rozwoju zasobów obszaru służących wzmocnieniu przedsiębiorczości na obszarze LGD
Wartości wskaźników, których osiągnięcie jest zakładane w wyniku realizacji PW	Liczba projektów współpracy krajowej – sztuk 1	Liczba projektów współpracy międzynarodowej – sztuk 1

Zakres, w jakim będzie realizowana operacja	3) zachowania dziedzictwa lokalnego;4) budowy lub przebudowy ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej; 6) stworzenia warunków do rozwoju przedsiębiorczości na obszarze objętym LSR.	2) rozwoju rynków zbytu produktów i usług lokalnych;5) promowania obszaru objętego strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w tym produktów lub usług lokalnych oraz lokalnej przedsiębiorczości;6) stworzenia warunków do rozwoju przedsiębiorczości na obszarze objętym LSR.
Termin i miejsce realizacji operacji	2016 – 2018 na terenie woj. Małopolskiego	2016 – 2018 na terenie woj. Małopolskiego, Finlandii, Portugalii,
Działania	- Budowa Parków NordicWalking- Wydanie wspólnej publikacji promującej trasy w ramach stworzonych Parków NordicWalking.- Przeszkolenie lokalnych promotorów NordicWalking.- Organizacja zawodów z NordicWalking- Promocja uprawiania tej dziedziny sportu.- Organizacja warsztatów promujących aktywne formy spędzania czasu wolnego.- Organizacja dużej imprezy sportowej inicjującej zawody sportowe w kolejnych latach na utworzonych Parkach NordicWalking.	- Szkolenia/wizyty studyjne/warsztaty dotyczące wypracowania sposobu promocji, dystrybucji oraz logistyki produktów w oparciu o doświadczenia partnerów z Portugalii, Finlandii.- Powołanie podmiotu odpowiedzialnego za wdrożenie opracowanej strategii.- Opracowanie wspólnej strategii marketingu, dystrybucji i logistyki dla produktu.- Nawiązanie współpracy poprzez zawarcie umów na dystrybucję z producentami produktów.- Nawiązanie współpracy poprzez zawarcie umów z punktami dystrybucji.- Stworzenie logistyki dystrybucji produktów lokalnych.
LGD uczestniczące w realizacji PW	4 partnerów: Stowarzyszenie LGD Jurajska Kraina (Leader projektu), Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Nad Białą Przemszą", . Lokalna Grupa Działania Partnerstwo na Jurze, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Płaskowyżu Proszowickiego "ProKoPaRa"	13 partnerów : Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Nad Białą Przemszą"(Leader projektu), Lokalna Grupa Działania Powiatu Wielickiego, Stowarzyszenie Zielony Pierścień Tarnowa, Podhalańska Lokalna Grupa Działania, Stowarzyszenie LGD Jurajska Kraina, Lokalna Grupa Działania Blisko Krakowa, Stowarzyszenie "Na Śliwkowym Szlaku", Lokalna Grupa Działania "Brama Beskidu", Stowarzyszenie "Kwartet na Przedgórzu", Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Płaskowyżu Proszowickiego „ProKoPaRa", Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju, LGD Päijänne LEADER (Finlandia), LGD ADIRN(Portugalia)

2. Zakres i cel procedur.

Procedury wyboru i oceny operacji zostały opracowane na podstawie Ustawy RLKS – ustawa z dnia 20.02.2015r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz.U. 2015.378 z późn. zm.), oraz Ustawy w zakresie polityki spójności – ustawa z dnia 11.07.2014r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz.U. 2014.1146 z późn. zm.).

Procedury opracowane przez Zarząd, zostały skonsultowane z członkami LGD oraz lokalną społecznością. Następnie po dokonaniu analizy zgłoszonych uwag i ewentualnym wprowadzeniu stosownych zmian Zarząd podjął uchwałę o przyjęciu poszczególnych procedur wyboru operacji.

Celem procedur jest zapewnienie jednolitego sposobu oceny operacji w zakresie wdrażania LSR przez Radę, z uwzględnieniem specyfiki procedur wyboru operacji współfinansowanych ze środków EFROW oraz zachowania przejrzystości, rzetelności, bezstronności, równego dostępu do informacji i sposobie wyboru operacji do dofinansowania oraz równego traktowania wnioskodawców.

Na potrzeby wdrażania LSR opracowano:

- ▣ procedury wyboru i oceny operacji indywidualnych, których celem ich jest określenie zasady oceny i wyboru operacji realizowanych przez podmioty inne niż LGD;
- ▣ procedury wyboru i oceny grantobiorców, mają na celu ustalenie jednolitych zasad oceny i wyboru podmiotów realizujących projekty grantowe;
- ▣ procedury wyboru i oceny operacji własnych, mają na celu określenie zasad realizacji operacji własnych.

Poszczególne procedury zawierają postanowienia dotyczące ogólnych reguł związanych z wyborem operacji; pracy Rady; trybu wyboru grantów; trybu wyboru operacji własnych. Procedury są dostępne w biurze LGD.

Opracowane przez Stowarzyszenie LGD PLGD procedury mają na celu zagwarantowanie jak największej poprawności oraz jawności stosowanych rozwiązań:

- ▣ pozwalają uniknąć ryzyka konfliktu interesów tj. zawierają wzory deklaracji bezstronności

- przewidują ponadto zasady i tryb postępowania w przypadku zastosowania procedury odwoławczej (termin, warunki i sposób wniesienia protestu),
- podawanie do publicznej informacji protokołów z każdego etapu procesu wyboru operacji (zawierają tym samym także informacje o wyłączeniach członków organu decyzyjnego z procesu decyzyjnego, ze wskazaniem których wniosków wyłączenie dotyczy)
- przewidują przejrzysty sposób postępowania w sytuacji rozbieżnych ocen w ramach danego kryterium
- przewidują regulacje zapewniające zachowanie parytetu sektorowego
- określają tryb wniesienia przez wnioskodawców protestu od rozstrzygnięć Rady w sposób zapewniający możliwość skutecznego wniesienia protestu.

Opracowane przez Stowarzyszenie LGD PLGD procedury mają na celu zagwarantowanie jak największej poprawności oraz jawności stosowanych rozwiązań:

- pozwalają uniknąć ryzyka konfliktu interesów tj. zawierają wzory deklaracji bezstronności
- przewidują ponadto zasady i tryb postępowania w przypadku zastosowania procedury odwoławczej (termin, warunki i sposób wniesienia protestu),
- podawanie do publicznej informacji protokołów z każdego etapu procesu wyboru operacji (zawierają tym samym także informacje o wyłączeniach członków organu decyzyjnego z procesu decyzyjnego, ze wskazaniem których wniosków wyłączenie dotyczy)
- przewidują przejrzysty sposób postępowania w sytuacji rozbieżnych ocen w ramach danego kryterium
- przewidują regulacje zapewniające zachowanie parytetu sektorowego
- określają tryb wniesienia przez wnioskodawców protestu od rozstrzygnięć Rady w sposób zapewniający możliwość skutecznego wniesienia protestu.

3. Formułowanie kryteriów wyboru.

Każde z kryteriów zostało scharakteryzowane w sposób szczegółowy, dokładnie opisując za co będą przyznawane tzw. „małe punkty”. Pozwala to przyszłemu beneficjentowi doskonale poznać pożądany profil projektu wposzczególnychobszarachtematycznych.Sposóbopisuiszczegółowośćopisukażąstwierdzić,iżkryteriatesąmaksymalnie obiektywne i przejrzyste, a także niedyskryminujące (choć skupiające się bardzo mocno na przekrojowym podejściu do najważniejszych celów i założeń strategii). Są także bardzo mocno powiązane ze zdiagnozowanymi problemami obszaru, i w tym znaczeniu, ich konstrukcja pozwala najwyżej ocenić te projekty, które przyczyniają się do osiągania określonych w LSR wskaźników produktu i rezultatu, a także premiuje projekty o szerokim kontekście oddziaływania. Sposób zdefiniowania i opisu kryteriów (posiadają dodatkowe opisy i definicje) sprawia, że są one mierzalne, a w przypadku kryteriów jakościowych zawierają szczegółowy opis podejścia do ich oceny wskazujący wymagania konieczne do spełnienia i jasno określają wymogi niezbędne do uzyskania danej liczby punktów, nie tylko w odniesieniu do maksymalnej wartości. Jednocześnie nie zdecydowano się na posługiwanie się wagami w ocenie, co wydaje się rozwiązaniem czytelniejszym dla zrozumienia kryteriów w przypadku beneficjentów słabiej zaznajomionych z procedurami oceny wniosków (obecny układ jest dla beneficjentów czytelny i transparentny).

Kryteria podzielono na grupy. Kryteria zostały dostosowane do każdego z typów operacji planowanych do realizacji.

4. Zmiana kryteriów.

Za zmianę kryteriów odpowiada Zarząd postępując zgodnie z procesem aktualizacji kryteriów, który stanowi integralną część „Procedur ustalania i zmiany kryteriów wyboru operacji”. Aktualizacja kryteriów może mieć miejsce w trakcie realizacji LSR w przypadku:

- 1) zmiany w przepisach prawnych, istotnych z punktu widzenia wdrażania LSR,
- 2) wydaniu przez Instytucję Zarządzającą dla Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020 wytycznych mających wpływ na realizację LSR,
- 3) wyniki realizacji LSR – niski stopień osiągnięcia założonych w LSR wskaźników,
- 4) uwagi dotyczące obowiązujących kryteriów, zgłaszane przez Radę, Biuro LGD lub wnioskodawców biorących udział w naborach realizowanych w związku z wdrażaniem LSR.

Decyzję o potrzebie aktualizacji kryteriów podejmuje Zarząd. Projekt aktualizacji kryteriów przygotowuje Rada LGD, która następnie przekazuje go Zarządowi. Zarząd, po wprowadzeniu swoich uwag i propozycji, konsultuje treść projektu aktualizacji kryteriów z członkami LGD i lokalną społecznością, postępując zgodnie z w/w procedurą. Po dokonaniu analizy zgłoszonych uwag i ewentualnym wprowadzeniu stosownych zmian w projekcie zmiany kryteriów, Zarząd podejmuje uchwałę w przedmiocie aktualizacji kryteriów, następnie uzgadnia zmianę kryteriów z Zarządem Województwa. W przypadku zaakceptowania zmiany kryteriów przez Zarząd Województwa, Zarząd LGD umieszcza na stronie internetowej zaktualizowane lokalne kryteria wyboru wraz z informacją o ich aktualizacji, a także przesyła członkom Rady zaktualizowane lokalne kryteria wyboru wraz z informacją o ich aktualizacji i w razie konieczności przeprowadza szkolenie dla członków Rady w tym zakresie.

Innowacyjność

Drugim wymiarze innowacyjności, uzyskanym w wyniku głębokiego i partycypacyjnego procesu przygotowania Strategii to zwrócenie uwagi na potrzebę wyboru takich operacji, które nie skupiają się na jednym obszarze tematycznym, ale wpisując się w określony cel, przyczyniają się także do eliminacji problemów definiowanych w innych obszarach. Udało się to uzyskać poprzez zastosowanie horyzontalnych kryteriów wyboru operacji. Z założenia zatem w pierwszej kolejności wspierane będą operacje, które w maksymalnym stopniu przyczyniają się do rozwoju kapitału społecznego (w tym wsparcia grup defaworyzowanych), rozwoju gospodarczego obszaru oraz podejmowania inicjatyw związanych z szeroko rozumianą współpracą i łączeniem sił i środków różnych podmiotów. Oczekuje się zatem, że projekty w obszarze kapitału społecznego przyczyniać się będą także do tworzenia warunków szeroko rozumianego rozwoju gospodarczego i współpracy międzysektorowej, a projekty wspierane w ramach celów związanych z gospodarką przyczynia się do poprawy sytuacji osób w gorszym położeniu czy budowania trwałych powiązań o charakterze klastrowym. Stąd w odniesieniu do wszystkich celów ogólnych zastosowano kryteria związane z tworzeniem nowych miejsc pracy, innowacyjnością wykraczającą poza oddziaływanie tylko w ramach jednego obszaru, wykorzystywanie lokalnych zasobów i potencjałów w realizowanych operacjach, czy wreszcie wspieranie osób z grup defaworyzowanych (wskazanych w diagnozie). Podejście takie ma doprowadzić do tego, że realizowane projekty charakteryzować się będą maksymalnie szerokim oddziaływaniem, a co za tym idzie następować będzie koncentracja sił i środków na działaniach, które w najbardziej kompleksowy sposób przyczyniają się do eliminacji różnych (a nie pojedynczych) problemów.

Trzeci wymiar innowacyjności związany jest z przedsięwzięciami: P.3.1.1. Tworzenie sieci powiązań i kooperacji, w zakresie sieciowego rozwijania usług i oferty turystycznej na obszarze LGD oraz P.3.1.2. Wspieranie współpracy opartej na produkcji lokalnym pomiędzy podmiotami działającymi na obszarze działania LGD czyli ukierunkowaniem nowej Strategii na tworzenie warunków do współpracy i współdziałania. Istotą tego podejścia jest tworzenie trwałych struktur i instytucji związanych z zarządzaniem wielopoziomowym oraz współpracą międzysektorową. **Jest to sposób wykorzystania i zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów w sposób do tej pory nieobecny na obszarze objętym LSR.**

Ambicją Lokalnej Grupy Działania „Nad Białą Przemszą” jest tworzenie trwałych struktur współpracy pomiędzy różnymi instytucjami, w tych obszarach, w których współpraca i sieciowanie stwarza lepsze perspektywy realizacji zadań, niż gdyby miały one być realizowane w pojedynkę. Dotyczy to w szczególności wspierania rozwoju rynku pracy, doradztwa związanego z rozwojem gospodarczym, częściowo także edukacją (szczególnie w zakresie LLL – Long Life Learning), wsparciem i usługami dla osób z grup defaworyzowanych (w tym w szczególności osób młodych, kobiet wchodzących na rynek pracy po przerwie na macierzyństwo, osób starszych), ale także kwestii związanych z jakością środowiska, w tym w szczególności rozprzestrzenianiem się zanieczyszczeń powietrza oraz wykorzystaniem OZE.

Realizowanie takich działań wymaga aktywnej współpracy partnerów z różnych sektorów, których łączy temat i cele wybranego działania – LGD w nowym okresie wdrażania strategii wyznaczyło sobie (co znalazło potwierdzenie na szeregu warsztatach) rolę instytucji, która w szeregu wyżej wymienionych elementów będzie łączyć aktywności różnych podmiotów i wspólnie z tymi podmiotami koordynować wdrażanie pozytywnych zmian w ramach poszczególnych zagadnień. Takie podejście stwarza nowe możliwości pozyskiwania środków na rozwój gospodarczy gminy oraz realizację zadań, które mogą wzmacniać potencjał mieszkańców.

Podejście takie charakteryzuje się całościowym (terytorialnym) spojrzeniem na działania podejmowane na obszarze funkcjonowania LGD i wspieranie działań w wybranych sektorach bez koncentrowania się na podziałach kompetencji i ról administracyjno-zarządczych.

Uzgodniona w trakcie kilkumiesięcznych konsultacji – także z samorządami gminnymi z obszaru – nowa rola Lokalnej Grupy Działania pozwala wspierać działania sieciujące współpracę partnerów samorządowych oraz sektorowych, wpisując się tym samym w budowanie partnerstwa obszaru funkcjonalnego, jakim jest obszar LGD. Podejście takie charakteryzuje się dużo większą efektywnością podejmowanych działań ukierunkowanych na rozwiązywanie wspólnych problemów oraz tworzeniem podstaw do podejmowania szeregu aktywności przez mieszkańców obszaru.

Poza działaniami podejmowanymi wspólnie z lokalnymi samorządami swój szczególny wyraz takie podejście znajdzie m.in. w:

- planowanym do utworzenia Centrum Usług Wspólnych dla przedsiębiorców;
- tworzeniu sieci powiązań i kooperacji w zakresie sieciowego rozwijania usług oraz oferty turystycznej na obszarze LGD;
- tworzeniu i rozwijaniu inkubatorów przetwórstwa lokalnych produktów rolnych w tym ich produkcji, przetwarzania i dystrybucji, wspieraniu tworzenia krótkich łańcuchów dostaw;
- rozwijaniu lokalnych rynków zbytu i usług na obszarze działania LGD.

Odrębną kwestią będzie tworzenie i rozwijanie projektów współpracy pomiędzy instytucjami o podobnym charakterze i celach działalności spoza obszaru LGD, w tym szczególnie istotne będzie nawiązanie stałej współpracy międzynarodowej, w celu wymiany doświadczeń i dobrych praktyk właśnie w obszarze współpracy międzysektorowej.

Osoby i instytucje zaangażowane w proces tworzenia nowej Strategii dla Lokalnej Grupy Działania wyszły bowiem z założenia, iż rozwijanie współpracy międzysektorowej będzie miało rosnące znaczenie w sytuacji kurczenia się zasobów i środków, co coraz mocniej dotyka rejon olkusko-krzeszowski. Natomiast formuła współpracy międzysektorowej partnerów społecznych pozwala poprawić efektywność wykorzystania ograniczonych środków budżetowych. Podejście takie jest także elementem trwałego budowania świadomości, współodpowiedzialności i dialogu różnych instytucji na obszarze działania LGD – nie da się bowiem osiągnąć długofalowych celów bez wzmacniania dialogu i dyskusji oraz zaangażowania się partnerów społecznych.

Rozdział VII Plan Działania

Plan działania zawiera szczegółowe wskazanie harmonogramu osiągania poszczególnych wskaźników produktu. Opracowany został ściśle z logiką realizacji LSR opisaną w rozdziale V.

Wdrażanie LSR zostało podzielone na trzy okresy w ramach których przewidziano zaplanowane realizację wskaźników produktu. W **I okresie wdrażania strategii (2016-2018)** przewidziano realizację **operacji których rezultaty oraz produkty mogą stanowić bazę do realizacji kolejnych przedsięwzięć** np. centra usług wspólnych, infrastruktura służąca mieszkańcom, zapobiegająca negatywnym zjawiskom w sferze społecznej, infrastruktura rekreacyjno-turystyczna, działania wspomagające prowadzenie działalności gospodarczej. W tym okresie zaplanowano również realizację dwóch projektów współpracy, których produkty również zostaną wykorzystane w kolejnym okresie wdrażania LSR. **II okres wdrażania LSR (2019-2021)** położono większy nacisk na **realizację operacji wykorzystujących powstałą infrastrukturę** czyli działania podnoszące świadomość mieszkańców, aktywizujące, rozwój oferty kulturalnej, przedsięwzięcia promujące obszar, oraz nadal działanie wspierające prowadzenie działalności gospodarczej. W II okresie zaplanowano również kontynuację projektu współpracy „Smak na Produkt czyli Biznes ze smakiem”. W **III okresie (2022-2023)** ostatnim roku **wdrażania** zaplanowano już tylko działania w ramach funkcjonowania i aktywizacji polegające na informowaniu, promowaniu oraz upowszechnianiu osiągniętych rezultatów. W planie działania zaplanowano również koszty funkcjonowania i aktywizacji w podziale na trzy okresy wdrażania LSR, w ramach których zostaną zrealizowane poniższe wskaźniki rezultatu:

- Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD na poziomie 100 osób.
- Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno – konsultacyjnych na poziomie 350 osób
- Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD na poziomie 200 osób.

Tabelaryczne zestawienie przyjętego harmonogramu osiągania poszczególnych wskaźników wskazująca czas realizacji kluczowych efektów wdrażania LSR stanowi załącznik nr 3 (Plan działania) do o LSR

Rozdział VIII Budżet LSR

Budżet Lokalnej Strategii Kierowanej przez Lokalną Społeczność finansowany będzie w ramach programu PROW 2014 – 2020. Jest to strategia jednofunduszowa. Budżet LSR został zaplanowany w taki sposób aby zapewnić równy rozwój kapitału społecznego oraz rozwoju gospodarczego obszaru, dlatego **50% budżetu** przewidzianego na wdrażanie LSR skierowanego jest na **tworzenia lub utrzymania miejsc pracy**. Utworzenie miejsc pracy będzie wymagane przy realizacji operacji w ramach przedsięwzięć:

- ▣ Przedsięwzięcie 3.3.2: Wspieranie współpracy opartej na produkcji lokalnym pomiędzy podmiotami działającymi na obszarze działania LGD (12,50%).
- ▣ Przedsięwzięcie 3.3.1: Tworzenie sieci powiązań i kooperacji, w zakresie sieciowego rozwijania usług i oferty turystycznej na obszarze LGD (0,83%).
- ▣ Przedsięwzięcie 2.2.2: Wspieranie przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałających zmianom klimatu (2,50% całego budżetu LSR)
- ▣ Przedsięwzięcie 2.2.1: Wsparcie przedsięwzięć i projektów o charakterze innowacji i/lub produktowej i/lub procesowej i/lub organizacyjnej i/lub marketingowej dotychczas nieobecnych na obszarze LGD (2,50% całego budżetu LSR)
- ▣ Przedsięwzięcie 2.1.2: Podejmowanie oraz rozwój działalności gospodarczej ze wsparciem grup defaworyzowanych (18,75% całego budżetu LSR).
- ▣ Przedsięwzięcie 2.1.1: Podejmowanie oraz rozwój działalności gospodarczej zapewniające nowe miejsca pracy na terenie LGD (12,92% całego budżetu LSR).

Pozostała część budżetu będzie wspierać rozwój instytucjonalny, wzmacniać lokalną tożsamość i budować markę LGD Nad Białą Przemszą w oparciu o potencjał jaki drzemie w obszarze.

W ramach każdej z części budżetu wydzielono specjalne działania dla grup defaworyzowanych których wsparcie wymaga szczególnej uwagi LGD. W ramach budżetu przeznaczonych na tworzenie miejsc pracy 60% każdego z działań (rozwój firm i premie na rozpoczęcie działalności) przeznaczone są na miejsca pracy bezpośrednio dla grup lub wspierających te grupy (np. „srebrna gospodarka”).

Krótki opis powiązania budżetu z celami LSR znajduje się w tabeli poniżej.

Tabela 12: Opis powiązania budżetu z celami LSR

Cel szczegółowy	Budżet na realizację celu	Powiązanie budżetu z celami
KAPITAŁ SPOŁECZNY		
Cel szczegółowy 1: Tworzenie warunków do rozwijania i utrzymywania na wysokim poziomie warunków sprzyjających kreatywności dla jak najliczniejszej grupy mieszkańców obszaru	450 000 zł	Slabo rozwinięte społeczeństwo obywatelskie, dezintegracja społeczności lokalnej oraz słabo rozwinięta infrastruktura służąca aktywizacji mieszkańców obszaru LGD spowodowała, iż koniecznym jest wzmocnienie spójności społecznej, budowanie lokalnych więzi i społecznej solidarności. Dlatego w ramach tego celu będą finansowane Działania aktywizujące mieszkańców i zapobiegające negatywnym zjawiskom w sferze społecznej, w tym w zakresie ochrony środowiska. Włączanie mieszkańców w aktywną pracę na rzecz lokalnej społeczności, zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, szczególnie w okresie wakacyjnym, wzmocnianie lokalnych wspólnot poprzez wspieranie ich podmiotowości oraz tworzenie warunków do wzajemnej pomocy wspólnot lokalnych i wymiany lokalnych usług.
Cel szczegółowy 2: Tworzenie warunków do zachowania lokalnego dziedzictwa i wzmocniania lokalnej tożsamości	500 000 zł	Świętlice wiejskie nie potrafią wygenerować atrakcyjnej oferty dla swoich mieszkańców, w szczególności dla młodzieży, nie ma dostatecznej oferty edukacyjno-kulturalna dedykowana w szczególności seniorom, niski poziom tożsamości lokalnej powoduje, iż koniecznym jest stworzenie warunków do rozwoju działalności kulturalnej obszaru. Wspieranie działalności lokalnych grup artystycznych, sportowych, kół gospodyń wiejskich, orkiestr, zespołów folklorystycznych, które kultywują lokalną tradycję, obyczaje, rzemiosło i rękodzielnictwo, między innymi poprzez organizowanie kursów, szkoleń z tradycyjnych zawodów, kiermaszów.
Cel szczegółowy 3: Wykorzystanie wartości przyrodniczo-krajobrazowych oraz położenia pomiędzy dwoma aglomeracjami do budowy atrakcyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej służącej zarówno mieszkańcom obszaru, jak i przyciągającej się do rozwoju społeczno-gospodarczego	5 090 000 zł	W ramach Kapitału społecznego zdecydowano się przeznaczyć największą kwotę budżetu na zachowanie i wykorzystanie dla rozwoju dziedzictwa przyrodniczo-krajobrazowego obszaru, gdyż niewykorzystany potencjał turystyczny i rekreacyjny Jury, niewystarczająca infrastruktura do uprawiania aktywnej turystyki pieszej i rowerowej oraz brak kalendarza imprez turystyczno-sportowych hamuje rozwój gałęzi gospodarki jaką jest turystyka. Brakuje promocji bogactwa kulturowego poza obszarem LSR oraz wspólnego produktu turystycznego i wspólnej oferty turystycznej obszaru LSR. W ramach tego celu zaplanowano również realizację projektu współpracy mającego na cel wykorzystanie zasobów przyrodniczo - krajobrazowych obszaru.
GOSPODARKA (miejsca pracy)		
Cel szczegółowy 1: Lokalna Grupa Działania stwarza atrakcyjne warunki do rozwoju gospodarczego wykorzystującego naturalne walory i zasoby obszaru	3 800 000 zł	W ramach tego celu wspierane będzie tworzenie lub rozwój firm z czego 60% budżetu przeznaczonych jest dla przedsiębiorstw które bezpośrednio przyczynią się do wsparcia grup defaworyzowanych, gdyż jak wynika z diagnozy na obszarze występuje wysokie i utrzymujące się bezrobocie wśród kobiet oraz osób 50+, a młodzi do 30 roku życia mają trudny start na rynku pracy gdyż często nie mają doświadczenia i kwalifikacji zawodowych. Stwarzanie warunków dla rozwoju „srebrnej” gospodarki, a także innych przedsięwzięć ważnych z punktu widzenia grup defaworyzowanych.

Cel szczegółowy 2: Lokalna Grupa Działania wspiera działania i projekty, których celem jest tworzenie przedsiębiorstw i rozwiązań innowacyjnych na obszarze LGD, w tym związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałaniem i zmianom klimatu	600 000 zł	Przeznaczenie budżetu na ten cel wynika z faktu, iż przedsiębiorstwa stosują przestarzałe technologie mające negatywny wpływ na środowisko a brak środków finansowych w przedsiębiorstwach na stosowanie nowoczesnych technologii sprzyjających środowisku w tym OZE ogranicza rozwój szczególnie małych i mikro przedsiębiorstw, koniecznym jest wsparcie przedsięwzięć i projektów o charakterze innowacji produktowej, procesowej, organizacyjnej i marketingowej dotychczas nieobecnych na obszarze LGD. Wsparcie przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałających zmianom klimatu.
WSPÓŁPRACA I ZARZĄDZANIE		
Cel szczegółowy 1: Budowanie kompetencji do współpracy międzysektorowej na rzecz rozwoju zasobów obszaru służących wzmocnieniu przedsiębiorczości na obszarze LGD	1 800 000 zł	13,75% budżetu przeznaczono na innowacyjne ukierunkowanie nowej Strategii na tworzenie warunków do współpracy i współdziałania. Istotą tego podejścia jest tworzenie trwałych struktur i instytucji związanych z zarządzaniem wielopoziomowym oraz współpracą międzysektorową. Ambicją LGD Nad Białą Przemszą jest tworzenie trwałych struktur współpracy pomiędzy różnymi instytucjami, w tych obszarach, w których współpraca i sieciowanie stwarza lepsze perspektywy realizacji zadań, niż gdyby miały one być realizowane w pojedynkę. Dotyczy to w szczególności wspierania rozwoju rynku pracy, doradztwa związanego z rozwojem gospodarczym, wsparciem i usługami dla osób z grup defaworyzowanych, ale także kwestii związanych z krótkimi łańcuchami dostaw. Odrębną kwestią będzie tworzenie i rozwijanie projektów współpracy pomiędzy instytucjami o podobnym charakterze i celach działalności spoza obszaru LGD, w tym szczególnie istotne będzie nawiązanie stałej współpracy międzysektorowej, w celu wymiany doświadczeń i dobrych praktyk właśnie w obszarze współpracy międzysektorowej, m.in. poprzez realizację projektów współpracy.

LGD planuje premiowanie projektów, w których wkład własny przekracza intensywność pomocy określona w programie. Ma to odzwierciedlenie w kryteriach wyboru operacji. Dodatkowo w ramach operacji własnych LGD przewiduje większy udział środków własnych niż wynikający z przepisów co szczegółowo określono w Tabeli nr 10.

Wsparcie finansowe LSR z zakresie wdrażania finansowane będzie z trzech źródeł:

- ▣ Europejski Fundusz Rozwoju Obszarów Wiejskich (63,63%).
- ▣ Budżet państwa (23,04%).
- ▣ Krajowy wkład środków publicznych (13,33%).

Całkowity zakres wsparcia wynosi 14 890 000 zł. Został on podzielony na poszczególne działania w następujący sposób:

- ▣ Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013) - 12 000 000 zł
- ▣ Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013) - 240 000 zł
- ▣ Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013) -1 965 500 zł
- ▣ Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013) -684 500 zł

Rozdział IX Plan komunikacji

Plan komunikacji jest niezbędnym elementem skutecznego angażowania społeczności lokalnej w realizację LSR. Głównym celem planu komunikacji jest przede wszystkim **utrzymanie stałych relacji z mieszkańcami**, przedstawicielami sektora społecznego, administracyjnego i biznesu. Plan został tak zaplanowany by w pełni angażował i włączał **przedstawicieli grup defaworyzowanych**.

Celem szczegółowym Planu Komunikacji jest zarówno bieżące informowanie mieszkańców o stanie realizacji LSR (w tym o stopniu osiągania celów i wskaźników), jak i informowanie potencjalnych wnioskodawców nt **prawidłowego planowania projektu** oraz wskazywania szczegółowych **informacji o zasadach i kryteriach udzielania wsparcia z budżetu LSR**. Dzięki skutecznej kampanii informacyjnej zwiększy się liczba zgłoszonych projektów i co najważniejsze wzrośnie jakość projektów, co przyczyni się do skutecznej realizacji LSR. Planowane działania mają wzbudzić zainteresowanie odbiorców oraz zachęcić potencjalnych wnioskodawców do aplikowania o środki, zwiększając liczbę zrealizowanych inwestycji oraz równocześnie budując współpracę lokalnych środowisk.

Istotnym celem działań komunikacyjnych jest wzbudzenie świadomości na temat korzyści wynikających z realizacji LSR a przez to **zdobycie przychylności lokalnych mieszkańców** i instytucji dla realizacji LSR na lata 2016-2022. LGD opierając się o zasady partycypacji zaplanowała **system opiniowania i zbierania informacji zwrotnej**. Dialog z mieszkańcami pozwoli na szybkie dokonywanie koniecznych zmianach w codziennym funkcjonowaniu LGD oraz w procesie realizacji LSR.

Z uwagi na ścisłe powiązanie celów działań komunikacyjnych ich adresatów, wskaźników i efektów z działaniami komunikacyjnymi oraz z uwagi na ich przenikający się charakter cele, wskaźniki i grupy docelowe zostały szczegółowo ujęte w załączniku nr 5 Plan komunikacji.

Rozdział X Zintegrowanie

1. Zintegrowany charakter LSR

Nadrzędną ideą przyświecającą tworzeniu niniejszej Strategii była integracja. O trzech jej wymiarach warto wspomnieć w sposób szczególny. Pierwszy dotyczy integrowania grup problemów w większe całości i poszukiwanie takich rozwiązań (przedsięwzięć), które w sposób całościowy (zintegrowany) przyczynią się do ich rozwiązywania w szerszym kontekście rozwojowym obszaru. Drugi wymiar znalazł swój wyraz w konstrukcji kryteriów wyboru projektu. Zostały one pomyślane w taki sposób, by promować te operacje, które skupiając się na jednej grupie problemów, proponują jednocześnie szerszy kontekst oddziaływania i starają się wpływać na rozwój czy rozwiązanie problemów w innych obszarach (np. lepiej oceniony zostanie projekt dotyczący dziedzictwa kulturowego, który jednocześnie wpływa na rozwiązanie problemów grup defaworyzowanych, jest innowacyjny i przyczynia się do tworzenia lokalnej marki, niż projekt, który dotyczy wyłącznie przedsięwzięcia z zakresu dziedzictwa kulturowego, bez wchodzenia w szerszy kontekst sytuacji na obszarze LGD). Trzeci wymiar ma charakter sieciowy – w strategii przewidziano szereg działań i przedsięwzięć, które w sposób systemowy i instytucjonalny prowadzą do integracji zarówno różnych

sektorów (integracja pozioma), jak i ich lepszego powiązania i stworzenia mechanizmów koordynacji działań na różnych szczeblach zarządzania (integracja pionowa). Najwyższy wymiar sieciowania to będzie miało w takich działaniach jak utworzenie Centrum Usług Wspólnych dla przedsiębiorców (**dzięki czemu zintegrowane zostaną takie branże działalności gospodarczej jak turystyka, promocja i przetwórstwo produktów rolnych**), tworzenie sieci powiązań i kooperacji w zakresie sieciowego rozwijania usług oraz oferty turystycznej na obszarze LGD, tworzenie i rozwijanie inkubatorów przetwórstwa lokalnych produktów rolnych, wspieraniu tworzenia krótkich łańcuchów dostaw czy wreszcie rozwijanie lokalnych rynków zbytu i usług na obszarze działania LGD.

Klamrą spinającą całą Strategię jest także wypracowana w trakcie prac nad dokumentem – w gronie zaangażowanych samorządów i organizacji pozarządowych nowa rola Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Nad Białą Przemszą, która w znacząco większym stopniu będzie pełnić rolę inicjatora i koordynatora współpracy międzysamorządowej i międzysektorowej, a także międzynarodowej, w celu wymiany doświadczeń i dobrych praktyk właśnie w obszarze współpracy międzysektorowej.

Warto także podkreślić, iż przedsięwzięcia zaproponowane w strategii LGD (a co za tym idzie także cele) zgodne są z trzema przekrojowymi celami PROW 2014-2020 tj. ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz innowacyjność. Zgodność tą prezentuje poniższa tabela.

Tabela 13: Zgodność celów przekrojowych PROW z celami Strategii LGD

Cel przekrojowy PROW 2014-2020	Przedsięwzięcia ze Strategii LGD
Ochrona środowiska	P.1.1.1. Działania aktywizujące mieszkańców i zapobiegające negatywnym zjawiskom w sferze społecznej, w tym w zakresie ochrony środowiska P.2.2.2. Wspieranie przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałających zmianom klimatu
Przeciwdziałanie zmianom klimatu	P.2.2.2. Wspieranie przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałających zmianom klimatu
Innowacyjność	P.2.2.1. Wsparcie przedsięwzięć i projektów o charakterze innowacji i/lub produktowej i/lub procesowej i/lub organizacyjnej i/lub marketingowej dotychczas nieobecnych na obszarze LGD P.3.1.2. Wspieranie współpracy opartej na produkcie lokalnym pomiędzy podmiotami działającymi na obszarze działania LGD P.3.1.1. Tworzenie sieci powiązań i kooperacji, w zakresie sieciowego rozwijania usług i oferty turystycznej na obszarze LGD

2. Opis zgodności i komplementarności z innymi dokumentami planistycznymi/strategiami w szczególności strategiami rozwoju województwa poprzez porównanie celów i założeń tych dokumentów z celami LSR i wykazanie ich spójności

Planowane przedsięwzięcia i wynikające z nich podejmowane działania wpisują się w szereg dokumentów planistycznych i strategicznych różnego szczebla. W poniższej tabeli, w sposób przekrojowy tj. w układzie celów (najczęściej strategicznych lub obszarów planowania) dokonano porównania i analizy zgodności założeń tych dokumentów z celami Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Nad Białą Przemszą. Porównanie to ma nie tylko charakter związany z wykazaniem zgodności analizowanych dokumentów ze sobą, ale pokazuje także w jak istotnym stopniu działania podejmowane na poziomie Lokalnej Grupy Działania będą wspierały realizację innych dokumentów strategicznych, a co za tym idzie, jak istotna jest zaproponowana wizja rozwoju obszaru LGD dla powodzenia całości procesów rozwojowych na obszarze oraz jak bardzo różne działania podejmowane zarówno przez sektor publiczny, jak i prywatny wzajemnie ze sobą się przenikają i wzmacniają swoje oddziaływanie właśnie dzięki podejmowaniu przedsięwzięć o spójnym, wzajemnie wspierającym się charakterze.

3. Opis sposobu integrowania różnych sektorów, partnerów, zasobów czy branż działalności gospodarczej w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć.

Strategia LGD Nad Białą Przemszą przyjęła sobie za cel, aby każdy z zaproponowanych celów szczegółowych miał charakter maksymalnie przekrojowy i kompleksowy charakter, tj. aby adresowany był do różnych sektorów i partnerów, odpowiadał na maksymalnie dużo problemów zidentyfikowanych na etapie diagnozy i analizy SWOT, a także żeby wykorzystywał różne metody, w różny sposób aktywizujące różne grupy beneficjentów, dając im tym samym realny wpływ na kształtowanie najbardziej pożądanych – z punktu widzenia rozwiązywania problemów obszaru – projektów.

Tabela 14: Zgodność celów szczegółowych Strategii LGD z celami najważniejszych dokumentów planistycznych z obszaru działania LGD

Dokumenty i cele	Tworzenie warunków do rozwijania i utrzymania na wysokim poziomie warunków sprzyjających kreatywności dla jak największej grupy mieszkańców obszaru	Tworzenie warunków do zachowania lokalnego dziedzictwa i wzmacniania lokalnej tożsamości	Wykorzystanie wartości przyrodniczych i krajoznawczych oraz do budowy atrakcyjnych ofert turystycznych i rekreacyjnych dla mieszkańców obszaru, jak i przyczyniając się do rozwoju gospod.	Lokalna Grupa Działania stwarza atrakcyjne warunki do rozwoju gospodarczego	LGD wspiera działania i projekty, których celem jest tworzenie i rozwijanie innowacyjnych na obszarze LGD, w tym związanych z ochroną środowiska i zmianom klimatu	Budowanie kompetencji do współpracy
Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011 - 2020						
Gospodarka wiedzy i aktywności						
Dziedzictwo i przemysł czasu wolnego						
Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej						
Krakowski Obszar Metropolitalny i inne sub-regiony						
Rozwój miast i terenów wiejskich						
Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne						
Zarządzanie rozwojem województwa						
Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014 - 2020						
Gospodarka wiedzy						
Cyfrowa Małopolska						
Przedsiębiorcza Małopolska						
Ochrona środowiska						
Dziedzictwo regionalne						
Infrastruktura transportowa						
Rynek pracy						
Region spójny społecznie						
Wiedza i kompetencje						
Rewitalizacja przestrzeni regionalnej						
Infrastruktura społeczna						
Strategia Rozwoju Powiatu Olkuskiego na lata 2005 - 2015						
Infrastruktura techniczna						
Małe i średnie przedsiębiorstwa						

[illegible]

Kultura, dziedzictwo narodowe i przemysły czasu wolnego									
Bezpieczeństwo ekologiczne i społeczne									
Strategia Rozwoju Gminy Olkusz na lata 2014-2022									
Rozwój gospodarczy Olkusza opierający się na wykorzystaniu przedsiębiorczości mieszkańców, atutów przyrodniczo-kulturowych oraz lokalizacji miasta w sąsiedztwie Aglomeracji Górnośląskiej i Krakowa									
Kapitał ludzki główną siłą napędzającą rozwój społeczny i gospodarczy Olkusza									
Wysoka jakość życia opierająca się na zadowalającym poziomie dochodów, kameralności i przyjazności miasta, dobrej organizacji przestrzennej, dostępności nowoczesnych usług publicznych, dobrych warunkach środowiskowych oraz łatwej osiągalności udogodnień oferowanych w sąsiednich aglomeracjach									
Strategia Rozwoju Gminy Trzyciąż na lata 2008-2015									
Poprawa sytuacji gospodarczej w gminie, likwidacja bezrobocia oraz wzmożenie aktywności gospodarczej mieszkańców gminy Trzyciąż									
Poprawa infrastruktury w Gminie Trzyciąż									
Poprawa jakości życia ludności wiejskiej									
Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej gminy									
Strategia Rozwoju Gminy Wolbrom na lata 2007-2015									
Infrastruktura i ochrona środowiska									
Przedsiębiorczość									
Społeczeństwo oparte na wiedzy									
Gmina atrakcyjna dla mieszkańców i odwiedzających									

Tabela 15: Integrujący charakter Strategii LGD Nad Białą Przemszą i zaproponowanych w jej ramach celów i przedsięwzięć

Cel szczegółowy LSR	Przedsięwzięcia	Problemy z analizy SWOT	Metody	Sektory i partnerzy
Tworzenie warunków do rozwijania i utrzymania na wysokim poziomie warunków sprzyjających kreatywności dla jak największej grupy mieszkańców obszaru	P.1.1.1. Działania aktywizujące mieszkańców i zapobiegające negatywnym zjawiskom w sferze społecznej, w tym w zakresie ochrony środowiska P.1.1.2. Stworzenie oraz rozwój infrastruktury służącej aktywizacji mieszkańców obszaru LGD i zapobieganiu negatywnym zjawiskom w sferze społecznej	- Bardzo niski poziom dietyności na obszarze LSR - Niekorzystna struktura demograficzna oraz starzejące się społeczeństwo - Niewystarczająca infrastruktura dot. opieki nad małymi dziećmi (żłobki, kluby malucha, etc) - Świetlice wiejskie nie potrafią wygenerować atrakcyjnej oferty dla swoich mieszkańców, w szczególności dla młodzieży - Niedostateczna oferta edukacyjno – kulturalna dedykowana seniorom, m.in. zbyt mała działalność domów kultury - Brak działań systemowych w zakresie polityki prorodzinnej i wsparcia kobiet - Wysokie i utrzymujące się bezrobocie wśród kobiet oraz osób 50+ - Trudny start na rynku pracy młodych do 30 r.ż, którzy często nie mają doświadczenia i kwalifikacji zawodowych - Niska świadomość ekologiczna mieszkańców - Problemy dzikich wysypisk śmieci, zanieczyszczenia cieków wodnych oraz zanieczyszczenia powietrza w okresie grzewczym - Słabo rozwinięte społeczeństwo obywatelskie - Dezintegracja społeczności lokalnej - Słabo rozwinięta infrastruktura służąca aktywizacji mieszkańców obszaru LGD	- projekt grantowy - operacja własna - aktywizacja	- Mieszkańcy - Organizacje - Grupy defaworyzowane - Przedsiębiorcy
Tworzenie warunków do zachowania lokalnego dziedzictwa i wzmacniania lokalnej tożsamości	P.1.2.1. Rozwój i wzmacnianie oferty kulturalnej obszaru, w szczególności opartej o lokalne tradycje	- Świetlice wiejskie nie potrafią wygenerować atrakcyjnej oferty dla swoich mieszkańców, w szczególności dla młodzieży - Niedostateczna oferta edukacyjno – kulturalna dedykowana seniorom, m.in. zbyt mała działalność domów kultury	- projekt grantowy	- Mieszkańcy - Organizacje
Wykorzystanie wartości przyrodniczo-krajoznawczych oraz położenia pomiedzy dwoma aglomeracjami do budowy atrakcyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej służącej zarówno mieszkańcom obszaru, jak i przyczyniającej się do rozwoju społecznego gospodarczego	P.1.3.1. Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej z wykorzystaniem lokalnych zasobów przyrodniczych, kulturowych lub historycznych obszaru P.1.3.2. Promocja obszaru w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe i historyczne.	- Brakuje promocji bogactwa kulturowego poza obszarem LSR - Niewykorzystany potencjał turystyczny i rekreacyjny Jury - Brakuje wspólnego produktu turystycznego i wspólnej oferty turystycznej obszaru LSR - Brak wykorzystania rzek i zbiorników wodnych (łowiska nie są postrzegane jako atrakcja turystyczna, brak infrastruktury dla wędkarzy) - Niewystarczająca infrastruktura do uprawiania aktywnych turystyki pieszej i rowerowej oraz brak kalendarza imprez turystyczno-sportowych	-projekt grantowy- konkursowy- projekt współpracy	- Mieszkańcy - Organizacje - Przedsiębiorcy - Turysty - JST

Lokalna Grupa Działania stwarza atrakcyjne warunki do rozwoju gospodarczego wykorzystującego naturalne walory i zasoby obszaru	P.2.1.1. Podejmowanie oraz rozwój działalności gospodarczej zapewniające nowe miejsca pracy na terenie LGD P.2.2.1. Podejmowanie oraz rozwój działalności gospodarczej ze wsparciem grup defaworyzowanych	- Brak lokalnego systemowego wsparcia dla MSP, zwłaszcza dla nowopowstałych firm (m.in. inkubator przedsiębiorczości) - W ostatnich latach procesy restrukturyzacji zakładów przemysłowych spowodowały zmniejszenie się ilości miejsc pracy - Odplyw młodych ludzi z potencjałem do dużych miast w poszukiwaniu dobrej płatnej pracy i rozwoju zawodowego - Bardzo słabo rozwinięte przetwórstwo rolno spożywcze - Wysokie i utrzymujące się bezrobocie wśród kobiet oraz osób 50+ - Trudny start na rynku pracy młodych do 30 r.ż, którzy często nie mają doświadczenia i kwalifikacji zawodowych	- konkurs	- Mieszkańcy-Przedsiębiorcy
Lokalna Grupa Działania wspiera projekty, których celem jest tworzenie przedsiębiorstw i rozwiązań innowacyjnych na obszarze LGD, w tym związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałaniem i zmianom klimatu	P.2.2.2. Wsparcie przedsięwzięć i projektów o charakterze innowacji i/lub produktowej i/lub procesowej i/lub marketingowej i/lub dotychczas nieobecnych na obszarze LGD P.2.2.3. Wspieranie przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałaniem zmianom klimatu	- Niska świadomość ekologiczna mieszkańców - Problemy z dzikich wysypisk śmieci, zanieczyszczenia cieków wodnych oraz zanieczyszczenia powietrza w okresie grzewczym - Brak systemowych transferów wiedzy i innowacji, brak współpracy lokalnych przedsiębiorców i szkół, uczelni wyższych oraz jednostek badawczych	- konkurs	- Mieszkańcy - Przedsiębiorcy
Budowanie kompetencji do współpracy międzysektorowej na rzecz rozwoju zasobów obszaru służących wzmocnieniu przedsiębiorczości na obszarze LGD	P.3.1.1. Tworzenie sieci powiązań i kooperacji, w zakresie sieciowego rozwijania usług i oferty turystycznej na obszarze LGD P.3.1.2. Wspieranie współpracy opartej na produkcie lokalnym pomiędzy podmiotami działającymi na obszarze działania LGD	- Brak kompetencji do współpracy na obszarze LGD - Brak współpracy rolników, na obszarze brakuje działań inicjujących kooperację m.in. inkubatory przetwórcze - Bardzo słabo rozwinięte przetwórstwo rolno spożywcze - Niezorganizowany system dystrybucji wytworzonych na obszarze produktów rolnych do dwóch sąsiednich aglomeracji (brak działających rynków hurtowych) - Poza strukturą LGD brakuje współpracy w ramach partnerstw wielosektorowych - Brak lokalnego systemowego wsparcia dla MSP, zwłaszcza dla nowopowstałych firm (m.in. inkubator przedsiębiorczości) - Niewielka współpraca przedsiębiorców, brak na terenie obszaru LSR działań sieciujących przedsiębiorców - Brakuje wspólnego produktu turystycznego oraz wspólnej oferty turystycznej obszaru LSR - Słaba promocja działań i produktów przez lokalne MSP - Wysokie i utrzymujące się bezrobocie wśród kobiet oraz osób 50+ - Trudny start na rynku pracy młodych do 30 r.ż, którzy często nie mają doświadczenia i kwalifikacji zawodowych - Brak instytucji otoczenia biznesu	- operacja własna - projekt współpracy - konkurs	- Mieszkańcy - Organizacje - Przedsiębiorcy - JST

Rozdział XI Monitoring i ewaluacja

System monitoringu

Monitorowanie realizacji programu obejmuje równoległą analizę postępu finansowego i rzeczowego w ramach systemu sprawozdawczości, przy czym monitorowanie postępu rzeczowego oparte jest o katalog wskaźników obligatoryjnych PROW na poziomie przedsięwzięć, a także dodatkowych wskaźników specyficznych ustalonych dla LSR. Monitorowanie jest procesem ciągłego gromadzenia danych określonych zgodnie z załącznikiem nr 3, ukazujących stopień realizacji Strategii oraz poddawania ich analizie, co pozwala na ocenę skuteczności podejmowanych działań i ich realnego wpływu na poprawę życia mieszkańców.

Dodatkowo, analiza danych monitoringowych umożliwia wprowadzenie ewentualnych zmian i korekt Strategii jeśli w obranym horyzoncie czasowym istotnie zmieniają się uwarunkowania i czynniki wpływające na rozwój społeczno-gospodarczy obszaru LGD. Monitorowanie jest więc narzędziem zarządzania realizacją LSR i poszczególnych projektów, opisuje ich przebieg, sposób wydatkowania środków i osiągane rezultaty. Proces ten odbywa się systematycznie i terminowo przez cały okres programowania i jest realizowany na wszystkich poziomach wdrażania LSR oraz wszystkich beneficjentach. Monitorowanie postępu będzie służyć zagwarantowaniu realizacji celów strategicznych i częściowych określonych w RPO oraz pełnej absorpcji alokowanych środków.

Obowiązek monitorowania i sprawozdawczości z LSR leży po stronie Zarządu Stowarzyszenia. Zarząd powierza dyrektorowi biura LGD wykonanie części działań monitoringowych.

Zarząd przygotowuje do dnia 31 stycznia każdego roku realizacji LSR sprawozdania z realizacji LSR, za rok poprzedni i przedstawia je na kolejnym Walnym Zebraniu Członków, na temat:

- wdrażania LSR, jego celów i przedsięwzięć w odniesieniu do danych finansowych, wskaźników i obligatoryjnych programu PROW oraz specyficznych dla LSR wskaźników ujętych ilościowo,
- postępów we wdrażaniu operacji grantowych oraz własnych i harmonogramu naborów,
- wyniki działań informacyjnych i promocyjnych funduszy polityki spójności prowadzonych w ramach strategii komunikacji,
- zaangażowanie partnerów we wdrażanie, monitorowanie i ewaluację LSR.

Elementy podlegające monitoringowi, czas, sposób i okres pomiaru zostały przedstawione w ujęciu tabelarycznym w załączniku nr. 3 do LSR.

Monitoring grantobiorców został szczegółowo przedstawiony w Procedurze oceny i wyboru oraz rozliczania, monitoringu i kontroli grantobiorców.

System ewaluacji

Zasady ewaluacji określone zostały w oparciu o art. 54 –57 oraz art. 114 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013r. Ewaluacje przeprowadza się w celu poprawy jakości projektowania i wdrażania LSR, jak również w celu analizy skuteczności, efektywności i wpływu. Ewaluacje przeprowadzają eksperci wewnętrzni lub zewnętrzni, którzy są funkcjonalnie niezależni od Zarządu oraz Rady Stowarzyszenia.

Ewaluacja obejmuje zarówno ocenę ex ante, jak i ocenę ex post, czyli pozwala na eliminację pewnych zagrożeń jeszcze przed przystąpieniem do realizacji LSR. Ocena ex ante polegać będzie na analizie celów, programowanych zmian i sposobów wdrażania projektów.

Ewaluacja ex post polegać będzie na przeanalizowaniu wszystkich działań, jakie zostały podjęte w pewnym okresie czasowym – najprawdopodobniej będzie to okres 2 lat. Będzie ona przeprowadzana z udziałem wszystkich członków LGD, na specjalnie w tym celu zwołanym zebraniu. Członkowie zostaną zapoznani z raportem na temat wszystkich projektów zakończonych, bądź będących jeszcze w fazie realizacji i będą mogli osobiście zgłaszać uwagi i dokonywać oceny poszczególnych przedsięwzięć. Raport zostanie przygotowany przez organ odpowiedzialny za ocenę – komisję rewizyjną LGD. Raport będzie stanowił nie tylko podstawę do oceny podjętych działań, lecz także do oceny działalności LGD i jej

organów wykonawczych i może stać się elementem dyskusji nad udzieleniem absolutorium Zarządowi.

W celu dopełnienia ewaluacji i oceny podmiotu odpowiedzialnego za wdrażanie LSR na przedmiotowym obszarze, należy także wziąć pod uwagę funkcjonowanie LGD i sprawność jej działania. Ocenie powinny więc podlegać: funkcjonowanie biura i jego pracowników, zastosowane procedury, ich efektywność i sprawność, przepływ informacji pomiędzy LGD, jej partnerami, organami władzy i członkami, wykonawcami projektów, społecznością lokalną oraz szybkość podejmowania decyzji. Samoocena LGD jest równie ważna, ponieważ LGD jako podmiot odpowiedzialny za wdrożenie LSR ma duży wpływ na efekty podejmowanych przedsięwzięć i jego niesprawne działanie mogłoby zwiększyć ryzyko niewypełnienia założeń lub niskiego stopnia osiągnięcia celów dokumentu.

Szczegółowy zakres ewaluacji w szczególności elementy podlegające ewaluacji, czas, sposób i okres pomiaru wraz z kryteriami ewaluacyjnymi zawiera załącznik nr 3 do LSR.

Pomiar ewaluacji nastąpi na podstawie następujących kryteriów ewaluacyjnych:

- ▣ **skuteczność** określa ile rezultaty i wpływ LSR przyczyniły się do osiągnięcia jego celów
- ▣ **trwałość** mówi o tym jak długo będą trwać pozytywne skutki programu po jego zakończeniu
- ▣ **trafność** przedstawia w jakim stopniu cele działania odpowiadają potrzebom jego adresatów
- ▣ **efektywność** określa w jakim stopniu nakłady były proporcjonalne do produktów, rezultatów i wpływu
- ▣ **użyteczność** charakteryzuje na ile rezultaty i wpływ programu zaspokajają potrzeby jego adresatów

Rozdział XII Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych zgodnie z zapisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.) uzależnione jest od ich indywidualnej zawartości. W związku z tym Stowarzyszenie LGD „Nad Białą Przemszą” dokonało wnikliwej analizy zapisów LSR. Oceniono ich potencjalny wpływ na obszary Natura 2000 oraz poszczególne komponenty środowiska pod kątem spełnienia kryteriów kwalifikujących do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W wyniku przeprowadzonej analizy Zarząd stowarzyszenia stwierdził, że realizacja zapisów LSR nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, w związku z czym LSR nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w rozumieniu przepisów rzecznej ustawy.

Na podstawie art. 47 oraz art. 57 w/w Ustawy zwrócono się również do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska o stwierdzenie czy istnieje konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko do projektu Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego Przez Społeczność na lata 2014-2022. Do wniosku załączono streszczenie LSR oraz przeprowadzoną wcześniej analizę jego zapisów pod kątem zapisów art. 49 Ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Z uwagi na ogólny charakter działań przewidzianych do realizacji w ramach LSR i brak odniesień przestrzennych oraz brak założeń dotyczących realizacji konkretnych projektów mogących być zidentyfikowane jako mogące spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko, w uzgodnieniu z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Krakowie należy uznać, że LSR dla obszaru Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Nad Białą Przemszą” nie wymaga przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w myśl przepisów OOS.

Wykaz wykorzystanej literatury:

- 1) Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24.09.2015r w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020;
- 2) Wytyczne Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi nr 1/1/2015 z dnia 04.12.2015r. w zakresie jednolitego i prawidłowego wykonywania przez lokalne grupy działania zadań związanych z realizacją strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach działania „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER”

objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020;

3) Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r.o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności;

4) Poradnik dla Lokalnych Grup Działania w zakresie opracowywania Lokalnych Strategii Rozwoju na lata 2014-2020;

5) Kryteria wyboru Lokalnej Strategii Rozwoju;

6) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE NR 1303/2013z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego;

7) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005;

8) Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

9) Podręczniku tworzenia i ewaluacji wskaźników w lokalnych strategiach rozwoju.

Załączniki:

Załącznik nr 1: Procedura aktualizacji LSR

Sposób aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju jest niezwykle istotny, ponieważ jest ona dokumentem długookresowym, zawierającym strategiczny plan działań mających na celu stymulowanie rozwoju obszaru przez kilka lat. Jest to okres, w którym zasadniczo może się zmienić sytuacja społeczno-gospodarcza obszaru, zarówno z przyczyn oddziaływania czynników zewnętrznych, niezależnych, mających wpływ nie tylko na przelotowy obszar, ale także region i cały kraj, jak również w wyniku efektów podejmowanych na obszarze działań, między innymi przez Lokalną Grupę Działania. Oznacza to, że zmienić się mogą zarówno główne problemy obszary, jak również priorytety jego rozwoju. Możliwa jest sytuacja, w której któraś z dziedzin poprawiła się szybciej, niż zakładano, natomiast stan innej może się pogorszyć, co oznacza, że konieczne będzie skupienie na niej działań naprawczych. W związku z tym, LSR musi być okresowo weryfikowana i, w razie potrzeby, aktualizowana, by korespondowała z istniejącą sytuacją społeczno-gospodarczą obszaru oraz zidentyfikowanymi problemami.

Lokalna Grupa Działania będzie podejmować działania zmierzające do aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju po uprzedniej ocenie stanu obecnego obszaru, która dokonywana będzie w określonym horyzoncie czasowym. Pod uwagę brane będą zarówno zaawansowanie wdrażania LSR, porównanie realnie osiągniętych rezultatów z zamierzonymi efektami, jak i wnioski płynące z przeprowadzonej diagnozy stanu obecnego obszaru. Oznacza to nie tylko konieczność systematycznego i rzetelnego wykonywania monitoringu wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju, jak również dokonywania okresowej, opartej na ogólnodostępnych danych statystycznych diagnozy sytuacji gospodarczo-społecznej obszaru, analizy zjawisk demograficznych, aktywności gospodarczej, itp., która pozwoli na śledzenie zmian zachodzących w trakcie wdrażania LSR na przedmiotowym obszarze i identyfikację ewentualnych zagrożeń dla procesu rozwoju.

W przypadku zdiagnozowania sytuacji predestynującej Lokalną Strategię Rozwoju do wykonania jej aktualizacji, co może nastąpić w przypadku zdiagnozowania nieprzewidzianych, niekorzystnych zjawisk w sferach społecznej i gospodarczej obszaru lub stwierdzenia nieaktualności LSR, jej założeń, sposobu wdrażania, celów, LGD będzie mogła zdecydować się na aktualizację dokumentu w drodze uchwały. W zależności od zakresu koniecznych do wykonania zmian, aktualną wersję dokumentu opracują wyznaczeni do tego zadania pracownicy Biura LGD konsultując niezbędne uzupełnienia i korekty z członkami władz Lokalnej Grupy Działania, lub podmiot zewnętrzny.

W proces aktualizacji LSR włączeni zostaną także mieszkańcy, którzy na podstawie własnej opinii również będą mogli ocenić, na ile, według nich, wdrażanie LSR spełnia przyjęte założenia i czy konieczne jest dokonanie zmian, czy przeciwnie – realizacja LSR spełnia ich oczekiwania co do programowanego rozwoju obszaru. W celu zebrania opinii mieszkańców wykorzystane zostaną badania ankietowe, które pozwolą na zapoznanie się z opinią mieszkańców na temat wdrażania LSR oraz oceną zmian i sytuacji w poszczególnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego. Ankieta zostanie przygotowana w taki sposób, by oprócz wyrażenia własnego zdania na temat procesu rozwoju obszaru, mieszkańcy mieli także możliwość przedstawienia swoich pomysłów na stymulowanie pożądanych zjawisk społeczno-gospodarczych. Ankieta dostępna będzie na stronie internetowej LSR, będą ją także wypełniać uczestnicy spotkań konsultacyjnych, organizowanych w celu przeprowadzenia debaty nad kształtem LSR. Wyniki badania nie tylko będą brane pod uwagę przy aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju, lecz pomogą w ustaleniu kierunków prowadzenia polityki prorozwojowej w następnych latach.

Aktualizacja, podobnie jak opracowanie LSR, będzie przedsięwzięciem w pełni jawnym, a każdy z etapów prac nad nią będzie podawany do publicznej wiadomości. Na stronie internetowej udostępniona zostanie wersja robocza dokumentu, przed jej zatwierdzeniem przez Walne Zebranie, do której będzie można zgłaszać uwagi i sugestie.

Tabela 16: Procedura monitoringu

Elementy poddane badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
Wskaźniki realizacji LSR.	Biuro LGD (ocena własna).	Sprawozdania beneficjentów, rejestr danych LGD, bieżąca kontrola grantobiorców.	Dane zbierane na bieżąco. W przypadku grantobiorców w okresie trwałości projektu. Dane zbierane i przedstawiane w raporcie w pierwszym kwartale roku kolejnego.	Stopień realizacji wskaźnika, zgodność z planem działania.
Harmonogram ogłaszanych konkursów.	Biuro LGD (ocena własna).	Rejestr ogłoszonych konkursów.	Dane zbierane na bieżąco. W przypadku grantobiorców w okresie trwałości projektu. Dane zbierane i przedstawiane w raporcie w pierwszym kwartale roku kolejnego.	Zgodność ogłaszania konkursów z harmonogramem konkursów LSR, ocena stopnia realizacji zadań wdrażanych w ramach LSR.
Budżet LGD.	Biuro LGD (ocena własna).	Rejestr danych.	Dane zbierane na bieżąco. W przypadku grantobiorców w okresie trwałości projektu. Dane zbierane i przedstawiane w raporcie w pierwszym kwartale roku kolejnego.	Stopień wykorzystania środków finansowych w odniesieniu do środków zakontraktowanych.
Zainteresowanie stroną internetową LGD.	Pracownicy LGD (ocena własna).	Licznik odwiedzin strony internetowej, dane od administratora strony internetowej.	Dane zbierane na bieżąco. W przypadku grantobiorców w okresie trwałości projektu. Dane zbierane i przedstawiane w raporcie w pierwszym kwartale roku kolejnego.	Skuteczność przekazywania/uzyskiwania informacji na temat działalności LGD.
Pracownicy Biura LGD, funkcjonowanie Biura, Zarządu.	Zarząd LGD.	Anonimowe ankiety.	Dane zbierane na bieżąco. W przypadku grantobiorców w okresie trwałości projektu. Dane zbierane i przedstawiane w raporcie w pierwszym kwartale roku kolejnego.	Ocena pracy pracowników, sposób przekazywania istotnych informacji potencjalnym beneficjentom, pomoc w rozwiązywaniu problemów, efektywność świadczonego doradztwa.
Plan komunikacji	Biuro LGD	Listy obecności ze spotkań, sprawozdania z wykonania planu komunikacji za dany rok.	Dane zbierane na bieżąco. W przypadku grantobiorców w okresie trwałości projektu. Dane zbierane i przedstawiane w raporcie w pierwszym kwartale roku kolejnego.	Skuteczność przekazywania i uzyskiwania informacji na temat działalności LGD.
Poziom współpracy z innymi organizacjami w ramach projektów współpracy	Zarząd LGD	Rejestr danych LGD na podstawie danych o realizacji projektów współpracy	Dane zbierane na bieżąco. W przypadku grantobiorców w okresie trwałości projektu. Dane zbierane i przedstawiane w raporcie w pierwszym kwartale roku kolejnego.	ocena współpracy z innymi organizacjami i podmiotami, w tym stopień realizacji zaplanowanych projektów współpracy
Jakość świadczonego doradztwa oraz działań w zakresie animacji	Zarząd LGD.	anonimowe ankiety od beneficjentów dotyczące poziomu świadczonego doradztwa;	Dane zbierane na bieżąco. W przypadku grantobiorców w okresie trwałości projektu. Dane zbierane i przedstawiane w raporcie w pierwszym kwartale roku kolejnego.	Ocena pracy pracowników, sposób przekazywania istotnych informacji potencjalnym beneficjentom, pomoc w rozwiązywaniu problemów, efektywność świadczonego doradztwa

Tabela 17: Procedura ewaluacji

Elementy poddane badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych wg poszczególnych kryteriów ewaluacyjnych
Działalność LGD, pracownicy funkcjonowanie biura	Zarząd LGD.	Badania ankietowe, opinie beneficjentów, rozmowy z mieszkańcami na otwartych spotkaniach, wywiady z wnioskodawcami, opinie dyrektora i członków Stowarzyszenia.	Ocena roczna w latach 2016–2022, dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego, z wyłączeniem roku, 2023 gdy wykonywana na dzień 30 czerwca.	Kryterium Efektywność: Ocena poprawności działalności prowadzonej przez Stowarzyszenie, Kryterium skuteczność: skuteczność realizowanych zadań w odniesieniu do założeń LSR oraz poniesionych nakładów
Jakość świadczonego doradztwa	Zarząd LGD	Badania ankietowe, dane LGD dotyczące podmiotów, którym świadczono doradztwo oraz wniosków, które otrzymały dofinansowanie	Ocena roczna w latach 2016–2022, dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego, z wyłączeniem roku, 2023 gdy wykonywana na dzień 30 czerwca.	Kryterium Efektywność: Ocena poprawności doradztwa prowadzonej przez Stowarzyszenie, Kryterium skuteczność: skuteczność usług doradczych w odniesieniu do ilości wniosków, które otrzymały dofinansowanie
Jakość świadczonego doradztwa	Zarząd LGD	Badania ankietowe, dane LGD dotyczące podmiotów, którym świadczono doradztwo oraz wniosków, które otrzymały dofinansowanie	Ocena roczna w latach 2016–2022, dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego, z wyłączeniem roku, 2023 gdy wykonywana na dzień 30 czerwca.	Kryterium Efektywność: Ocena poprawności doradztwa prowadzonej przez Stowarzyszenie, Kryterium skuteczność: skuteczność usług doradczych w odniesieniu do ilości wniosków, które otrzymały dofinansowanie
Skuteczność promocyjnej aktywizacji społeczności lokalnej.	Zarząd LGD.	Badania ankietowe wśród mieszkańców, prowadzone bezpośrednio oraz za pośrednictwem strony internetowej Stowarzyszenia.	Ocena roczna w latach 2016–2022, dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego, z wyłączeniem roku, 2023 gdy wykonywana na dzień 30 czerwca.	Kryterium skuteczność: Ocena skuteczności promocyjnej LGD oraz działań wdrażanych w ramach LSR, mierzona, jako liczba osób, które uzyskały informację na temat LGD oraz skuteczność animacji społecznej.
Stopień realizacji celów LSR – stopień realizacji wskaźników.	Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna).	Ankiety beneficjentów, sprawozdania beneficjentów, rejestr danych LGD.	Ocena dwuletnia, dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego, z wyłączeniem roku, 2023 gdy wykonywana na dzień 30 czerwca.	Kryterium skuteczność: Ocena celowości i trafności założeń realizowanych w ramach LSR. Określenie stopnia realizacji poszczególnych celów. Kryterium użyteczność: zbadanie stopnia zaspokojenia potrzeb beneficjentów
Harmonogram rzeczowo-finansowy LSR.	Biuro LGD (ocena własna).	Rejestr danych.	Raz na kwartał. Ostatnia wykonywana w październiku 2023 roku.	Kryterium Skuteczność: Ocena zgodności ogłaszanych realizowanych projektów z harmonogramem określonym w LSR.
Budżet LSR.	Zarząd/Biuro LGD (ocena własna).	Rejestr danych.	Ocena roczna w latach 2016–2022, dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego, z wyłączeniem roku, 2023 gdy wykonywana na dzień 30 czerwca.	Kryterium skuteczność, trafność: Ocena zgodności i wysokości wydatkowania środków finansowych z przyznanego budżetu na poszczególne zadania.

Plan komunikacji	Biuro LGD (ocena własna).	Badania ankietowe, opinie beneficjentów. Rozmowy z mieszkańcami podczas otwartych spotkań konsultacyjnych	Ocena roczna w latach 2016–2022, dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego, z wyłączeniem roku, 2023 gdy wykonywana na dzień 30 czerwca.	Skuteczność: Ocena skuteczności promocji LGD oraz działań wdrażanych w ramach LSR, mierzona, jako liczba osób, które uzyskały informację na temat LGD oraz skuteczność animacji społeczności. Trafność: ocena doboru metod komunika-cyjnych w odniesieniu do grup docelowych do których skierowane były komunikaty
Wpływ realizacji LSR na rozwój społeczny i gospodarczy obszaru LGD	Biuro LGD (ocena własna).	Rejestr danych LGD, Sprawozdania beneficjentów, Dane statystyczne	Ocena roczna w latach 2016–2022, dokonywana w pierwszym kwartale roku kolejnego, z wyłączeniem roku, 2023 gdy wykonywana na dzień 30 czerwca.	Trafność: globalny wpływ działań LGD na procesy rozwojowe zachodzące na terenie gmin tworzących LGD, ocena stopnia, w jakim przyjęte założenia LSR odpowiadają zidentyfikowanym problemom w obszarze objętym projektem i/lub realnym potrzebom beneficjentów Trwałość: ocena, czy pozytywne efekty przedsięwzięć mogą trwać po zakończeniu realizacji LSR

Lata		2016-2018				2019-2021				2022 -2023				RAZEM 2016-2023		Poddziałanie/ zakres Programu
Nazwa wskaźnika		Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie(zł)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Razem Planowane wsparcie (zł)	Razem wartość wskaźników				
Cel ogólny: Kapitał społeczny jest rozwinięty i służy osiąganiu szerokiej korzyści – ekonomicznych i społecznych – dla całej wspólnoty mieszkańców obszaru																
Cel szczegółowy 1: Tworzenie warunków do rozwijania i utrzymywania na wysokim poziomie warunków sprzyjających kreatywności dla jak najliczniejszej grupy mieszkańców obszaru																
Przedsięwzięcie 1.1.1: Działania aktywizujące mieszkańców i zapobiega- jące negatywnym zjawis- kom sfery społecznej, w tym w zakresie ochrony środowiska .	Liczba akcji podnoszących świadomość i tożsamość lokalną mieszkańców	0	0	0	1sztuk	100	50 000	0	0	0	1sztuk	50 000	Poddziałanie 19.2 PROW 2014-2020			
	Liczba działań aktywi- zujących mieszkańców obszaru LGD	0	0	0	4 sztuk	100	100 000	0	0	0	4 sztuk	100 000				
Przedsięwzięcie 1.1.2: Stworzenie infrastruktury służącej aktywizacji mieszkańców obszaru LGD i zapobieganiu negatywnym zjawiskom w sferze społecznej.	Liczba stworzonej lub zmodernizowanej infrastruktury	6 sztuk	100	300 000	0	0	0	0	0	0	6 sztuk	300 000				
Razem cel szczegółowy 1				300 000			150 000			0		450 000				
Cel szczegółowy 2: Tworzenie warunków do zachowania lokalnego dziedzictwa i wzmacniania lokalnej tożsamości																
Przedsięwzięcie 1.2.1: Rozwój i wzmacnianie oferty kulturalnej obszaru, w szczególności opartej na lokalnej tradycji	Liczba wspartych inicjatyw z zakresu rozwoju oferty kulturalnej	0	0	0	4 sztuki	100	200 000	0	0	0	4 sztuki	200 000	Poddziałanie 19.2 PROW 2014-2020			
	Liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	40 sztuk	100	300 000	0	0	0	0	0	0	40 sztuk	300 000				

Razem cel szczegółowy 2				300 000		200 000		0		500 000	
Cel szczegółowy 3: Wykorzystanie wartości przyrodniczo-krajobrazowych oraz położenia pomiędzy dwoma aglomeracjami do budowy atrakcyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej służącej zarówno mieszkańcom obszaru, jak i przyczyniającej się do rozwoju społeczno-gospodarczego											
Przedsięwzięcie 1.3.1: Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej z wykorzystaniem lokalnych zasobów przyrodniczych, kulturowych lub historycznych obszaru.	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystyczno- rekreacyjnej	6 sztuk	50	2 520 000	6 sztuk	100	0	0	0	12	4 700 000
	Liczba zrealizowanych projektów współpracy	1 sztuka	100	90 000	0	0	0	0	0	1 sztuka	90 000
	Liczba LGD uczestniczących w projekcie współpracy	4 sztuki								4 sztuki	
Przedsięwzięcie 1.3.2: Promocja obszaru w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe lub historyczne.	Liczba przedsięwzięć promujących obszar w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe lub historyczne	0	0	0	5 sztuk	100	0	0	0	5	300 000
Razem cel szczegółowy 3:				2 610 000					0		5 090 000
Razem cel ogólny:				3 210 000					0		6 040 000
Cel ogólny: Rozwinięta gospodarka obszarów wiejskich LGD służy zaspakajaniu bieżących potrzeb wspólnoty mieszkańców i przyczynia się do poprawy jakości życia na obszarze											
Cel szczegółowy 1: Lokalna Grupa Działania stwarza atrakcyjne warunki do rozwoju gospodarczego wykorzystującego naturalne walory i zasoby obszaru											
Przedsięwzięcie 2.1.1: Podejmowanie oraz rozwój działalności gospodarczej zapewniające nowe miejsca pracy na terenie LGD	Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	3 sztuk	50	150 000	3 sztuk	100	0	0	0	6 sztuk	300 000
	Liczba operacji polegających na rozwoju przedsiębiorstwa	2 sztuki	50	570 000	2 sztuki	100	0	0	0	4 sztuki	1 140 000
											Podziałanie 19,2 PROW 2014-2020

Przedsięwzięcie 2.1.2: Podejmowanie oraz rozwój działalności gospodarczej ze wsparciem grup defaworyzowanych	Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa wspierającego grupy defaworyzowane	5 sztuk	50	250 000	5 sztuk	100	250 000	0	0	0	10 sztuk	500 000
	Liczba operacji polegająca na rozwoju przedsiębiorstwa wspierającego grupy defaworyzowane	2 sztuki	32,26	600 000	4 sztuki	100	1 260 000	0	0	0	6 sztuk	1 860 000
Razem cel szczegółowy 1				1 570 000			2 230 000			0		3 800 000
Cel szczegółowy 2: Lokalna Grupa Działania wspiera działania i projekty, których celem jest tworzenie przedsięwzięć i rozwiązań innowacyjnych na obszarze LGD, w tym związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałaniem i zmianom klimatu												
Przedsięwzięcie 2.2.1: Wsparcie przedsięwzięć i projektów o charakterze innowacji i/lub produktowej i/lub procesowej i/lub organizacyjnej i/lub marketingowej dotychczas nieobecnych na obszarze LGD	Liczba nowych przedsięwzięć o charakterze innowacyjnym	1 sztuka	100	300 000	0	0	0	0	0	0	1	300 000
Przedsięwzięcie 2.2.2: Wsparcie przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałających zmianom klimatu	Liczba nowych przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałającym zmianom klimatu	0	0	0	1 sztuka	100	300 000	0	0	0	1	300 000
Razem cel szczegółowy 2				300 000			300 000			0		600 000
Razem cel ogólny:				1 870 000			2 530 000			0		4 400 000
Cel ogólny: Stworzenie sieci powiązań pomiędzy instytucjami i mieszkańcami obszaru, które przyczyniają się do zdynamizowania procesów rozwoju wspólnoty mieszkańców obszaru												

Cel szczegółowy 1: Budowanie kompetencji do współpracy międzysektorowej na rzecz rozwoju zasobów obszaru służących wzmocnieniu przedsiębiorczości na obszarze LGD												
Przedsięwzięcie 3.1.1: Tworzenie sieci powiązań i kooperacji, w zakresie sieciowego rozwijania usług i oferty turystycznej na obszarze LGD;	Liczba stworzonych centrów usług wspólnych	1 sztuka	100	50 000	1 sztuka	100	50 000	0	0	0	2 sztuki	100 000
		13 szt	100	150 000	1 sztuka	100	360 000	0	0	0	2 sztuki	510 000
	Liczba zrealizowanych międzynarodowych projektów współpracy	13 szt			13 szt						13 szt	
		1 sztuka										
Przedsięwzięcie 3.1.2: Wspieranie współpracy opartej na produkcie lokalnym pomiędzy podmiotami działającymi na obszarze działania LGD	Liczba nowych instrumentów wspomagających prowadzenie działalności gospodarczej.	1 sztuka	100	50 000	0	0	0	0	0	0	1 sztuka	50 000
	Liczba centrów przetwórstwa lokalnego	1 sztuka	33,33	500 000	2 sztuki	100	1 000 000	0	0	0	3 sztuki	1 500 000
Razem cel szczegółowy 2				750 000			1 410 000		0	0		2 160 000
Razem cel ogólny				750 000			1 410 000		0	0		2 160 000
Razem LSR				5 830 000			6 770 000		0	0		12 600 000
W tym poddziałanie 19.3 Projekty współpracy				240 000	2% Budżetu		360 000		0	0	5% budżetu	600 000
W tym poddziałanie 19.2 Wdrażanie LSR				5 590 000			6 410 000		0	0		12 000 000
Razem planowane wsparcie na przedsięwzięcia dedykowane tworzeniu i utrzymaniu miejsc pracy w ramach poddziałania 19.2 Realizacja LSR PROW												
% budżetu poddziałania a Realizacja LSR												
50%												
Wyjaśnienie w rozdziale VIII Budżet LSR												
6 000 000												

Animacja społeczności lokalnej za pośrednictwem LGD	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	11 sztuk	44	11 000	11 sztuk	88	11 000	3 sztuk	100	3 000	25 sztuk	25 000	Poddziałanie 19.4 PROW 2014-2020 Aktywizacja
Realizacja Planu Komunikacji	Liczba działań aktywizujących szkoleniowo-promocyjnych	60 sztuk	40	288 000	60 sztuk	80	288 000	20 sztuk	100	83 500	140 sztuk	659 500	Poddziałanie 19.4 PROW 2014-2020 Koszty bieżące
Razem Aktywizacja				299 000			299 000			86 500		684 500	
Realizacja Planu Szkoleń	Liczba osobodni przeprowadzonych szkoleń dla pracowników i/lub osób zaangażowanych we wdrażanie LSR	30osob odni	42,86	4 500	30osob odni	85,72	4 500	10osob odni	100	1 500	70 osobodni	10 500	
	Liczba osobodni przeprowadzonych szkoleń dla członków organów LGD	300osobodni	46,58	45 000	300 osobodni	93,16	45 000	100 osobodni	100	15 000	644 osobodni	105 000	
Praca i koszty bieżące	Liczba podmiotów lub osób, którym udzielono doradztwa	112 podmiotów	40,87	790 000	102 podmiotów	78,10	790 000	60 podmiotów	100	270 000	274 podmiotów	1 850 000	
	Liczba utworzonych miejsc pracy	4 etatów	100		4 etatów	100		4 etatów	100		4 etatów	0	
Razem Funkcjonowanie				839 500			839 500			286 500		1 965 500	
Razem LSR Poddziałania: 19.2 i 19.3(2%) i 19.4				6 968 500			7 548 500			373 000		14 890 000	
Razem LSR Poddziałania: 19.2 i 19.3(5%) i 19.4				6 968 500			7 908 500			373 000		15 250 000	

Załącznik nr 4: Budżet LSR w rozbiciu na lata i poszczególne fundusze EFSI oraz w podziale na poszczególne zakresy wsparcia tj. realizację operacji w ramach LSR, wdrażanie projektów współpracy, koszty bieżące i aktywizację

Tabela 19: Budżet LSR z podziałem na beneficjentów

	Wkład EFRROW	Budżet państwa	Wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych	RAZEM
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	4 835 880	2 764 120		7 600 000
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	2 799 720		1 600 280	4 400 000
Razem	7 635 600	2 764 120	1 600 280	12 000 000

Tabela 20: Budżet LSR z podziałem na lata

Rok	Wsparcie finansowe	
	PROW	Razem EFSI
2016	2 322 800	2 322 800
2017	2 322 850	2 322 850
2018	2 322 850	2 322 850
2019	2 516 167	2 516 167
2020	2 516 167	2 516 167
2021	2 516 166	2 516 166
2022	186 500	186 500
2023	186 500	186 500
Razem 2016-2023	14 890 000	14 890 000

Tabela 21: Budżet z podziałem na zakresy wsparcia

Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe (w PLN)
	PROW
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	12 000 000
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	240 000
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	1 965 500
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	684 500
RAZEM	14 890 000

Tabela 22. Plan komunikacji

Działania komunikacyjne - środki przekazu oraz zidentyfikowani adresaci, w tym grupy defaworyzowane:						
Termin	Cel komunikacji	Nazwa działania komunikacyjnego	Adresaci działania komunikacyjnego (grupy docelowe)	Środki przekazu	Zakładane wskaźniki	Planowane efekty oraz sposób ich pomiaru
I połowa 2016 r.	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o LSR na lata 2016-2022 (głównych celach, zasadach przyznawania dofinansowania oraz typach operacji, które będą miały największe szanse wsparcia z budżetu LSR)	Kampania informacyjna nt. głównych założeń LSR na lata 2016-2022	wszyscy potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, rolnicy, organizacje pozarządowe i mieszkańcy obszaru LGD, w tym także przedstawiciele grup defaworyzowanych	- rozsyłanie informacji pocztą elektroniczną (newsletter LGD), - informacje na oficjalnej stronie www. LGD, - informacje na oficjalnych stronach internetowych 7 gmin obszaru LGD, - ogłoszenia na portalach społecznościowych - ogłoszenia w siedzibach instytucji publicznych, - ogłoszenia na tablicach wiejskich oraz tablicach parafialnych- organizacja spotkań informacyjno-konsultacyjnych na obszarze LGD, - artykuły w prasie lokalnej, - kontakt bezpośredni w biurze LGD oraz punktach informacyjnych, - festynach i wydarzeniach - ulotki nt założeń LSR – dystrybucja: przechodnie, miejsce spotkań mieszkańców, w tym rodziców, urzędy, NGO, parafie, etc	- wysłanie 300 maili w ramach newslettera, - zamieszczenie 8 artykułów na stronach internetowych (LGD oraz 7 gmin), - bieżące prowadzenie portali w mediach społecznościowych – ok. 1 post w tygodniu - 1000 ulotek - min. 4 artykuły w prasie lokalnej - organizacja 7 spotkań informacyjno-konsultacyjnych (ok. 15 osób na każde spotkanie, badanie ankietowe po spotkaniu)	- dotarcie do co najmniej 400 osób z informacjami o LSR na lata 2016-2022 (raporty półroczne i roczne)- podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców o głównych założeniach LSR, w tym grup defaworyzowanych (wyniki ankiet po spotkaniach), - zwiększenie liczby składanych wniosków konkursowych do roku 2018 (raporty półroczne i roczne)
I połowa 2016 r.	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o głównych zasadach interpretacji po szczególnych kryteriów oceny używanych przez Radę LGD (zwłaszcza kryteriów	Kampania informacyjna nt. zasad oceny i wyboru operacji przez LGD	wszyscy potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, rolnicy, organizacje pozarządowe i mieszkańcy obszaru LGD, w tym także przedstawiciele grup defaworyzowanych	- rozsyłanie informacji pocztą elektroniczną (newsletter LGD), - informacje na oficjalnej stronie www. LGD, - informacje na oficjalnych stronach internetowych 7 gmin obszaru LGD, - ogłoszenia na portalach społecznościowych - ogłoszenia w siedzibach instytucji publicznych, - ogłoszenia na tablicach wiejskich oraz tablicach parafialnych- organizacja spotkań informacyjno-konsultacyjnych w każdej z gmin obszaru LGD – odrębne spotkania dla każdego z celów szczegółowych LSR na lata 2016-2022 (spotkania dostosowane do potrzeb grup defaworyzowanych)- artykuły w prasie lokalnej, - kontakt bezpośredni w biurze LGD - ulotki nt założeń LSR – dystrybucja: przechodnie, miejsce spotkań mieszkańców, w tym rodziców, urzędy, NGO, parafie, etc.	- wysłanie 300 maili w ramach newslettera, - zamieszczenie 10 artykułów na stronach internetowych (LGD oraz 7 gmin), - bieżące prowadzenie portali w mediach społecznościowych – ok. 1 post w tygodniu - 1000 ulotek - min. 4 artykuły w prasie lokalnej - organizacja 14 spotkań informacyjno-konsultacyjnych (ok. 15 osób na każde spotkanie, badanie ankietowe po spotkaniu)	- dotarcie do co najmniej 500 osób z informacjami nt zasad oceny i wyboru operacji w ramach LSR na lata 2016-2022 (raporty półroczne i roczne)- podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców o zasadach wyboru i oceniania operacji przez LGD, w tym grup defaworyzowanych (wyniki ankiet po spotkaniach)

I połowa 2016 r./ do końca realizacji LSR	Wspieranie potencjalnych beneficjentów LSR w procesie przygotowania projektów.	Informowanie na temat zasad prawidłowego planowania projektu oraz warunków realizacji projektów w ramach PROW	wszyscy potencjalni wnioskodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, rolnicy, organizacje pozarządowe i mieszkańcy obszaru LGD, w tym także przedstawiciele grup defaworyzowanych	- spotkania, szkolenia, doradztwo indywidualne (spotkania dostosowane do potrzeb grup defaworyzowanych)- specjalne dyżury w siedzibie LGD (dyżury dostosowane do potrzeb grup defaworyzowanych)- kontakt bezpośredni w biurze LGD	- przeszkolenie i przyjęcie w trakcie doradztwa i spotkań min. 100 osób - realizacja 7 spotkań szkoleniowo – konsultacyjnych dot. zasad prawidłowego planowania projektu	- podniesienie poziomu wiedzy potencjalnych beneficjentów z zakresu zasad prawidłowego planowania projektu, w tym grup defaworyzowanych (wyniki ankiet po spotkaniach szkoleniowych i doradczych)
I połowa 2016 r./ do końca realizacji LSR	Wspieranie beneficjentów LSR w procesie realizacji projektów.	Informowanie na temat warunków i sposobów realizacji i rozliczania projektów w ramach PROW	wszyscy wnioskodawcy w szczególności przedsiębiorcy, rolnicy, organizacje pozarządowe i mieszkańcy obszaru LGD, w tym także przedstawiciele grup defaworyzowanych	- spotkania, szkolenia, doradztwo indywidualne (spotkania dostosowane do potrzeb grup defaworyzowanych)- specjalne dyżury w siedzibie LGD (dyżury dostosowane do potrzeb grup defaworyzowanych)- kontakt bezpośredni w biurze LGD	- przeszkolenie i przyjęcie w trakcie doradztwa i spotkań min. 70 osób - realizacja 14 spotkań szkoleniowo – konsultacyjnych dot. warunków i sposobów realizacji i rozliczania projektów	- podniesienie poziomu wiedzy potencjalnych beneficjentów z zakresu warunków i sposobów realizacji i rozliczania projektów, w tym grup defaworyzowanych (wyniki ankiet po spotkaniach szkoleniowych i doradczych)

Aktywizacja potencjalnych uczestników projektów (odbiorców projektów), w tym przedstawicieli grup defaworyzowanych	Informacja na temat możliwości włączenia się do realizowanych projektów oraz potencjalnych korzyści wynikających z projektów. Informacja na temat objęcia działaniem kwalifikacyjnym w ramach realizowanych projektów. Informacja na temat budowania sieci współpracy lokalnych instytucji	mieszkańcy obszaru, przedstawiciele grup defaworyzowanych, wskazanych w LSR (m.in. osoby młode do 30 roku życia, osoby w wieku 55+ pozostające bez pracy, kobiety i seniorzy)	Do mieszkańców:- rozsyłanie informacji pocztą elektroniczną (newsletter LGD),- informacje na oficjalnej stronie www. LGD,- informacje na oficjalnych stronach internetowych 7 gmin obszaru LGD,- ogłoszenia na portalach społecznościowych - ogłoszenia w siedzibach instytucji publicznych,- ogłoszenia na tablicach wiejskich oraz tablicach parafialnych- organizacja spotkań informacyjnych- konsultacyjnych na obszarze LGD,- artykuły w prasie lokalnej,- kontakt bezpośredni w biurze LGD - film nt. realizowanych projektów w ramach LSR stworzony przez młodzież i opublikowany w Internecie (film powstanie co ok. 6 m-c ukazując najnowsze projekty)- ulotki nt projektów w ramach LSR – dystrybucja: pośrednio, miejsce spotkań mieszkańców, w tym rodziców, urzędy, NGO, parafie, etcDedykowane działania do Grup defaworyzowanych:- bezpośredni kontakt przez pracowników OPS i PUP, szkoły, KGW i inne NGO,- organizacja spotkań informacyjnych- konsultacyjnych na obszarze LGD dedykowanych każdej z grup – logistyka dostosowana do potrzeb np. dla kobiet spotkania + opieka nad dziećmi, seniorzy spotkania w KGW czy podczas festynów lokalnych, młodzieży spotkania na terenie szkół/klubów sportowych, bezrobotne osoby 50+ dedykowane spotkania w UP,- rozsyłanie informacji pocztą elektroniczną (newsletter LGD),- informacje na oficjalnej stronie www. LGD,- informacje na oficjalnych stronach internetowych 7 gmin obszaru LGD,- ogłoszenia na portalach społecznościowych - ogłoszenia na tablicach wiejskich oraz tablicach parafialnych- ogłoszenia w siedzibach instytucji publicznych,- artykuły w prasie lokalnej,- kontakt bezpośredni w biurze LGD- ulotki nt. projektów w ramach LSR – dystrybucja: pośrednio, miejsce spotkań np. rodziców, osób starszych, urzędy, NGO, parafie, etc.	- dotarcie z informacjami do 40 osób objętych wsparciem PUP lub/i OPS,- zamieszczenie 8 artykułów na stronach internetowych (LGD oraz 7 gmin),- bieżące prowadzenie portali w mediach społecznościowych – ok. 1 post w tygodniu - dystrybucja 1000 ulotek - min. 4 artykuły w prasie lokalnej - film – opracowany przez młodzież – mieszkańców obszaru LSR- organizacja 7 spotkań informacyjnych- konsultacyjnych (ok. 15 osób na każde spotkanie, badanie ankietowe po spotkaniu)- organizacja 2 warsztatów sieciujących społeczność lokalną i instytucji- organizacja 4 spotkań informacyjnych- konsultacyjnych dedykowanych każdej z grup defaworyzowanych	- podniesienie poziomu wiedzy o propozycjach zawartych w LSR wśród osób z grup defaworyzowanych (wyniki ankiet po spotkaniach)- zwiększenie liczby przedstawicieli grup defaworyzowanych w realizowanych projektach do końca 2018 roku (raporty półroczne i roczne)
I połowa 2017 r. (i w każdym kolejnym roku)					

I połowa 2018 r. (i w kolejnych latach zgodnie z planem działania)	Zapewnienie szerokiej akceptacji społecznej dla działań rozwojowych i kierunków rozwojowych realizowanych przy pomocy LSR.	Prezentacja projektów realizowanych i zrealizowanych	Mieszkańcy obszaru LGD (w tym potencjalni wnioskodawcy i beneficjenci)	- publikacja dobrych praktyk projektowych – dystrybucja: on line oraz wersja papierowa na spotkaniach w siedzibie LGD i 7 gmin - informacje na oficjalnej stronie www. LGD, - informacje na oficjalnych stronach internetowych 7 gmin obszaru LGD, - informacje wraz z historiami i osiągnięciami danego projektu na portalach społecznościowych - artykuły w prasie lokalnej, - kontakt bezpośredni w biurze LGD	- publikacja 1 opracowania nt. dobrych praktyk realizacji projektów w ramach LSR, - zamieszczenie 8 artykułów na stronach internetowych (LGD oraz 7 gmin), - bieżące prowadzenie portali w mediach społecznościowych – ok. 1 post w tygodniu - min. 4 artykuły w prasie lokalnej	- dotarcie do co najmniej 700 osób/institucji z przykładami zrealizowanych projektów (raporty półroczne i roczne, lista dystrybucyjna)- podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców o efektach realizacji LSR (wyniki ankiet po spotkaniach)- podniesienie poziomu wiedzy o efektach realizacji LSR instytucji i osób poza obszarem LSR (wyniki ankiet po spotkaniach)	- pozyskanie informacji o koniecznych zmianach w procesie świadczenia pomocy przez LGD oraz możliwość podniesienia jego jakości (wyniki ankiet po spotkaniach)- budowanie relacji dialogu z mieszkańcami (raporty półroczne i roczne)
II połowa 2018 r. (+ po określeniu planu działania dopisane zostaną terminy odpowiadające tamtejszym	Uzyskanie informacji zwrotnej nt. oceny jakości pomocy świadczonej przez LGD pod kątem konieczności przeprowadzenia ewentualnych korekt w tym zakresie	Badanie opinii i satysfakcji beneficjentów	Beneficjenci	- Ankieta online na oficjalnej stronie LGD i 7 urzędów gmin - Ankiety po doradztwie, szkoleniach i spotkaniach – wersja papierowa- Statystyki wejść na www, FB,	- zebranie łącznie 300 ankiet (online i papierowych m.in. po doradztwie, szkoleniach, spotkaniach)- 250 użytkowników www i/lub FB		

Analiza efektywności zastosowanych działań komunikacyjnych oraz metody pomiaru wskaźników:

Plan Komunikacji został oparty o szeroki proces konsultacji społecznych i w pełni odpowiada na potrzeby i możliwości odbiorców, w tym grup defaworyzowanych (patrz: rozdział X Partycypacyjnych charakter LSR). Zastosowane działania i kanały komunikacji podlegać będą **cyklicznej ewaluacji – badającej poziom efektywności oraz racjonalności wykorzystania budżetu planu komunikacji**. Dodatkowo system komunikacji opiera się o idee dialogu z lokalną społecznością, zatem przewiduje otrzymanie informacji zwrotnej oraz aktywny udział mieszkańców.

Wyniki ewaluacji efektywności działań komunikacyjnych będą systematycznie zbierane i analizowane w formie raportów - czyli zestawień okresowych i rocznych. Wyniki dodatkowo będą upublicznione na stronie www LGD. W przypadku stwierdzenia, że dane działanie komunikacyjne nie przynosi pożądanych efektów, przewiduje się **zastosowanie planu korygującego**. W zależności od wniosków, korekta może polegać na modyfikacji działań aż po zastąpienie nowymi metodami i narzędziami, które są bardziej odpowiednie dla osiągnięcia wyznaczonych celów. W przypadku korekty mogącej naruszyć istotne elementy Planu Komunikacji (np. cele, dedykowane działania dla grup docelowych) propozycje zmian zostaną wcześniej skonsultowane z potencjalnymi odbiorcami danego narzędzia i rozwiązania komunikacyjnego. Wszelkie zmiany w Planie Komunikacji zostaną upublicznione i informacja trafi do odbiorców systemu komunikacji.

Opis wniosków/opinii zebranych podczas działań komunikacyjnych, sposobu ich wykorzystania w procesie realizacji:

Plan Komunikacji przewiduje działania dotyczące zbierania informacji o funkcjonowaniu LGD oraz poziomu zadowolenia mieszkańców z realizacji LSR (patrz: Badanie opinii i satysfakcji beneficjentów)

Wnioski ewaluacji efektywności funkcjonowania LGD i procesu wdrażania LSR będą systematycznie zbierane i analizowane w formie raportów – czyli publikacji zestawień okresowych i rocznych. Wyniki dodatkowo będą upublicznione na www LGD. Jeśli wnioski ewaluacji wskazywać będą na niespełnianie oczekiwań/potrzeb mieszkańców (w szczególności grup defaworyzowanych) związanych ze wdrażaniem LSR konieczne będzie zastosowanie środków zaradczych. By pogłębić wiedzę na temat bieżących oczekiwań mieszkańców przewiduje się: organizację spotkań przedstawicieli LGD z mieszkańcami i beneficjentami oraz przeprowadzenie ewaluacji on going - badań ankietowych, a także przyjmowanie uwag bezpośrednio w Biurze LGD. Jeśli uwagi będą dotyczyły istotnych zmian w zapisach LSR zostaną wcześniej poddane konsultacjom społecznym (dobór metod i narzędzi konsultacji będzie dostosowany do celów i rangi zmian, mogą odbyć się m.in. e-konsultacje, spotkania konsultacyjne, badania ankietowe, wywiady). Po zebraniu opinii LGD będzie zobowiązana do odniesienia się do otrzymanych informacji zwrotnych oraz przygotowania propozycji zmian zawartych w aktualizacji LSR.

Całkowity budżet przewidziany na działania komunikacyjne wynosi: 659 500zł.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.

Operacja pn. Przygotowanie strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020; Działanie 19. Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER - Poddziałanie 19.1 Wsparcie przygotowawcze.

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Przewidywane wyniki: Opracowanie strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność dla Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Nad Białą Przemszą”

